

Αθώοι και οι 4 για τις κινητοποιήσεις
τον Αύγουστο του 2019

Η οικονομική επιτροπή του Δήμου θα επικύρωνε τη δημοπράτηση δασικών εκτάσεων για την εγκατάσταση πυλώνων μεταφοράς ρεύματος από τα αιολικά στην Νιάλα και στο Βοϊδολίβαδο. Η συνεδρίαση ακυρώθηκε λόγω του αποκλεισμού του δημαρχείου. **ΣΕΛ. 4, 5**

Event στα βουνά;

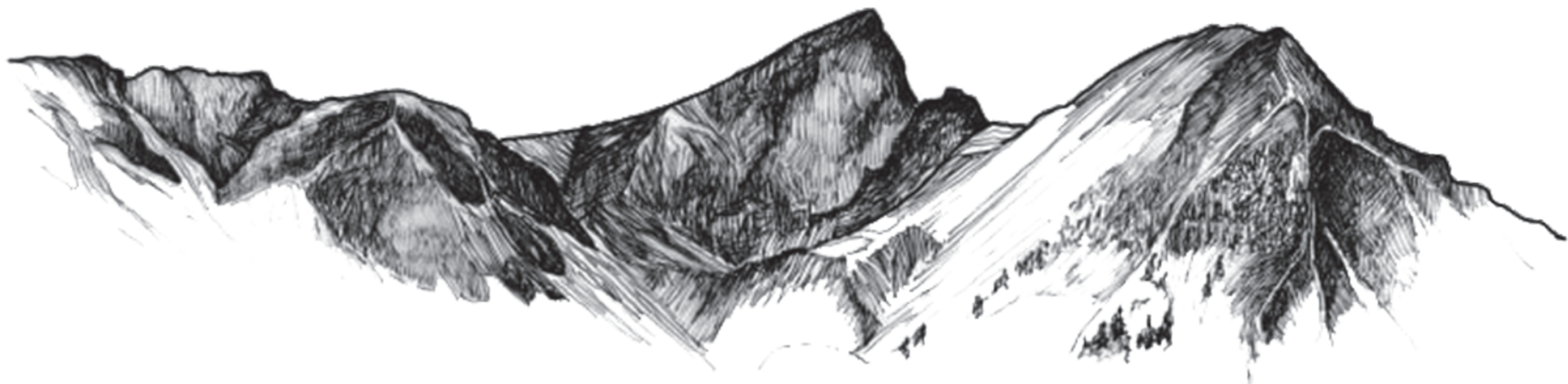
Ιδιώτες χορηγοί μετατρέπουν ειδυλλιακά μέρη σε υβριδικούς χώρους ξεσαλώματος. Τα βουνά και η φύση παρουσιάζονται ως προϊόν προς κατανάλωση. Ορεινά και άγρια τοπία γίνονται χωματερές όπου συλλέγονται τα απομεινάρια αυτών των απολαύσεων. Γράφει ο Δημήτρης Χαλαστάνης. **ΣΕΛ. 16**

Συντήρηση του καταφυγίου ανάγκης
στο διάσελο του Αγ. Νικολάου

Σε ένα κομβικό σημείο, στη μέση των θεσσαλικών και ευρυτανικών Αγράφων, με πρωτοβουλία του πολιτιστικού συλλόγου των Βραγγιανιωτών επισκευάζεται και εξοπλίζεται για να μπορεί να φιλοξενήσει πεζοπόρους και ορειβάτες. **ΣΕΛ. 12**

Αυλαία;

Τα χωριά άρχισαν να μεταλλάσσονται σε παραθεριστικούς οικισμούς ενός μήνα. Και η εκτατική κτηνοτροφία, η κύρια οικονομική βάση της περιοχής, παράδοση αιώνων, με εξαιρετικά προϊόντα, άρχισε να φθίνει με ταχύτατους ρυθμούς. Ο zeuscycling γράφει για τα Άγραφα του '90 και του σήμερα. **ΣΕΛ. 7**

ΔΙΑΚΙΝΕΙΤΑΙ
ΜΕ ΕΛΕΥΘΕΡΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ

ΕΡΑΣΤΕΣ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ

ΦΥΛΛΟ 6ο
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2022

erastestwnagrafn.gr

ΤΡΙΜΗΝΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΡΩΝ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

“Η ανάπτυξη του ορειβατικού τουρισμού είναι μια δυνατότητα που τα Άγραφα μπορούν να στηρίξουν με αξιώσεις”

Η ανάδειξη και συντήρηση ενός δικτύου μονοπατιών εκατοντάδων χιλιομέτρων, δίνοντας την ευκαιρία σε περιπατητές και ορειβάτες να τα διαβούν, έφερε αναπόφευκτα τα μέλη του συλλόγου μπροστά σε μία μεγάλη ευθύνη όταν κατατέθηκαν οι πρώτες αιτήσεις αδειοδοτήσεων για την κατασκευή αιολικών σε τούτα τα μέρη. Σήκωσαν το γάντι και από το μακρινό 2013 αγωνίζονται και για την προστασία αυτών των βουνών. **ΣΕΛ. 3**

ΣΤΟΥΡΝΑΡΕΪΚΑ

Στο Αυγό της Πίνδου
εκκολάπτεται μία
καταστροφή

Στην Πίνδο ιεδευταία ενδοκμεί ένα νέο υποσχόμενο δένδρο, το διεφίδενδρο.

Στην καρδιά της βόρειας Πίνδου, ανάμεσα στα Τζουμέρκα και τον Αχελώο, το Περτούλι και τις βορεινές κορυφές των Αγράφων, η εταιρεία Enercorplan Investments σχεδιάζει την εγκατάσταση 7 αιολικών εργοστασίων με 58 ανεμογεννήτριες. Εάν η λέξη «απάττες» σε κάποιες περιπτώσεις αγνίζει κυριολεκτικά την πραγματικότητα κάποιων βουνοκορφών, μία από αυτές είναι και η περίπτωση του Αυγού. **ΣΕΛ. 15**

Η καταστροφή των βουνών είναι μια ιστορία δίχως στίξη

Ο κατεστραμμένος Τύμπανος η ερήγορον για την Καράβα η αγυνία για την Καζάρμα η απειδή για τον εδεύθερο ρον των ποταμύν

Η ιστορία των βουνών των Αγράφων, δεκατίες τώρα, είναι γραμμένη στα βιβλία, στις μνήμες που κληροδοτούν οι παππούδες και οι γιαγιάδες στα εγγόνια τους, στα ονόματα χωριών, τόπων και βουνοκορφών, στις πέτρες των σπιτιών και στα ξύλα των καλυβιών. Τα Άγραφα είναι μία σπουδή στην κοινωνιολογία των ανθρώπων. Της εφευρηματικότητάς τους για τη συνύπαρξη με τη γη και την επιβίωση, του πολιτισμού τους που άλλοτε σιγοτραγουδούσαν

και άλλοτε βαρούσαν τα κλαρίνα, της γλώσσας που άλλοτε διέσωσαν και άλλοτε την παράτησαν να ενσωματωθεί στην εθνική αφήγηση. Σε κάθε λέξη και σε κάθε πρόταση, σε κάθε κόμμα και σε κάθε τελεία, όταν ανακεφαλαιώνεις αυτήν την ιστορία, στέκεσαι με τις ώρες, σκέφτεσαι και αναρωτιέσαι: πως γίνεται σε αυτήν να έχει χωρέσει και μία άλλη, αυτή της καταστροφής: των βουνών, των ποταμών, των δασών. Πόσο βίαιο είναι μια γενιά να μα-

θαίνει ονόματα και κορυφές των βουνών μέσα από τα σχέδια κάποιων για αιολικά σε αυτά; Πώς γίνεται τα λιβάδια των βοδιών και τα γελαδόγραφα να ονομάζονται ξερότοποι και ελάχιστοι να διατυπώνουν τις ενστάσεις της ορεσίβιας ζωής του χθες; Αυτή η ιστορία δεν έχει σημεία στίξης και γι' αυτό πνιγόμαστε όταν την διηγούμαστε. Τα σημεία στίξης πρέπει να τα βάλουμε εμείς. Και να αρχίσουμε με το πιο βασικό: την τελεία.

Δεν ντιήθηκε το βουνό, αλλά οι εαυτοί μας

Στον Τύμπανο της Αργιθέας δεν καταστράφηκε απλά ένα βουνό. Προσπεράστηκε μια γενιά που ζούσε με τη φύση για να τη διαδεχτεί μια άλλη γενιά, του «ό,τι πατιέται, πουλιέται». Στον απολογισμό, δεν θα έχουμε μνήμες να κληρονομήσουμε, μόνο πισωμένους λογαριασμούς στις τράπεζες. Και αν συναντήσουμε την ντροπή, θα σκαθεί και αυτή με τα έργα και τις ημέρες μας. **ΣΕΛ. 11**

ΤΟ ΘΕΜΑ

Το νερό και τα μάτια μας

Σχεδόν κάθε ρέμα και κάθε ποτάμι, 95 στο σύνολο των θεσσαλικών και ευρυτανικών Αγράφων, κινδυνεύουν να καταστραφούν με την κατασκευή μικρών υδροηλεκτρικών εργοστασίων για την παραγωγή μιας ελάχιστης ενέργειας που στην πλειοψηφία των περιπτώσεων δεν φτάνει ούτε το 1MW. **ΣΕΛ. 8, 9**

- Οι περιπτώσεις των μικρών υδροηλεκτρικών στο ρέμα Ανθοχωρίου και στον Κερασιώτη
- Η γαλάζια καρδιά της Ευρώπης κινδυνεύει

ΙΣΤΟΡΙΑ

Οροπέδιο της Νεβρόπολης: από την εύφορη πεδιάδα στην τεχνητή λίμνη

Η ανθρώπινη επέμβαση, κατάφερε να συνδυάσει με μοναδικό τρόπο τη γη, το νερό, τη φύση και να μας δώσει ένα τοπίο απaráμλλησ ομορφιάς. Ωστόσο, οι μαζικές απαλλοτριώσεις των χωραφιών, σε συνδυασμό με την απώλεια των βοσκοτόπων, είχε σαν αποτέλεσμα την απώλεια δουλειάς και σοδειάς για τα νοικοκυριά. Αυτός ήταν και ένας από τους πρώτους λόγους μετανάστευσης. Γράφει ο Γιώργος Καραντώνης. **ΣΕΛ. 13**

Απάτητα βουνά ή απάτη στα βουνά;

Η πρόσφατη ανακοίνωση του υπουργείου Περιβάλλοντος περί ένταξης των Αγράφων στο πρόγραμμα «απάτητα βουνά» αναφέρεται σε ένα ελάχιστο κομμάτι τους, στα νοτιοδυτικά, που αντιστοιχεί στο 3,76% του συνόλου της έκτασής τους! Όποιος έχει περπατήσει το Ντεληδήμι, την Λιάκουρα, το Σαλαγιάννη, μπορεί εύκολα να καταλάβει ότι στις σκληροτράχηλες πλαγιές τους, με τις πόσες μοίρες απότομων υψομετρικών τους, όχι δρόμος για αιολικό εργοστάσιο δεν μπορεί να ανοιχθεί αλλά μουλάρι είναι δύσκολο να τις ανέβει. **ΣΕΛ. 10, 11**

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Η Φιλοπρόδος Ένωση Καροπλεσίου, Καταστατικό και Πρόγραμμα

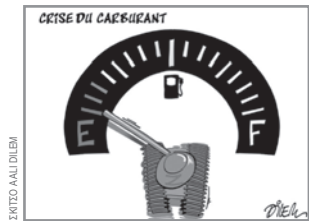
Από τον Έγνδεσμο Απανταχού
Καροπλεσιών Αθίνας

Μία έκδοση όχι μόνο για την ιστορία ενός χωριού των ανατολικών Αγράφων, αλλά και για να αναλογιστούμε τη διαχρονικότητα των προκλήσεων της εποχής μας. **ΣΕΛ. 14**

Τζόγος, χακί στολές και το “μάννα εξ’ επιδόματος”

Γιατί ο πόδεμος στην Ουκρανία δεν είναι η μόνη απάντηση στο ερώτημα γιατί ανξάνονται οι τιμές της ενέργειας

Ο πόλεμος στην Ουκρανία έχει τη δική του συμβολή στο ζήτημα της ενέργειας. Είναι το σημείο σύγκλισης του χακί με τα επενδυτικά κουστούμια που καθορίζουν τιμές, δυνατότητες και προοπτικές. Αλλά από εκεί και πέρα, ο κωδικός «ακρίβεια» πρέπει να εξετάζεται και μέσα στο χρονικό και πολιτικό πλαίσιο

αναδιάρθρωσης της αγοράς ενέργειας εδώ και τουλάχιστον μία δεκαετία: Η «πάσχευση» ΔΕΗ και η απελευθέρωση της αγοράς και των τιμολογίων, το Χρηματιστήριο της Ενέργειας, η επιδότηση των ΑΠΕ, το Χρηματιστήριο Εμπορίας Ρύπων και ο φαύλος κύκλος του χρήματος της επιδοματικής πολιτικής. **ΣΕΛ. 6, 7**

ΠΟΛΥΜΟΡΦΟΣ ΑΓΩΝΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΗ ΤΩΝ ΒΟΥΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΝΕΡΩΝ ΤΩΝ ΑΓΡΑΦΩΝ

ΜΕΧΡΙ ΤΗ ΝΙΚΗ!

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΩΝΤΑΣ ΤΟΝ ΑΓΩΝΑ

19 Ιουλίου 2022, Καρδίτσα

Ανακοινώνονται κυκλοφοριακές ρυθμίσεις από την τροχαία Καρδίτσας για την μεταφορά των ανεμογεννητριών στον Τύμπανο της Αργιθέας. Οι ημερομηνίες αφορούν σε ένα χρονικό πλάτος ενός μήνα, από τα τέλη Ιουλίου μέχρι τα τέλη του Αυγούστου. Έκτακτη ανοικτή συνέλευση στην Καρδίτσα που καταλήγει σε κάλεσμα για διαδήλωση στον Τύμπανο στις 24 του μήνα.

24 Ιουλίου 2022, Αργιθέα, Τύμπανος

Διαδήλωση, ύστερα από κάλεσμα της Ανοικτής Συνέλευσης, στο σημείο όπου σχεδιάζεται το αιολικό εργοστάσιο στον Τύμπανο. Οι διαδηλωτές και οι διαδηλώτριες παρακάμπνουν τα μπλόκα της αστυνομίας, φτάνουν σε απόσταση αναπνοής από το σημείο εγκατάστασης της πρώτης ανεμογεννήτριας και δέχονται επίθεση με χημικά με αποτέλεσμα τρεις προσαγωγές από το σημείο, με τις δύο να μετατρέπονται σε συλλήψεις. Προσαγωγές διαδηλωτών έγιναν και σε άλλα σημεία του βουνού. Ακολουθεί συγκέντρωση αλληλεγγύης έξω από το αστυνομικό τμήμα της Καρδίτσας.

25 Ιουλίου 2022, Καρδίτσα

Περνούν από αυτόφωρο οι δύο συλληφθέντες της διαδήλωσης στον Τύμπανο. Οι κατηγορίες που τους προσάπτονται είναι, κατά περίπτωση, απλή σωματική βλάβη, επίθεση κατά δημόσιου λειτουργού και εξύβριση. Το δικαστήριο ορίζεται για τις 22 Νοεμβρίου. Μαζική συγκέντρωση αλληλεγγύης έξω από τα δικαστήρια.

30 Ιουλίου 2022, Μουζάκι

Ύστερα από κάλεσμα του Συντονιστικού Αγώνα Αγράφων, πραγματοποιείται σύσκεψη φορέων στο δημαρχείο του Μουζακίου σχετικά με την ανακοίνωση των ημερομηνιών μεταφοράς των ανεμογεννητριών στον Τύμπανο. Αποφασίζεται να καλεστεί συγκέντρωση την Τρίτη 2 Αυγούστου στο δημαρχείο Μουζακίου, με το ενδεχόμενο να αλλάξει η ώρα συγκέντρωσης σε περίπτωση που η διέλευση των οχημάτων ξεκινήσει εκ νέου.

2 Αυγούστου 2022, Μουζάκι

Μαζική συγκέντρωση στο δημαρχείο Μουζακίου, πλησίον του περιφερειακού δρόμου απ' όπου διέρχονται τα οχήματα μεταφοράς των ανεμογεννητριών στον Τύμπανο. Ακολουθεί διαδήλωση στο κέντρο της πόλης. Νωρίτερα μέλη του Συνδικάτου Οικοδόμων πραγματοποίησαν παρέμβαση σε σημείο πριν την Δρακότρυπα όπου βρίσκονται εγκαλωβισμένα κάποια από τα οχήματα μεταφοράς καθώς δεν μπορούν να διέλθουν από ένα στενό γεφυράκι της περιοχής.

5 Αυγούστου 2022, Καρδίτσα

Δημοσιοποιείται στον τοπικό τύπο ανακοίνωση από επιχειρηματίες της λίμνης Πλαστήρα ενάντια στην κατασκευή αιολικού εργοστασίου στην Καζάρμα. «Οι επιχειρηματίες της ευρύτερης περιοχής της Λίμνης Πλαστήρα αντιτίθενται στην κατασκευή αιολικού εργοστασίου με 9 ανεμογεννήτριες στην κορυφογραμμή της Καζάρμα. Το μοναδικό φυσικό τοπίο της περιοχής μας πρέπει να το προστατεύσουμε. Ένα τέτοιο έργο θα ήταν η τουριστική ταφόπλακα της περιοχής. Υπογράφουν: Αθανασιάδης Χρήστος/Μοντανέμα, Αγγέλης Γιάννης/Σουβλατζίδικο, Γαλαγάλας Δημήτρης/Καζάρμα, Γρίβας Γεώργιος/Καφέ Άμπα, Γερμανού Δήμητρα/Φαρμακείο Νεοχωρίου, Ζαρνάβαλος Γιάννης/Κρεοπωλείο, Ζαρνάβαλος Γιάννης/Ταβέρνα, Ζαρνάβαλος Νίκος/Μέγδοβας Ξενοδοχείο, Ζευγαρά Γεωργία/Αιολίδες, Καραντώνης Γεώργιος/Άρτεμις Καφετέρια, Καζάς Αντώνιος/Εστιατόριο Καφέ, Κορκοτάρας Ηλίας/Ταβέρνα, Κρομμύδας Αντώνης/Ξενώνας Πανδίων, Κρομμύδας Ευάγγελος/Παντοπωλείο, Κυρίτσος Απόστολος/Φαρμακείο, Κυρίτσας Πέτρος/Κόκκινο Λιθάρι, Μαλέτοκας Γιάννης/Ταβέρνα το Χάνι, Μαυρογιάννη Δώρα/Ξενώνας Πέτρινο, Παπαντώνης Ευάγγελος/Καφετέρια Καλίπια, Παπαδήμα Μαρία/Αρχοντικό Ζακόνι-Ξενώνας, Παπαθωμάς Βλάσης/Καταφύγιο Αγράφων-ορειβατικό καταφύγιο, Σαμούρης Ρωμανός/Trekking Hellas, Τζάβαλος Θωμάς/Ναιάδες- Ξενοδοχείο, Τσιαχρής Ηλίας/Hotel Ηώ, Χατζόπουλος Γεώργιος/Φούρνος Αγράφων, Χαραλαμπίδης Δημήτριος/Tantoros Activities, Ψήφη Πολυξένη/Φαγοπότι».

Η Καζάρμα να παραμείνει βουνό

Ένα διήμερο συζητήσεων και δράσεων, για την υπεράσπιση της Καζάρμα αλλά και των Αγράφων συνολικά, πραγματοποιήθηκε το πρώτο σαββατοκύριακο του Αυγούστου που μας πέρασε, στην ευρύτερη περιοχή της λίμνης Πλαστήρα. Τις εκδηλώσεις διοργάνωσαν συλλογικότητες και πολιτιστικοί και ορειβατικοί σύλλογοι, σε μία κατεύθυνση να ενημερωθεί ο κόσμος της περιοχής για την άδεια εγκατάστασης που δόθηκε τον περσινό χειμώνα για την κατασκευή αιολικού εργοστασίου στην κορυφογραμμή της Καζάρμα. Και φυσικά, να οργανωθούν οι αντιστάσεις μας.

Την πρώτη ημέρα, το Σάββατο 6 Αυγούστου, η Συνέλευση για την Υπεράσπιση των Βουνών διοργάνωσε σχετική εκδήλωση στον Βοτανικό Κήπο στο Νεοχώρι. Την επόμενη ημέρα ακολούθησε πεζοπορία από την Φυλακτή μέχρι την κορυφή Κουφόλογγος (1.880 μ.) απέναντι από την Καζάρμα. Την ίδια στιγμή, κάτοικοι των χωριών της Αργιθέας συγκεντρώθηκαν στο διάσελο του Αγ. Νικολάου και ανέβηκαν στο πυροφυλάκιο της Καζάρμα. Ακολούθησε κοινή συγκέντρωση στην πλατεία της Φυλακτής και μικρή πορεία στο χωριό.

«*Εχοντας την παρακαταθήκη του πολύμορφου αγώνα που οδήγησε στην ακύρωση των έργων στη Νιάλα και το Βοϊδολίβαδο, θεωρούμε ότι η Καζάρμα, ακριβώς επάνω από το μοναδικό τοπίο της λίμνης Πλαστήρα (Μέγδοβα), αποτελεί ένα πεδίο όπου πρέπει οι κινήσεις μας να καταστήσουν εκ των προτέρων αδιάνοητη οποιαδήποτε περαιτέρω σκέψη να προχωρήσει αυτό το έργο για να μη φτάσουμε ποτέ στο στάδιο που βρίσκονται αυτή τη στιγμή τα έργα στον Τύμπανο Αργιθέας*», έγραφαν μεταξύ άλλων οι διοργανωτές στο κάλεσμά τους.

«*Κοιτάμε την Καζάρμα και βλέπουμε τα νοτιοανατολικά Άγραφα, τις δασώδης πλαγιές της Βουλάρας, του Καπροβουνίου, του Ιτάιου που απειλούνται και πάλι από τα σχέδια μίας αδηφάγας βιομηχανίας που χαρακτηρίζει τα έργα της "πρόσωνα" εξαφανίζοντας χιλιάδες στρέμματα πρασίνου, ισοπεδώνοντας βουνοκορφές και τσιμεντώνοντας ποτάμια. Στις 7 Αυγούστου είμαστε στην Καζάρμα. Αλλά και κάθε μέρα έχουμε τα μάτια μας ανοικτά και είμαστε έτοιμοι και είμαστε να σταθούμε απέναντι στη λεηλασία της φύσης*», ανέφερε μεταξύ άλλων το κάλεσμα της εφημερίδας μας.

Την κινητοποίηση στίρηξαν οι εξής συλλογικότητες και φορείς με αλφαβητική σειρά ανά κατηγορία: Ανοικτή συνέλευση ενάντια στην πρόταση ανάπτυξη και τα αιολικά στα Άγραφα / Ανοικτή Συνέλευση στα Γιάννενα ενάντια στην Ενεργειακή Λεηλασία / Δίκτυο φορέων και πολιτών για την προστασία των Αγράφων / Δίκτυο φορέων και πολιτών για την προστασία του Ασπροποταμού / Επιτροπή Αγώνα Αγραφιωτών / Εξόρμηση για την προστασία του χωριού της Οξυάς / Πρωτοβουλία Αθίνας για την προστασία των Αγράφων / Πρωτοβουλία πολιτών Αργιθέας / Πρωτοβουλία υπεράσπισης του Πηλίου από την αιολική βιομηχανία / Κίνηση Πολιτών για τα αιολικά στις ΔΕ Φουρνά & Κτημενίον / Κίνηση Πολιτών για την Προστασία του Ευρυτανικού Περιβάλλοντος / Συνέλευση για την υπεράσπιση των βουνών / Συντονιστικό Αγώνα Αγράφων / Συντονιστικό Αθίνας για τα Άγραφα / Εκπολιτιστικός Σύλλογος Απανταχού Βραγχιανιτών «Αναστάσιος Γόρδιος» / Μορφωτικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος «Κέδρος -Ζυγογιανναίικα» / Μορφωτικός και Εκπολιτιστικός Σύλλογος Πετρίλου / Μορφωτικός Σύλλογος Μπελοκομίτη Δολοπίων / Μορφωτικός Σύλλογος Ραχούλας / Οικοτουριστικός Σύλλογος Βαλαώρας / Πολιτιστικός Σύλλογος Αμαράντου / Πολιτιστικός Σύλλογος Απεραντιών "Οι Άγιοι Ανάργυροι" / Πολιτιστικός Σύλλογος Βαλαρίου / Πολιτιστικός Σύλλογος Επινανός Ευρυτανίας / Πολιτιστικός Σύλλογος Κουτσέας Βραγχιανών Ευρυτανίας / Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Νεοχωρίου / Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Ραπτόπουλου / Πολιτιστικός Σύλλογος Τροβάτου Ευρυτανίας / Πολιτιστικός Σύλλογος των Απανταχού Βραγχιανιτών «Άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος» / Σύλλογος Απανταχού Κερασσιτών «το Καραούλι» / Σύλλογος Απανταχού Πετρινιωτών / Σύλλογος των Απανταχού Ρεντινιωτών / Σύλλογος Απεραντιών «οι Άγιοι Ανάργυροι» / Σύλλογος Δεντριωτών «Άγιος Αντώνιος» / Σύλλογος Καρύτσας Δολοπίων «Η Παναγία Πελεκητή» / Σύλλογος Κερασσιωτών Καρδίτσας / Σύνδεσμος των Απανταχού Καραολεσιτών Αθίνας / Σύνδεσμος Φυλακτιωτών Καρδίτσας / ΑΟΣ Αθηναϊκός Ορειβατικός Σύλλογος / Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Καρδίτσας / Ορειβατικός Σύλλογος Αγράφων / Ορειβατικός Σύλλογος Κρυστάλλης / Ορειβατικός Σύλλογος Σπάτων / Ορειβατικός Φοιτητικός-Φυσιολατρικός Ιατρικός Σύλλογος / Πανελλήνια σχολή Ορειβασίας Αναρρίχησης / Πεζοπορικός - Φυσιοδιφικός Σύλλογος Καρπενησίου / Σύλλογος Ελλήνων Ορειβατών Θεσσαλονίκης / Ορειβατικό καταφύγιο Αγράφων / Εκπολιτιστικός Επιμορφωτικός Εξωραϊστικός Σύλλογος Αχλαδιού Β. Εύβοια.

Αύγουστος 2022, συγκέντρωση κατοίκων της Αργιθέας στο πυροφυλάκιο της Καζάρμα.

6 Αυγούστου 2022, Νεοχώρι, Βοτανικός Κήπος

Στο πλαίσιο του διημέρου εκδηλώσεων για την υπεράσπιση της Καζάρμα, η Συνέλευση για την Υπεράσπιση των Βουνών διοργανώνει εκδήλωση με θέμα «*Μία ιστορία από την κρύπτη: Στα πόσα ρημαγμένα βουνά θα μειωθεί η τιμή του ρεύματος;*». «*Η μετατροπή ενός κοινωνικού αγαθού (του ρεύματος) σε κερδοσκοπικό προϊόν και ο σχεδιασμός μιας ενεργειακής μετάβασης με μοναδικό γνώμονα τα υπερκέρδη των εταιριών είναι η πραγματική αιτία των αυξήσεων στο ρεύμα*», αναφέρεται στην εισήγηση.

7 Αυγούστου 2022, Φυλακτή

Ύστερα από καλέσματα συλλογικοτήτων, τοπικών πολιτιστικών και ορειβατικών συλλόγων πραγματοποιείται πεζοπορία προς την κορυφή Κουφόλογγος και συγκέντρωση στην πλατεία της Φυλακτής, ενάντια στην κατασκευή αιολικού εργοστασίου στην κορυφογραμμή της Καζάρμα.

24 Αυγούστου 2022, νοτιοανατολικά Άγραφα

Ακυρώνονται από την Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) οι άδειες παραγωγού που είχαν δοθεί στην εταιρεία Σπίθας Ηλιακά Συστήματα ΜΕΠΕ, για την κατασκευή αιολικών εργοστασίων στον ορεινό όγκο της Βουλάρας (θέσεις Κερασιά, Μεγάλη Ράχη και Βουλγάρα), καθώς δεν κατατέθηκαν οι απαραίτητες εγγυητικές επιστολές που απαιτούνται από τη νομοθεσία.

28 Αυγούστου 2022, Αργιθέα

Η αστυνομική διεύθυνση Καρδίτσας ανακοινώνει νέες ημερομηνίες κυκλοφοριακών ρυθμίσεων για την μεταφορά των ανεμογεννητριών στον Τύμπανο. Στην ουσία παρατείνεται ο χρόνος της μεταφοράς τους μέχρι στις 23 Σεπτεμβρίου καθώς ήδη όλον αυτόν τον καιρό αντιμετωπίζουν προβλήματα διέλευσης στο οδικό δίκτυο, είτε στη γέφυρα του Αργύρη πριν την Δρακότρυπα, είτε στις φουρκέτες της Οξυάς.

28 Αυγούστου 2022, Αργιθέα

Το Τμήμα Περιβάλλοντος της Περιφερειακής Ενότητας Καρδίτσας γνωμοδοτεί αρνητικά επί της Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) που έχει καταθέσει η εταιρεία «Γαία Άνεμος» για την κατασκευή και λειτουργία αιολικού εργοστασίου με 3 ανεμογεννήτριες, ισχύος 10,35MW, στη θέση Αγκαθάκι, μεταξύ Καραβούλας και Τυμπάνου, πάνω από την Βατσουνιά.

31 Αυγούστου 2022, Λάρισα

Το Περιφερειακό Συμβούλιο Θεσσαλίας γνωμοδοτεί αρνητικά για το αιολικό εργοστάσιο στη θέση Αγκαθάκι πάνω από την Βατσουνιά Αργιθέας, για το υδροηλεκτρικό εργοστάσιο στο ρέμα Άνθοχωρίου και για φωτοβολταϊκή εγκατάσταση σε έκταση 4.500 στρεμμάτων στους Σοφάδες.

4 Οκτωβρίου 2022, Καρδίτσα

Ξεκινάει η δίκη τεσσάρων αγωνιστών για τη συμμετοχή τους στο κίνημα υπεράσπισης των βουνών και των νερών των Αγράφων. Οι τέσσερις πλημμεληματικού τύπου κατηγορίες αφορούν την κινητοποίηση στις 22 Αυγούστου του 2019, έξω από το δημαρχείο Καρδίτσας, όταν και συνεδρίαζε η οικονομική επιτροπή του Δήμου η οποία θα επικύρωνε τη δημοπράτηση δημόσιων δασικών εκτάσεων για να περάσουν οι γραμμές μεταφοράς ρεύματος από τα αιολικά στην Νιάλα και στο Βοϊδολίβαδο.

9 Οκτωβρίου 2022, Άγραφα, Βραγχιανά

Την ετήσια, καθιερωμένη πλέον, πεζοπορία στο Βοϊδολίβαδο διοργάνωσαν και φέτος ο Σύλλογος Απανταχού Βραγχιανιωτών «Αγ. Ιωάννης ο Θεολόγος» και ο Ορειβατικός Σύλλογος Αγράφων. Η φετινή πεζοπορία είχε και τον χαρακτήρα της γιορτής, για την επιτυχία της ακύρωσης πριν ένα χρόνο των αιολικών έργων στη Νιάλα και στο Βοϊδολίβαδο.

11 Οκτωβρίου 2022, Καρδίτσα

Ολοκληρώνεται η δίκη των τεσσάρων αγωνιστών για τη συμμετοχή τους στις κινητοποιήσεις στο δημαρχείο τον Αύγουστο του 2019. Αθωώνονται για όλες τις κατηγορίες.

18 Οκτωβρίου 2022, Καρδίτσα

Έχει οριστεί η δίκη 17 ανθρώπων για τη συμμετοχή τους στην πανελλαδική διαδήλωση στον Τύμπανο της Αργιθέας τον Ιούνιο του 2021. Η πολυπληθής πορεία προσπάθησε να προσεγγίσει το σημείο όπου τότε κατασκευάζονταν (και σήμερα έχει στηθεί) η πρώτη ανεμογεννήτρια. Η αστυνομία απαγόρευσε την πορεία προς το εργοτάξιο και επείχερψε να τη διαλύσει με δακρυγόνα. Η δίκη αναβλήθηκε για τις 6 Ιουνίου 2023.

Οι «εραστές των Αγράφων» διακινούνται χέρι με χέρι στα χωριά των Αγράφων και στην πόλη της Καρδίτσας. Δεν έχουν σχέση με κρατικούς ή δημοτικούς φορείς και από θέση αρχών δεν δέχονται χρηματοδότηση από κανέναν τέτοιο θεσμό ή μη κυβερνητικά οργάνωση. Τα έξοδα της έκδοσης έχουν καλυφθεί από την τσέπη των ανθρώπων που βρίσκονται πίσω απ' αυτές. Ωστόσο η ελεύθερη οικονομική συνεισφορά, μας δίνει τη δυνατότητα μίας πιο σταθερής περιοδικής έκδοσης του κάθε φύλλου.

Όσοι και όσες επιθυμούν να βοηθήσουν στη διακίνηση, να μοιράσουν φύλλα σε συγχωριανούς, φίλους και συγγενείς μπορούν να επικοινωνήσουν στο email για να γίνουν οι σχετικές συνεννοήσεις.

Σημεία διακίνησης στα βουνά:

Ορειβατικό καταφύγιο Αγράφων, Νεοχώρι (καφέ Καλπίας), Πολιτιστικός Σύλλογος Νέων Νεοχωρίου, Βοτανικός Κήπος Νεοχωρίου, Κερασιά (παντοπωλείο Ζαρκάδας), Βραγχιανά (καφενείο «Η καλύβα του Μπέη», Σύλλογος Απανταχού Βραγχιανιτών «Ο Άν Γιάννης ο Θεολόγος»), Οξυά (Περιβαλλοντική κίνηση «Εξόρμηση για την Προστασία του χωριού της Οξυάς»), Βαλαώρα, Επινανά (Ξενώνας «Το Πανόραμα»), Φυλακτή (καφενείο «Κόκκινο Λιθάρι»), Δαφνοσπηλιά (καφενεία), Μορφοβούνι (μίνι μάρκετ Τούλιας), Καλύβια Πεζούλας (φούρνος Χαντζόπουλος, φαρμακείο Κυρίτσι), Μητρόπολη (καφέ/ζαχαροπλαστείο Γιόβάνης), Πετρίλο (Πρωτοβουλία πολιτών Αργιθέας ενάντια στην εγκατάσταση αιολικών στα Άγραφα), Καραπλέσι (καφενείο μπαρμπα-Μήτρου), Μπελοκομίτης (Πολιτιστικός Σύλλογος).

Σημεία διακίνησης στην Καρδίτσα:

Καφενείο «Τα φιλαράκια» (Διάκου 11, Νέα Αγορά), Vithoroulos outdoor (Κουμουνδούρου 92), «Διαδρομές» (Ιεζεκιήλ 3), καφεκοπείο Μελισσάς (Αβέρωφ 24), βιβλιοπωλείο «Παιδεία» (Ηρώων Πολυτεχνείου 6-8, κεντρική πλατεία), Blues bar (Δ. Τερτίπι 19), βιβλιοπωλείο «Σελίδες» (Δ. Τερτίπι 4), Δημοτική Βιβλιοθήκη Καρδίτσας (δημαρχείο Καρδίτσας, 2ος όροφος), Σουρτούκα (Αρτεσιανού 10), Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος Καρδίτσας, αυτοδιαχειριζόμενο στέκι Καρδίτσας (ΤΕΙ Λαοσπονιάς), Ανοικτή συνέλευση ενάντια στην «πρόσκληση ανάπτυξη» και στα αιολικά στα Άγραφα (anoixthsynelelysh@gmail.com), .

Λαμία: Αυτοδιαχειριζόμενο στέκι Λαμίας.

(stekilamias@gmail.com)

Τρκαλα: Καφέ/μπαρ Αραπάτα (Χατζηπέτρου 15).

Ελάτη: Ξενοδοχείο Μπάκου

Λάρισα: Κατάληψη Ντουγγού (Τζαβέλα 52)..

Βόλος: Εργαστήρι μουσικών οργάνων Ruricarpa, Wood & Voltage (Ροζού 48).

Αθήνα: Βιβλιοπωλείο των Εκδόσεων των Συναδέλφων (Καλλιδρομίου 30), Σύλλογος Ελλήνων Ορειβατών Αθίνας (Καλλιδρομίου 41), καφέ/παντοπωλείο Λακαντόνα (Ηπίου 4, Πλάκα).

Θεο/νίκια: Βιβλιοπωλείο «Ακυβέρνητες Πολιτείες» (Αλ. Σβώλου 28), βιβλιοπωλείο «Το Κεντρί» (Δημ. Γούναρη 22).

Κλείσιμο ύλλος

27 Οκτωβρίου 2022

Εκτύπωση: Γραφικές Τέχνες Ζώρζος

Τα ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν την άποψη του συντάκτη ή της συντάκτριας τους.

Οικονομική ενίσχυση

Για την οικονομική ενίσχυση της εφημερίδας υπάρχει κουτί ελεύθερης συνεισφοράς στο καφενείο «Τα Φιλαράκια», στο βιβλιοπωλείο «Παιδεία», στα ορειβατικά καταστήματα «Διαδρομές» και «Vithoroulos outdoor» και στο εργαστήρι της «Σουρτούκα».

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ

erastestwnagrafwn@gmail.com

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΟΡΕΙΒΑΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ

“Η ανάπτυξη του ορειβατικού τουρισμού είναι μια δυνατότητα που τα Άγραφα μπορούν να στηρίξουν με αξιώσεις”

Μία συζήτηση με μέλη του Ορειβατικού Συλλόγου της Καρδίτσας έχει πάντα ενδιαφέρον. Η δουλειά που κάνουν όλα αυτά τα χρόνια στα Άγραφα, η ανάδειξη και συντήρηση ενός δικτύου μονοπατιών εκατοντάδων χιλιομέτρων, δίνοντας την ευκαιρία σε περιπατητές και ορειβάτες να τα διαβούν, τους έφερε αναπόφευκτα μπροστά σε μία μεγάλη ευθύνη όταν κατατέθηκαν οι πρώτες αιτήσεις αδειοδοτήσεων για την κατασκευή αιολικών σε τούτα τα μέρη. Σήκωσαν το γάντι και από το μακρινό 2013 αγωνίζονται, μεταξύ των άλλων δράσεών τους, και για την προστασία αυτών των βουνών. Ο Παντελής Μανώλης, ο Αποστόλης Παντελής, ο Αντώνης Παπαδάκος και ο Χρήστος Φασούλας μοιράζονται μαζί μας εμπειρίες από τα βουνά και σκέψεις για την υπεράσπισή τους.

Πότε δημιουργήθηκε ο ΕΟΣΚ και ποιάς ο σκοπός του;

Το 2004 μια ομάδα από ανήσυχους πολίτες που αγαπούσαν τη φύση και το βουνό ίδρυσαν τον Ελληνικό Ορειβατικό Σύλλογο Καρδίτσας (ΕΟΣΚ) με σκοπό την προώθηση της φυσιολατρίας, του ορεινού αθλητισμού, του εθελοντισμού, της αλληλεγγύης, τη διάδοση της αειφόρου ανάπτυξης και την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής μας κληρονομιάς. Από τότε πέρασαν πάνω από 200 άτομα ως μέλη του και παραπάνω από 500 άτομα στις δράσεις του και σήμερα έχει 50 ενεργά μέλη.

Ποιές είναι οι δραστηριότητες του Ορειβατικού Συλλόγου;

Ο ΕΟΣΚ έχει ως κύρια δραστηριότητα την πεζοπορία και ορειβάσια κυρίως εύκολων και μέτριων διαδρομών που είναι προσίτες στους περισσότερους. Δίνει έμφαση στη συμμετοχή αρχαρίων όλων των ηλικιών ώστε να μπορέσουν να έρθουν σε επαφή με την φύση όσοι χρειάζονται κάποια στήριξη στην αρχή. Ο Σύλλογος διαθέτει πολλά έμπειρα μέλη που εγγυώνται ασφαλή ενασχόληση με το αντικείμενο.

Επίσης ο σύλλογος διαθέτει ομάδα κατάβασης φαραγγιών (canyoning) με πολύ διακεκριμένες δράσεις, ομάδα ορεινής ποδηλασίας, και πραγματοποιεί και άλλες δράσεις όπως αναρρίκηση, ορειβατικό σκι και διάσχιση ποταμών (river trekking).

Πολύ σημαντικό κομμάτι στη δράση μας είναι ο εθελοντισμός. Η καταγραφή και ανάδειξη των μονοπατιών των Αγράφων είναι η σημαντικότερη τέτοια δράση. Κομμάτι του εθελοντισμού είναι η συμμετοχή μελών μας στην ομάδα πολιτικής προστασίας και άλλες δράσεις όπως η συμμετοχή σε δενδροφυτεύσεις, σε καθαρισμούς περιοχών της υπαίθρου, στη βοήθεια στη διοργάνωση δράσεων όπως οι ποδηλατοδρομίες, οι αγώνες δρόμου και ποδηλάτου, δράσεις για το περιβάλλον κ.α.

Ακόμη ο ΕΟΣΚ συμβάλλει στη λειτουργία του ορειβατικού καταφυγίου ανάγκης «Ελατάκος», ένα από τα μοναδικά αυτοδιαχειριζόμενα και πάντα ανοικτά, μικρά καταφύγια στη χώρα.

Πώς ο Σύλλογος αποφάσισε να ασχοληθεί με το ζήτημα των αιολικών, τη στιγμή που αρκετοί ορειβατικοί σύλλογοι αποφεύγουν να πάρουν θέση για την καταστροφή των βουνών;

Ο ΕΟΣΚ είναι ο πρώτος ορειβατικός σύλλογος που διέκρινε τον κίνδυνο που αντιπροσωπεύουν οι βιομηχανικές εγκαταστάσεις για την ορεινή φύση, ήδη από το 2013 όταν βγήκαν οι πρώτες άδειες για την περιοχή. Και η αλήθεια είναι ότι τότε φαντάζαμε γραφικοί. Ήταν ο βασικός

πυρήνας για την δημιουργία του Δικτύου για την Προστασία των Αγράφων και στο πλαίσιο της δράσης του, ο ΕΟΣΚ συνεργάζεται με πληθώρα άλλων συλλόγων, συλλογικοτήτων και πολιτών. Μεταξύ αυτών είναι και πολλοί ορειβατικοί σύλλογοι κάποιοι εκ των οποίων συνειδopoποίησαν ένγκαира το πρόβλημα.

Η θέση απέναντι στα σχέδια της «πράσινης ανάπτυξης» συμπεριλαμβάνει αναπόφευκτα και κάποιου είδους πολιτική θέση. Πώς ένας ορειβατικός σύλλογος επεξεργάζεται με τα μέλη του ζητήματα ευρύτερα κοινωνικά και πολιτικά;

Το ενεργειακό ζήτημα είναι αναπόφευκτα και κοινωνικοπολιτικό. Από την άλλη θεωρούμε ότι η προστασία του περιβάλλοντος είναι υποχρέωση κάθε ενεργού πολίτη και κάθε συλλόγου, όπως του ορειβατικού, που ασχολείται με την φύση και το περιβάλλον. Τα μέλη του συλλόγου πέρα από πολιτικές απόψεις, συμφωνούν στο θέμα αυτό και ο καθένας από τη θέση που βρίσκεται συμβάλλει στην προώθηση των θέσεων μας.

Περιγράψτε μας τα Άγραφα σαν βουνά και σαν κοινότητες ανθρώπων.

Τα Άγραφα όπως γνωρίζουμε είναι μια περιοχή που είναι κατακερματισμένη από τους δεκάδες ορεινούς όγκους. Πολλά από αυτά δεν έχουν καθόλου μόνιμο πληθυσμό ή είναι μονοψήφιος. Κάποιοι κάτοικοι μετά από χρόνια εγκατάλειψης βλέπουν οποιαδήποτε υπόσχεση για

ανάπτυξη θετική. Οι περισσότεροι, έστω και με μια δεύτερη πιο ενημερωμένη ματιά, έχουν αντιληφθεί ότι η λεγόμενη πράσινη ανάπτυξη δεν είναι τίποτα άλλο από μια βίαιη, βάρβαρη αλλαγή της φυσιογνωμίας του τόπου που σαν αποτέλεσμα θα είναι να χάσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της για μια πραγματική ήπια μορφή ανάπτυξης. Σε αυτό έπαιξε μεγάλο ρόλο και ο ΕΟΣΚ, όπου με επιμονή οργάνωσε δεκάδες δράσεις ενημέρωσης της τοπικής κοινωνίας.

Έχετε δει κάποιες διαφορές στους ανθρώπους που περπατούν ή επισκέπτονται τα Άγραφα τα τελευταία τρία χρόνια που ο αγώνας ενάντια στα αιολικά τα έφεραν στο προσκήνιο σε πανελλαδικό επίπεδο;

Ο αγώνας για την διάσωση των Αγράφων έδωσε μια μεγάλη αναγνωρισιμότητα στον τόπο. Πολλοί είναι οι επισκέπτες που ζητούν ενημέρωση για το πρόβλημα και γινόμαστε καθημερινά αποδέκτες μηνυμάτων συμπαράστασης, από όσους, αφού θαύμασαν τη μοναδική ομορφιά της περιοχής, απέκτησαν μια σφαιρική άποψη και την επισκέπτονται όλο και πιο συχνά.

Σε προηγούμενη αρθρογραφία του προέδρου του Συλλόγου στην εφημερίδα μας αναφέρεται σε μία ήπια μορφή ανάπτυξης των Αγράφων. Ποιά μπορεί να είναι αυτή; Η κτινοτροφία τείνει να αφανιστεί, τα χωριά ερημώνονται, μπορούν όλα αυτά να επηρεαστούν προς μία καινούργια θετική κατεύθυνση από μια ανάπτυξη του πεζοπορικού και ορειβατικού τουρισμού;

Η ανάπτυξη του πεζοπορικού/ορειβατικού τουρισμού είναι μια δυνατότητα που τα Άγραφα μπορούν να στηρίξουν με αξιώσεις. Ήδη τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε μια αύξηση επισκεπτών, η δε ιστοσελίδα του συλλόγου όπου βασικό κομμάτι είναι οι πληροφορίες για τα μονοπάτια, δέχεται δεκάδες χιλιάδες επισκέψεις κάθε χρόνο. Πέρα από την εθελοντική προσφορά του συλλόγου είναι – με λίγες εξαιρέσεις – μικρή έως ανύπαρκτη η συμβολή της πολιτείας. Εκκρεμούν προτάσεις του συλλόγου προς τους δήμους της περιοχής και προς την Περιφερειακή Ενότητα για έργα που θα ολοκληρώναν ένα δίκτυο μονοπατιών και θα ποιοποιούσαν κάποιες διασχίσεις. Ο σύλλογος είναι πάντα σε επαφή με τις αρμόδιες υπηρεσίες για την προώθηση της αναγνώρισης από την πολιτεία των μονοπατιών της περιοχής και πέρα από την τοπική αυτοδιοίκηση και την κρατική μηχανή απευθύνεται και σε εθελοντές και ιδιώτες που μπορούν να συμβάλλουν.

Υπάρχει κάποια ποιοτική διαφορά μεταξύ του ορειβατικού τουρισμού και του τουρισμού όπως έχει αναπτυχθεί γύρω από την λίμνη Πλαστήρα;

Ο πεζοπορικός/ορειβατικός τουρισμός από τη φύση του δεν απαιτεί μεγάλες εγκαταστάσεις και οι επισκέπτες στο σύνολο τους είναι ευαισθητοποιημένοι σε θέματα διαφύλαξης του φυσικού περιβάλλοντος. Σήμερα στην περιοχή της Λίμνης Πλαστήρα η τουριστική υποδομή έχει φτάσει σε οριακό επίπεδο πάνω από το οποίο, αν δεν τηρηθούν κανόνες, θα επηρεάσει αρνητικά την εικόνα της.

Μιλήστε μας για το δίκτυο μονοπατιών που συντηρεί, σηματοδοτεί και αναδεικνύει ο Σύλλογος; Πώς γίνεται η ηλεκτρονική καταγραφή τους στην ιστοσελίδα και πώς μέσα από εκεί γίνονται προσβάσιμα σε ορειβάτες και περιπατητές;

Η συμβολή του συλλόγου ήταν καθοριστική. Σήμερα υπάρχουν 160 χιλιόμετρα μονοπατιών με πλήρη σήμανση, κυρίως στην περιοχή της λίμνης Πλαστήρα. Επίσης, ακόμη 380 χιλιόμετρα μονοπατιών είναι καταγεγραμμένα και καθαρισμένα, η χρήση των οποίων είναι δυνατή με την χρήση χάρτη από πιο έμπειρους πεζοπόρους ή ακόμη και από πιο πολλούς με την χρήση συσκευής gps ή μιας ανάλογης εφαρμογής σε κινητό τηλέφωνο, καθώς είναι διαθέσιμα δωρεάν τα αρχεία των διαδρομών στο eoskarditsas.gr. Ακόμη 450 χιλιόμετρα μονοπατιών είναι καταγεγραμμένα αλλά χρειάζονται εργασίες για να είναι προσίτα στο ευρύ κοινό. Δηλαδή, σχεδόν 1.000 χιλιόμετρα μονοπατιών είναι καταγεγραμμένα στα Άγραφα από τον

σύλλογο, ένα έργο που στηρίχτηκε από τα μέλη του.

Η καταγραφή των μονοπατιών γίνεται με αναζήτηση στο πεδίο. Είναι μια ευχάριστη, συναρπαστική αλλά και κοπιαστική διαδικασία καθώς για να καταγραφεί ένα μονοπάτι μπορεί να χρειαστεί να περπατηθεί (πολλές φορές σε αντίξοες συνθήκες λόγω της εγκατάλειψης) πολλαπλάσια απόσταση. Μεγάλη είναι η βοήθεια των ντόπων που με ενθουσιασμό μοιράζονται μαζί μας τα όσα γνωρίζουν για παλιά μονοπάτια και μαζί και τις αναμνήσεις τους σε αυτά. Βέβαια πολλές φορές έχουν εκλείψει οι παλαιότεροι και αυτές οι γνώσεις δεν έχουν μεταφερθεί πάντα στους νεότερους.

Πρόσφατα δημιουργήθηκε μια Κοιν. Σελ., το «Οξυγόνο των Αγράφων» που ασχολείται επίσης με συντήρηση και διάνοιξη μονοπατιών. Ποιάς ο σκοπός του και ποια η αλληλεπίδρασή του με τη δουλειά που κάνει ο Ορειβατικός Σύλλογος;

Ο ΕΟΣΚ συνεργάζεται με την Τοπική Αυτοδιοίκηση στην υλοποίηση έργων ανάδειξης και συντήρησης μονοπατιών. Σε αυτό το πλαίσιο ήταν σε επαφή με τους εργολάπτες ώστε να εξασφαλιστεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Σήμερα στον χώρο δραστηριοποιούνται και οι Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις, όπως το «Οξυγόνο των Αγράφων» που έχει μια μεγάλη γκάμα δράσεων σε σχέση με το περιβάλλον και τον πολιτισμό, μεταξύ αυτών και η συντήρηση πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών. Το θετικό που διακρίνει αυτήν την μορφή φορέα είναι ότι τα μέλη του είναι και ορειβάτες που αγαπούν το αντικείμενο και οι εργασίες διέπονται από επαγγελματισμό, συνέπεια και γνώση του αντικειμένου και φυσικά έχουμε άριστη συνεργασία. Ο ΕΟΣΚ συνεχίζει και προσδοκά τη συμμετοχή επαγγελματιών στην ανάδειξη των μονοπατιών, καθώς οι ανάγκες για ένα σύγχρονο δίκτυο μονοπατιών των Αγράφων, είναι πέρα από τις δυνατότητες της εθελοντικής προσφοράς του συλλόγου.

Ποιο είναι το σημείο που βρισκόμαστε σήμερα σχετικά με τα αιολικά και τα μικρά υδροηλεκτρικά στην ευρύτερη περιοχή των Αγράφων;

Το πρόβλημα των αιολικών εγκαταστάσεων και των μικρών υδροηλεκτρικών στα Άγραφα, παρά τη δράση του Δικτύου και άλλων συλλογικοτήτων, που δεν περιορίζονται μόνο στην περιοχή μας, είναι μεγάλο παρά τις μέχρι τώρα μεγάλες επιτυχίες στην ανάσχεσή τους. Ήδη το πρώτο αιολικό στον ορεινό όγκο της Καραβούλας είναι στην τελική φάση κατασκευής. Κάποια ακόμα αιολικά και μικρά υδροηλεκτρικά είναι σε προχωρημένα στάδια αδειοδότησης με ορατό τον κίνδυνο να κατασκευαστούν. Η πολιτεία με συνεχόμενες νομοθετικές ρυθμίσεις που φαίνονται να είναι κατόπιν υπαγόρευσης των επιχειρηματιών του χώρου, αποδομεί κάθε θεσμικό πλαίσιο προστασίας. Αντίθετα η πολιτεία ανακοινώνει μέτρα προστασίας, όπως «τα απάτητα βουνά», που είναι μια απάτη όσο αφορά τα Άγραφα διότι περιλαμβάνει μόνο τον ορεινό όγκο της Φτέρης που εκτός από αμελητέα έκταση στα απέραντα Άγραφα, είναι ένα βουνό που δεν προσφέρεται για κατασκευή αιολικών λόγω του ανάγλυφου, ούτε υπάρχουν αδειοδοτήσεις εκεί.

Η κινηματική δράση βρίσκει εμπόδια που οφείλονται κυρίως στην πληθυσμιακή ερημοποίηση των ορεινών χωριών και στην δειλή στάση της τοπικής αυτοδιοίκησης. Από την άλλη τα επιχειρηματικά συμφέροντα με υποσχέσεις και μέσω της διπλοκής με τοπικούς παράγοντες, έχουν καταφέρει να προχωρήσουν τις διαδικασίες αδειοδότησης σε πολλές περιπτώσεις. Οι συλλογικοί που είναι ευαισθητοποιημένες στο ζήτημα οφείλουν να συντονίσουν καλύτερα τις ενέργειές τους και να βρουν κοινό βηματισμό χωρίς να αποκλείουν κάθε είδους παρέμβαση, ειρηνική, κινηματική, θεσμική, κ.τ.λ..

Τρεις μήνες αργότερα, στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης δίωξης, τέσσερις άνθρωποι κλήθηκαν στην ασφάλεια για ανωμοτί καταθέσεις, μία αστυνομική ντρίπλα η οποία, όπως ήταν αναμενόμενο, κατέληξε κάποιους μήνες αργότερα στον σχηματισμό δικογραφίας σε βάρος τους.

Ασφαλίτικες στοχοποιήσεις

Η δίκη ξεκίνησε στις 4 Οκτωβρίου με την κατάθεση των τεσσάρων ασφαλιτών, μαρτύρων κατηγορίας, και του τότε δημάρχου Καρδίτσας Φ. Αλεξάκου. Ύστερα από πέσεις των συνηγών υπεράσπισης κατά την εξέτασή τους οι ασφαλίτες παραδέχτηκαν ότι ο λόγος που ξεχώρισαν από ένα πλήθος εκατοντάδων ανθρώπων τους τέσσερις συγκεκριμένους ανθρώπους, κατηγορώντας τους ότι αυτοί ήταν που παρότρυναν το πλήθος για να μπει στο δημαρχείο, είναι επειδή παίρνουν μέρος συχνά σε συγκεντρώσεις και η δράση τους είναι γνωστή. Το επιχείρημά τους ότι η Καρδίτσα είναι μια μικρή πόλη όπου όλοι γνωρίζονται γρήγορα κατέρρευσε όταν αναφέρθηκαν οι προανακριτικές τους καταθέσεις όπου εκεί αναφέρουν λεπτομέρειες που μπορούν να γνωρίζουν μόνο μέσα από την υπηρεσιακή ανταλλαγή πληροφοριών των τμημάτων ασφαλείας διαφόρων πόλεων. Κάπως έτσι προφανώς γνώριζαν ότι ο ένας κατηγορούμενος ήταν τότε φοιτητής στην Πάτρα (στοιχείο αδιάφορο για τη δικογραφία), ενώ ένας άλλος από τους κατηγορουμένους που τον ήξεραν ονομαστικά δεν είναι καν δημότης της... μικρής πόλης της Καρδίτσας, αλλά της Λάρισας. Οι κατασκευασμένες δικογραφίες και η στοχοποίηση συγκεκριμένων ανθρώπων είναι εμφανής και από τις πανομοιότυπες καταθέσεις των ασφαλιτών οι οποίες δίνονται τρεις μήνες μετά τα γεγονότα. Και όταν λέμε πανομοιότυπες εννοούμε την χρήση επακριβώς των ίδιων λέξεων στη σύνταξή τους.

Η κατάθεση του πρώην δημάρχου

Η κατάθεση του τότε δημάρχου Φ. Αλεξάκου κινήθηκε στη γνωστή γραμμή που έχει για το θέμα εδώ και τρία χρόνια. Της αποστασιοποίησης από τα γεγονότα και του «νίπτω τας χείρας μου». Ο δήμαρχος υποστήριξε ότι δεν είχε καλέσει την αστυνομία για εκείνη την ημέρα αλλά η εντολή είχε δοθεί άνωθεν, αρνούμενος να επεκταθεί. Δεν τον απασχόλησε ποτέ ότι το δημαρχείο είχε καταληφθεί για ένα ολόκληρο πρωινό από διάφορες αστυνομικές υπηρεσίες καθώς υποστήριξε ότι δεν του ζητήθηκε ποτέ η άποψή του για το εάν θα έπρεπε να είναι εκεί, ούτε για το εάν θα έπρεπε να απαγορευτεί ή να επιτραπεί η είσοδος στους συγκεντρωμένους, ενώ συνέχισε λέγοντας πως ότι συνέβαινε λάμβανε χώρα εκτός του δημαρχείου (!) οπότε δεν ήταν αρμοδιότητά του. Όσο για την περιβόητη πόρτα του κτιρίου (εδώ στηρίζονται τουλάχιστον δύο από τις κατηγορίες), που για τον ένα ασφαλίτη ξηλώθηκε, για τον άλλον έσπασε και για τον άλλον στράβωσε, ο πρώην δήμαρχος Φ. Αλεξάκος δεν μπόρεσε ποτέ να εξηγήσει πώς γίνεται να καταθέτει στο δικαστήριο ότι το κόστος της επιδιόρθωσής της ήταν 500-600 ευρώ αλλά η οικονομική υπηρεσία του Δήμου να διαβεβαιώνει με επίσημο χαρτί της, ύστερα από σχετικό αίτημα, ότι

ΔΗΜΟΠΡΑΤΗΣΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΑΙΟΛΙΚΑ

Αθώοι και οι 4 για τις κινητοποιήσεις στο δημαρχείο Καρδίτσας

Με την αθώωσή τους ολοκληρώθηκε στις 11 Οκτωβρίου, ύστερα από δύο συνεδριάσεις, η δίκη των τεσσάρων αγωνιστών για τη συμμετοχή τους στις κινητοποιήσεις τον Αύγουστο του 2019 έξω από το δημαρχείο της Καρδίτσας. Οι τέσσερις πλημμεληματικού τύπου κατηγορίες που είχαν να αντιμετωπίσουν αφορούσαν την κινητοποίηση στις 22 Αυγούστου του 2019 έξω από το δημαρχείο, όταν και συνεδρίαζε η οικονομική επιτροπή του Δήμου η οποία θα επικύρωνε τη δημοπράτηση δημόσιων δασικών εκτάσεων για να περάσουν οι γραμμές μεταφοράς ρεύματος από τα αιολικά στην Νιάλα και στο Βοϊδολίβαδο. Εκείνη την ημέρα ο αποκλεισμός του δημαρχείου από εκατοντάδες κόσμου είχε σαν αποτέλεσμα να μην εξασφαλιστεί απαρτία στην επιτροπή και η συνεδρίασή της να μην γίνει ποτέ. Η αστυνομία επιτέθηκε με χρήση χημικών και χειροβομβίδων κρότου-λάμψης στους συγκεντρωμένους που ζήτησαν να μπουν στο κτίριο και να παρακολουθήσουν τη συνεδρίαση της επιτροπής η οποία ήταν ανοιχτή και δημόσια.

Στην πρώτη φωτογραφία ο αποκλεισμός του δημαρχείου τον Αύγουστο του 2019. Στην δεύτερη, συγκέντρωση αλληλεγγύης έξω από τα δικαστήρια την ημέρα εκδίκασης της υπόθεσης, τον Οκτώβριο του 2022. Φωτό / Εραστές των Αγράφων

από τον Αύγουστο του 2019 και μετά καμία δαπάνη για την επισκευή πόρτας του δημαρχείου δεν έχει γίνει!

Το κοινωνικό περιβάλλον της εποχής

Οι καταθέσεις των μαρτύρων υπεράσπισης και η «απολογίες» των τεσσάρων κατηγορουμένων έθεσαν το πολιτικό πλαίσιο της δίκης, μίλησαν για το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον μέσα στο οποίο έλαβαν χώρα οι συγκεντρώσεις εκείνη την περίοδο, τη σημασία του αγώνα για την υπεράσπιση των Αγράφων και τη μετέπειτα δικαίωση των διεκδικήσεων εκείνων των

διαμαρτυριών, καθώς τον Νοέμβριο του 2021 ακυρώθηκε η άδεια των δύο αιολικών για τα οποία τότε συνεδρίαζε η οικονομική επιτροπή του Δήμου.

Η εισαγγελική πρόταση

Το ότι οι συγκεκριμένοι τέσσερις άνθρωποι βρέθηκαν κατηγορούμενοι γιατί είναι στοχοποιημένοι από την αστυνομία δεν χρειάστηκε να βγει καν σαν συμπέρασμα από τα συμφραζόμενα των ασφαλιτών, καθώς οι δύο από τους τέσσερις ανέφεραν κατά λέξη ότι τους γνώριζαν επειδή έπαιρναν μέρος σε συγκεντρώσεις στην

πόλη και από... άλλες πληροφορίες. Έτσι, λοιπόν, μόνο σκληπικά θα μπορούσαμε να αντιμετωπίσουμε προς το τέλος της συνεδρίασης την επιδεικτική άρνηση του εισαγγελέα να παραδεχθεί το καταφανές, φτάνοντας μάλιστα στο σημείο να ζητάει από τους κατηγορούμενους να αποδείξουν οι ίδιοι ότι ήταν στοχοποιημένοι. Μάλλον εάν κρατούσε καλύτερες σημειώσεις από τις καταθέσεις της πρώτης ημέρας ή εάν λογάριαζε την παρουσία του διευθυντή της Ασφάλειας στην αίθουσα του δικαστηρίου σε ολόκληρη την πρώτη συνεδρίαση και στην αρχή της δεύτερης, θα μπορούσε να

δώσει ο ίδιος απαντήσεις στον εαυτό του. Ίσα για να γίνει πιστευτός ότι με τη στάση και την ευθυμγορία του δεν προσπάθησε να καλύψει υπηρεσιακά την Ασφάλεια και τον τρόπο που στάνει δικογραφίες.

Εν τέλει πρότεινε την αθώωση όλων για δύο από τις κατηγορίες (διέγερση σε διάπραξη εγκλημάτων και απόπειρα διάταξης της λειτουργίας υπηρεσίας), την ενοχή και των τεσσάρων για την κατηγορία της βίας κατά υπαλλήλων (κανένας από τους μάρτυρες κατηγορίας δεν δήλωσε ότι τραυματίστηκε αυτός ή συνάδελφός του) και την επιπλέον ενοχή ενός από τους τέσσερις για την κατηγορία της φθοράς ξένης ιδιοκτησίας (δεν απαντήθηκε ποτέ πώς γίνεται, εφόσον υπήρξε φθορά στην πόρτα του δημαρχείου, να μην κόππη ποτέ κονδύλι από την οικονομική υπηρεσία για την αποκατάστασή της).

Η αθώωση και τα επίδικα

Η έδρα αποφάσισε εν τέλει να απαλλάξει από τις κατηγορίες και τους τέσσερις αγωνιστές, αθωώνοντάς τους. Η κατάμεστη, από αλληλεγγυους και αλληλεγγυες, αίθουσα του δικαστηρίου ξέσπασε σε χειροκροτήματα και συνθήματα.

Η συγκεκριμένη δίκη κουβαλάει κάποια πολύ σημαντικά σημαινόμενα. Αφενός είναι μια μικρή νίκη απέναντι στις στημένες δικογραφίες του τοπικού γραφείου Ασφαλείας. Είναι μία πολιτική νίκη για τη διεκδίκηση της δυνατότητας να οργανώνεται και να διεκδικεί στον μικρόκοσμο της Καρδίτσας. Εξάλλου όσοι και όσες αγωνιζόμαστε για την υπεράσπιση των Αγράφων αυτό το κάναμε πάντοτε ενπρόσωπα, ποτέ δεν κρύψαμε τις προθέσεις και τους στόχους μας. Ελεύθερα βουνά, ελεύθερα νερά. Και θα κάνουμε ότι περνάει από το χέρι μας για να το πετύχουμε. Αυτός ο αγώνας είναι συλλογικός και έτσι θα συνεχίσει να στέκεται είτε μπροστά στις εταιρείες, τις μινύσεις και τις απειλές τους, είτε μπροστά στους ντόπιους... επιθεωρητές Κλουζώ που επιμένουν να είναι βουτηγμένοι στον βοναπαρτισμό τους.

Το αποτέλεσμα αυτής της δίκης ήταν με το μέρος μας. Ένα μικρό ηθικό πλεονέκτημα, μία μικρή ανάσα στα δύσκολα που έρχονται μπροστά μας. Δεν είναι μόνο οι δίκες που εκκρεμούν ή οι προανακριτικές έρευνες που μαθαίνουμε κάθε τόσο ότι βρίσκονται σε εξέλιξη για διάφορες κινητοποιήσεις. Είναι που η πρώτη ανεμογεννήτρια στήθηκε στον Τύμπανο. Και η Καράβα έχει γεμίσει ανεμομετρικούς ιστούς. Και στην Καζάρμα έχει δοθεί άδεια εγκατάστασης για ένα ακόμα αιολικό εργοστάσιο. Και τα ποτάμια της υδρολογικής λεκάνης της λίμνης Πλαστήρα ετοιμάζονται να τα γεμίσουν με μικρά φράγματα. Ανεβαίνεις στα βουνά και πάνεται η ψυχή σου. Όμως από το να ψάχνουμε με το μάτι να δούμε που έχει φυτρώσει το επόμενο «φρουφρουρί», επιλέγουμε να ψάχνουμε τους ανθρώπους δίπλα μας για να οργανωθούμε. Στα χωριά και στην πόλη. Στηρίζουμε τις ανοιχτές συνελεύσεις στην Καρδίτσα. Περπατάμε στα βουνά και έχουμε τα μάτια μας ανοιχτά. Φτύνουμε τους συντοπίτες που συνεργάζονται στην καταστροφή των Αγράφων. Στήνουμε δίκτυα αγώνα στα χωριά. Και δεν είμαστε ούτε στα μισά του δρόμου.

Δυναμική ήταν η διαδήλωση που οργανώθηκε την προηγούμενη της έναρξης της δίκης, την Δευτέρα 3 Οκτωβρίου, η οποία κινήθηκε σε κεντρικούς δρόμους της πόλης με κατάληξη την κεντρική πλατεία (φωτό 1). Στις 2 Οκτωβρίου στην πλατεία Πλαστήρα διοργανώθηκε συναυλία αλληλεγγύης, ενώ την ίδια μέρα το μεσημέρι στο γήπεδο των Καμινάδων οργανώθηκε ποδοσφαιρικό ματσάκι αλληλεγγύης από την Αργεντινή Καρδίτσας, την Βαγγελίτσα Κουσιάντζα και τους Ultras Gate 3 της Αναγέννησης (φωτό 2). Το τετραήμερο δράσεων ξεκίνησε στη 1 Οκτώβρη με μία πολύ ενδιαφέρουσα παρουσίαση και προβολή στο Πανσιλύπο για τον Λαό της Λάσα στην Κολομβία που υπερασπίζεται τη γη του από τις μονοποικιακές καλλιέργειες των πολυεθνικών για την παραγωγή βιοκαυσίμων. Πλήθος παρεμβάσεων πραγματοποιήθηκε όλο αυτό το διάστημα, όπως η ανάρτηση γιγαντοπανό στο εμπορικό κέντρο (φωτό 3). Τις εκδηλώσεις καλούσε η Ανοικτή Συνέλευση ενάντια στην πράσινη ανάπτυξη και στα αιολικά στα Άγραφα. Φωτό / Εραστές των Αγράφων.

Δημόσια δήλωση: Ήμουν κι εγώ εκεί ! Ήμουν κι εγώ στο Δημαρχείο!

341 άτομα υπογράφουν δημόσια δήλωση αλληλεγγύης στους τέσσερις διωκόμενους για τις κινητοποιήσεις τον Αύγουστο του 2019

Εμείς που υπογράφουμε αυτή τη δημόσια δήλωση, δηλώνουμε ότι: Είμαστε κι εμείς κατηγορούμενοι! Κατηγορούμαστε μαζί με τους 4 συναγωνιστές μας που δικάζονται στις 4 Οκτωβρίου στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Καρδίτσας, επειδή διαδήλωναν ενάντια στην καταστροφή και τη λεηλασία των Αγράφων. Κατηγορούμαστε για τον κοινό αγώνα που δίνουμε με τους εκατοντάδες άλλους συμπολίτες μας που βρέθηκαν στο Δημαρχείο της Καρδίτσας στις 22/8/2019, για να διαδηλώσουν ενάντια στη δημοκρασία, που θα διενεργούνταν από την οικονομική επιτροπή του Δήμου, δημόσιων εκτάσεων γης που προορίζονται για την εγκατάσταση πυλώνων υψηλής τάσης μεταφοράς ρεύματος από ανεμογεννήτριες στο κεντρικό δίκτυο.

Στηρίζουμε τις δράσεις του κινήματος για την υπεράσπιση της φύσης, των δημόσιων αγαθών, του νερού, του πρασίνου και των δασών που κινδυνεύουν από τις πολυεθνικές εταιρείες ενέργειας και τις εργολαβίες. Στηρίζουμε τις δράσεις που προορίζονται για την προστασία των Αγράφων από την εγκατάσταση ανεμογεννητριών και κάθε άλλη δραστηριότητα που σκοπό έχει να καταστρέψει τη βιοποικιλότητα και το οικοσύστημά τους.

Η στοχοποίηση αγωνιστών του κινήματος με «στημένο» κατηγορητήριο δεν δηλώνει πυγή αλλά τον φόβο του μαύρου μετώπου κυβέρνησης, κράτους, εργολαβιών-πολυεθνικών ενέργειας. Ξέρουν πολύ καλά ότι η εγκατάσταση ανεμογεννητριών είναι ένα ζήτημα που μπορεί να προκαλέσει τεράστιες κοινωνικές εκρήξεις κι ότι οι εκατοντάδες διαδηλωτές των τοπικών κοινωνιών ενάντια στη λεγόμενη «πράσινη ανάπτυξη» πολύ σύντομα μπορούν να γίνουν χιλιάδες στους δρόμους, αμφιβιβτώντας συνολικά την πολιτική τους, η οποία λεηλατεί τη φύση και τα οικοσυστήματα και στερεί από τις τοπικές κοινωνίες τον ζωτικό τους χώρο.

Οι διώξεις του κινήματος είναι το αναγκαίο συμπλήρωμα για τον ενεργειακό παροξυσμό που ετοιμάζουν σε όλα τα βουνά, στα νησιά, σε όλη την Ελλάδα στο όνομα της «πράσινης ανάπτυξης» και της κλιματικής κρίσης. Όλο αυτόν τον καιρό που μεσολάβησε από τον Αύγουστο του '19, είδαμε μια σειρά από κατασταλτικές ενέργειες να γίνονται σε Βόλο, Τίνο, Εύβοια. Είδαμε τις εργολαβίες να πατάνε πάνω σε καμένη κυριολεκτικά γη στην Εύβοια και σε άλλες περιοχές. Είδαμε το ίδιο να συμβαίνει στον Τύμπανο Αργιθέας, όπου μετά τον «ανό» και τις καταστροφικές πλημμύρες το βουνό έχει «ματώσει», αφού σχεδόν έχει ολοκληρωθεί η δημιουργία του υποσταθμού, όπου θα μεταφέρουν το ρεύμα οι ανεμογεννήτριες που θα εγκατασταθούν στην ευρύτερη περιοχή.

Οι διώξεις αυτές αποτελούν την αρχή για όλους τους αγωνιζόμενους σε κάθε κοινωνία που αντιστέκεται σε αυτά τα σχέδια. Ό,τι κι αν κάνουν, δεν μας φοβίζουν! Θα συνεχίσουμε ν' αγωνιζόμαστε.Εδώ και τώρα απαιτούμε να σταματήσει κάθε δίωξη σε βάρος όσων υπερασπίζονται τα Άγραφα και τη φύση και καλούμε όλο τον λαό να συμπαραταχθεί σ' αυτόν τον αγώνα. Δεν μας υποκίνησε κανένας σε οποιαδήποτε πράξη, παρά μόνον η αλληλεγγύη και ο κοινός αγώνας με όλους όσους οργίζονται στο άδικο και αγωνιούν για το μέλλον του τόπου τους! ΣΥΝΕΧΙΖΟΥΜΕ ΣΤΟΝ ΔΡΟΜΟ ΤΟΥ ΑΓΩΝΑ! ΕΙΜΑΣΤΕ ΟΙ ΠΟΛΛΟΙ, ΕΧΟΥΜΕ ΤΟ ΔΙΚΙΟ ΚΑΙ ΟΑ ΝΙΚΗΣΟΥΜΕ!

1) Αγγελιοπούλου Άννα-Δ.Υ, 2) Βλάχος Γεώργιος, κτηνοτρόφος, 3) Κοντοστεργίου Παναγιώτης, Καθηγητής, 4) Marcel Hognon - Καλλιτέχνης, 5) Μουρουζι Ανναμπέ Ιδ. Υπάλληλος, 6) Μούστος Αλέξης, Φοιτητής, 7) Αγγελική Γκότση, 8)Αγγελόπουλος Γιώργος, Συνταξιούχος, 9) Αλεξάκος Φώτιος, Εκπαιδευτικός, 10) Αλέξανδρος Σίνος, φοιτητής, 11) Αλέξης Hognon - Μουσικός, 12) Αλέξης Φερραίος ,φοιτητής, 13) Αλμπάνη Μαίρη Νοσηλεύτρια , 14) Αμπράζης Αποστόλης, Μηχανικός, 15) Αναστασία Ντόβολου, Ηθοποιός, 16) Αναστασίδης Τάσος, Δημοσιογράφος, μέλος ΓΣ της ΠΟΕΣΥ, 17) Ανατοσόπουλος Στέλιος , Βιολόγος, 18) Αντάρης Λάμπρος, αρχιτέκτονας, 19) Αντώνης Μανωλόπουλος, 20) Αντωνίου Θανάσης, ειδικευόμενος γιατρός, 21) Αργυρή Ξανθοπούλου ,φοιτήτρια Ιατρικής, 22) Αυγέρης Κωνσταντίνος, 23) Αρέντης Ανδρέας, προπτυχιακός ηλεκτρολόγος μηχανικός, 24) Βαγγέλης Παπαϊωάννου, Γεωπόνος, 25) Βάγια Μπαλούκα, ψυχολόγος, 26) Βαϊνάς Παντελής- Εκπαιδευτικός,-δημ.σύμβουλος Αγιάλεω., 27) Βαϊνάς Στέλιος-Φοιτητής, 28) Βαϊτσα Μπρίανα, 29) Βαλεντίνα Λαίου - Ηθοποιός, 30) Βάνα Δημητράκη - Εργάτρια, 31) Βαρβάρα Τροχανά, πανεπιστημιακός, 32) Βασιλης Τσιράκης, συγγραφέας, 33) Βασιλική Κουκλή, φοιτήτρια Καλών Τεχνών, 34) Βασιλική Κρομμύδα, Μηχανικός χωροταξίας πολεοδομίας και Περιφερειακής ανάπτυξης, 35) Βάτσιου Ιωάννα, ειδικευόμενη Αναισθησιολογίας ΠΓΝΛ, 36) Βλάχος Λευτέρης, 37) Βλάχου Κυριακή, 38) Βλάχου Στεφανία, Νομικός, 39) Βουρκοτιώτη Βάσω, 40) Γαρίτου Βιβή, 41) Γιαννάκου Ιωάννα Αγρότισσα , 42) Γιώργος Δημητράκ-

Μετά τον πετυχημένο αποκλεισμό του δημαρχείου οι διαδηλωτές/τριες αποχώρουν με πορεία. Φωτό / Εραστές των Αγράφων

κης - Άνεργος, 43) Γιώργος Καραντώνης , καθηγητής, 44) Γκαργγκάνη Αγγελική, 45) Γκαργγκάνης Αναστάσιος, Εκπαιδευτικός, 46) Γραβάνη Ινώ - Άρρα, φοιτήτρια, 47) Γρίβας Χρήστος, 48) Δάρας Δημήτρης, 49) Δήμητρα Γώνουλου, 50) Δήμητρα Ντόβολου - Εκπαιδευτικός, 51) Δημητράκη Αγγελική, 52) Δημήτρης Hognon - Μουσικός, 53) Δημητρίου Αθανάσιος, 54) Δημητρίου Παντελής, σχολικός ψυχολόγος,, 55) Δώρα Μίτρα,Δημοσιογράφος, 56) Ειρήνη Γώνουλου, 57) Έκτορας Μπολτσής ,Αρχιτέκτων Μηχανικός, 58) Ελένη Αντωνίου, φοιτήτρια ΠΘ, 59) Ελένη Καναλιώτου-Λιάκου - Άνεργη, 60) Ευγενία Ταξιάρα, χημικός, 61) Εύη Παπαθανασίου, 62) Ζαχου Ασπασία, Εκπαιδευτικός, 63) Ζερβας Δημήτρης ΕΛΝΣ, 64) Ζουμπουρλής Βασίλειος Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, 65) Ζωή Λαθήρα, Οδοντίατρος, 66) Ηλίας Ντόβολος - Συνταξιούχος, 67) Ηλιούδης Κωνσταντίνος, 68) Θανάσης Παϊσης-Φοιτητής, 69) Θάνος Μίτρας, 70) Θεόφιλος Λιάκος - Συνταξιούχος, 71) Θεόδωρης Μυδάλης Μαθητής, 72) Θωμάς Μπάγκος, 73) Ιάσοντας Παπαγεωργίου, 74) Ιωάννου Γιάννης , 75) Καββαδός Διονύσης, εκπαιδευτικός, 76) Κακαγιάννης Νίκος, συνταξιούχος εκπαιδευτικός, 77) Κακάλη Κωνσταντία Βιβλιοθηκονόμος, 78) Καλαμπόκας Χρήστος, 79) Καλλιδώνης Νίκος, 80) Καλογριαννίτη Μαρία, Εκπαιδευτικός, 81) Καλαπανίδης Γιάννης, Ελ. Επαγγελματίας, 82) Καμινιώτη Μυρσίνη, Μαθήτρια, 83) Καμινιώτης Παναγιώτης , Γεωπόνος, 84) Καραγιάννη Παρασκευή Καθηγήτρια, 85) Καραγιάννης Γιώργος Καθηγητής, 86) Καραμήτρου Ελένη-Εκπαιδευτικός, 87) Κατερίνα Δίπλα, 88) Κατερίνα Μπολτσά, φοιτήτρια Ιατρικής ΕΚΠΑ, 89) Κατσάρας Γιάννης,γιατρός, 90) Κατσάρας Θεοδόσης-Δημοσιογράφος, 91) Κατσιαπούρα Γιάννα, επίκ. καθηγήτρια ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, 92) Κατσιαμπούρα Σούλα, 93) Κατσιούλη Αναστασία - Κεραμίστρια, 94) Καψούρης Χάρης, καθηγητής, 95) Κερασιώτη Γκόλφω, 96) Κερασιώτης Νίκος, 97) Κολοβός Γιώργος Δημόσιος Υπάλληλος, 98) Κολοβός Κωνσταντίνος , 99) Κολοβός Μπάμπης Εργάτης , 100) Κολοβός Χαράλαμπος , πρόεδρος Τοπικής Κοινότητας Καρίτσας Δολοπάν, 101) Κολοβός Αγορίτσα - Εκπαιδευτικός, 102) Κολοφωτής Νίκος, 103) Κοντζιλέλου Βούλα, 104) Κόρδας Ιωάννης, μάγειρας, 105) Κουτσιαρίδας Κώστας, 106) Κυριακόπουλος Μάνθος, εκπαιδευτικός, μέλος ΔΣ της ΔΟΕ, 107) Κων/νος Μαλέκας, Ελεύθερος επαγγελματίας, 108) Κωνσταντίνα Μουρτζούδη, Εκπαιδευτικός, 109) Κωσταντίνος Λιάκος - Συνταξιούχος, 110) Κώστας Παϊσης - Δικηγόρος, 111) Κωστής Πρεκατές βιβλιοπώλης, 112) Κωστήνης Γιώργος, Γεωπόνος, 113) Λαθήρας Γιάννης-Εκπαιδευτικός, 114) Λάκης Παπαντώνης , συνταξιούχος, 115) Λαμπράκης Ηλίας ,Εργάτης, 116) Λευτέρης Λιάκος - Εκπαιδευτικός, 117) Λιάκος Απόστολος Εργάτης, 118) Λιάκος Γεώργιος Συνταξιούχος, 119) Λιάκος Ηλίας Συνταξιούχος , 120) Λιτσιος Γεώργιος, Εκπαιδευτικός, 121) Μαγδαληνή Πατρίκη, άνεργη, 122) Μαζαράκη Αγγελική Εκπαιδευτικός, 123) Μάκης Λιάκος - Άνεργος, 124) Μάλαμα Δέσποινα, συνταξιούχος, 125) Μάριανη Ρίκα Δασολόγος, 126) Μανώλη Χαρά Νοσηλεύτρια , 127) Μανώλης Θωμάς, 128) Μάξιμος Μαραβίτης, φοιτητής ΠΘ, 129) Μαργαρίτα Σταθοπούλου, απόφοιτος ιατρικής, 130) Μαρία Γιαννέλου, 131) Μαρία Λιάκου - Δικηγόρος, 132) Μαρία Μπικάκη, μέλος της ΚΕΔΔΑ-Κίνησης για Ελευθερίες, Δημοκρατικά Δικαιώματα, Αλληλεγγύη, 133) Μαρία Πολυξένη Τσουκαλά, φοιτήτρια Π.Θ., 134) Μαρία Τανγχιρόβα , φοιτήτρια Π.Θ., 135) Μαρία Χαντζή, φιλόλογος , 136) Μαρούδας Αστέριος, ιδιωτικός υπάλληλος, 137) Μασούρας Χρήστος, συνταξιούχος εκπαιδευτικός, 138) Μπιδρόδου Ελένη Ιατρείο Αλληλεγγύης ΛΣΑΝ, 139) Μίτρας Τάσος, 140) Μπισοπούλου Όλγα-Φιλόλογος, 141) Μοσχόπουλος Ορέστης Φοιτητής , 142) Μουσίμπασις Σόνια, 143) Μούστου Γαβριέλα-Δασκάλα, 144) Μπαλακτσίς Ευάγγελος,

145) Μπαλογιάννη Εφρ Συνταξιούχος, 146) Μπάρμπας Δημήτρης, εκδότης «Θεσσαλίας στους Κοινωνικούς Αγώνες», 147) Μπινιώρης Νίκος, μέλος ΓΣ της ΠΟΕ ΟΤΑ, 148) Μπολτσά φωτεινή , 149) Μπολτσής Αποστόλης , 150) Μπολότη Παρασκευή, 151) Μπουντολος Γιάννης, 152) Μπούρας Στέλιος, Οικονομολόγος, 153) Μπρουζιώτης Σπύρος Οικοδόμος , 154) Νάνος Βαγγέλης Γεωπόνος , 155) Νίκη Παίση - Δικηγόρος, 156) Νίκος Μπαλτούκας, εργαζόμενος στο μετρό, 157) Νίκος Τσολάκης ,εργαζόμενος στην έρευνα, 158) Νίνα Σεφεριάδου, Μετ/γος Μηχανικός, 159) Νταίρης Ηλίας Εργάτης, 160) Ντάλη Ειρήνη μαθήτρια , 161) Ντάλη Κωνσταντίνα, μαθήτρια , 162) Ντάλη Μαρία Ιωάννα, φοιτήτρια, 163) Ντάλη Παναγιώτα Ιδ. Υπάλληλος , 164) Ντάλης Βασίλης, 165) Ντάλης Δημήτριος Γεωλόγος, 166) Ντάλης Στέλιος, δάσκαλος, 167) Ντάλης Ταξιάρης , 168) Νταμκαρέλος Στέφανος Μαθητής, 169) Ντόβολου Μαρία Ιδ. Υπάλληλος , 170) Ντότας Ζήσης, 171) Ξένια Κουτρουμάνου , 172) Ολυμπία Γαϊτανίδη, Φοιτήτρια Νομικής, 173) Παντελής Μήσιου ,ηλεκτρολόγος- μηχανικός, 174) Παπαδόκης Γιώργος, αρχιτέκτονας, 175) Παπαδόπουλος Δημήτρης, μέλος ΔΣ ΕΛΜΕ Λάρισα, 176) Παπαευσταθίου Άννα, εκπαιδευτικός, 177) Παπαζαχαρίου Ευάγγελος Συγγραφέας , 178) Παπαθανασίου Αργύριος, δάσκαλος, μέλος ΣΕΠΕ Μαγνησίας, 179) Παπαθανασίου Εύη , Εκπαιδευτικός, 180) Παπανικολάου Θανάσης, άνεργος ηλεκτρονικός μηχανικός, 181) Παπαρίζος Ιάσοντας, Πολιτικός Μηχανικός, 182) Παπαστεργίου Κατερίνα -Φοιτήτρια, 183) Παππά Μαρία, φοιτήτρια εικαστικών και εφαρμοσμένων τεχνών ΑΠΘ, 184) Παρασκευά Αναστασία -Δασκάλα, 185) Παραφέστα Σούλα, συνταξιούχος ΔΕΗ, 186) Παύλος Ζάχος, 187) Πετιοίνης Αντώνης, 188) Πιπνή Παναγιώτα, 189) Πράντζου Γιάννα, Συνταξιούχος, 190) Πρεκατές Χρήστος, οφθαλμίατρος, 191) Ρέππα Ντίνα, εκπαιδευτικός, π. δημοτικη σύμβουλος Αθηνas, 192) Ροδάνθη Γουλοπούλου - Εκπαιδευτικός, 193) Σαββουλιδης Σουλτάνα, ελεύθερη επαγγελματίας, 194) Σαϊτάνης Γιώργος - ιδιωτικός υπάλληλος, 195) Σβεντζούρης Γεώργιος, 196) Σδρόλιας Παναγιώτης, Αυτοκινητιστής, 197) Σεβαστιδίου Όλγα, εκπαιδευτικός, 198) Σιαράς Παναγιώτης, 199) Σίλια Γιασλακωτή, 200) Σιούδας Παναγιώτης, πολιτικός μηχανικός μέλος ΔΣ Σ.Μ.Τ. παρ Θεσσαλίας, 201) Σιουτίης Σπύρος υπάλληλος στη περιφέρεια Ηπείρου, 202) Σκορδούλης Κώστας, καθηγητής ΠΤΔΕ ΕΚΠΑ, 203) Σκουφολγου Παναγιώτης, 204) Σμήλιος Ηλίας, δάσκαλος, γ. γραμματέας Ζ' Σ.Ε.Π.Ε. Θεσ/νίκης, δημοτ. σύμβουλος Αμπελοκήπων-Μενεμένης, 205) Σμυρνιώτη Σύλβια, Εργαζόμενη ΟΤΑ , 206) Σοφία Λοσδακή, 207) Σπανού Βασιλική Καθαρίστρια , 208) Σταρούλης Απόστολος , 209) Στάυρου Κωνσταντίνα –Άνεργη , 210) Στέλιος Αλμπάνης, επαγγελματίας οδηγός, 211) Στέλλα Κορομπιλιά, Κοινωνιολόγος, 212) Στεργίου Βούλα Συνταξιούχος , 213) Στεργίου Κωνσταντίνος, 214) Στεργίου Χριστίνα Ιδ. Υπάλληλος , 215) Στέφανος Δημητράκης - Εργάτης , 216) Σφήκας Δημήτρης, 217) Σωτηρία Ντόβολου, Συνταξιούχος, 218) Σωτηρίου Ελένη, Κοινωνιολόγος, 219) Τάκης Βάλας, 220) Ταλακούπη Ασμηνία, φοιτήτρια αρχιτεκτονικής, 221) Τάνης Θεόδωρος Μίτρας, 222) Τάσος Αφέντης, Μετ/γος Μηχανικός, 223) Τατιάνα Hognon, Φοιτήτρια, 224) Τάχου Εύη, εκπαιδευτικός, 225) Τελεσιώνης Χρήστος, σύμβουλος συστημάτων διαχείρισης, 226) Τζαβέλλας Νίκος, δασολόγος, 227) Τσάλα Σιλβία, άνεργη, 228) Τσάλας Δημήτρης, συνταξιούχους ΟΤΕ, 229) Τσιλιάκος Γιώργος, Τοπογράφος, 230) Τσιτσιμπίς Γιώργος, Δάσκαλος, 231) Τσιτσιμπίκος Γεώργιος Εργάτης , 232) Τσιτσιμπίκου Μαρία Νοσηλεύτρια, 233) Τσόγκας Τέλης, Γεωπόνος, 234) Τσολάκης Βασίλειος, ιδιωτικός υπάλληλος, 235) Τσουκαλά Ρίτσα, εκπαιδευτικός, 236) Τσουμπάρη Ιομίνη, 237) Φαλάρα Αρετή, γιατρός, 238) Φαλιάγκας Ευάγγελος,

Προποντικής ποδοσφαίρου-life coaching, 239) Φαλιάγκας Κωνσταντίνος, Μηχανικός, 240) Φασούλας Χρήστος, 241) Φούκας Θωμάς, 242) Φραγκούλης Γιάννης, 243) Φώτη Αικατερίνη, Δικηγόρος, 244) Φώτη Αλεξάνδρα, δικηγόρος, 245) Χαρισιαδη Ρόζα, μηχανικός, 246) Χατζηγιάννης Ιωάννης, μέλος ΔΣ Συλλόγου Εργαζομένων ΕΦΚΑ Μαγνησίας, , 247) Χρήστος Καλούδας ,φοιτητής, 248) Χρήστος Κουτρούλης, Λογιστής , 249) Χριστίνα Κορκοντζέλου, μεταπτυχιακή φοιτήτρια Ανθρωπολογίας Παντείου, 250) Χρυσικού Γιαννούλα εκπαιδευτικός, 251) Ψημμένου Χριστίνα, 252) Ιωάννης Βιδάλης, εκπαιδευτικός, 253) Τέλιου Χρύσα, καθηγήτρια Αγγλικών, 254) Ξηροφώτου Ρένα, κοινωνιολόγος, 255) Καρανάσιος Γιώργος, Άνεργος, 256) Καρανάσιου Ελευθερία, Εκπαιδευτικός, 257) Καρανάσιου Ελένη, Ιδιωτ. Υπάλληλος, 258) Κεφαλληνός Δημ. Σύμβολος με Αντικαπιταλιστική Ανατροπή Αθήνα, 259) Αμπατζή Γεωργία, εκπαιδευτικός , 260) Σκούφογλου Νικόλαος, ιατρός, 261) Θάνου Ειρήνη, Βιολογος- Ερευνητρια, 262)Παπανικολάου Μίμης, 263) Παραθύρα Μαρία, 264) Πόντος Άγγελος Ι.Υ, 265) Κρεασίδης Γιώργος, εκπαιδευτικός, μέλος του ΔΣ της Α' ΕΛΜΕ Θεσσαλονίκης, 266) Σοφία Στεφανίδου, εκπαιδευτικός, ταμίας της ΕΛΜΕ, μέλος του ΓΣ της ΑΔΕΔΥ, 267) Μυλωνοπούλου Ζωή , δημοτική υπάλληλος, 268) Αλεξίου Δημήτρης , Ηλεκτρολόγος Μηχανικός, Μέλος Σωματείου Μισθωτών Τεχνικών Κεντρικής Μακεδονίας, 269) Ξενοπούλος Κώστας,ελ.επαγγελματίας, 270) Καλούδας Χρήστος, φοιτητής, 271) Ζαγανίδης Μενέλαος χημικός μηχανικός, 272) Δουμίτσα Νικολέτα μέλος Συλ. Φοιτητών Ηλεκτρολόγων μηχανολόγων μηχανικών ΑΠΘ, 273) Θεοδωρίδη Ελίνα , μέλος Συλ. Φοιτητών Αρχιτεκτονικής ΑΠΘ, 274) Λαμπρόπουλος Νίκος Ι.Υ, 275) Μαμάτσιου Άννα ,Υπ.Διδ.Φιλολογίας, 276)Ιωάννης Κολοβός , τεχνικός αυτοκινήτων, 277)Μαρία Ιωάννου, φοιτήτρια, 278) Μούστος Μένιος ,δάσκαλος, 279) Δεκατρίς Αριστοτέλης του Νικολάου, 280) Σφυρή Παναγιώτα, 281) Γουλόπουλος Σωτήρης, 282)Καπράνης Γεώργιος, πρόεδρος εργατικού κέντρου Καρδίτσας, 283) Περρής Μ. Κώστας, δημοτ. σύμβουλος Ικαρίας, βιβλιοπώλης, 284) Βισαράς Ν. Γιώργος, δημοσιογράφος, 285) Μαλαχίας Κ. Γιώργος, ιδ. Φοιτητής Δημοσθένης, Γεωπόνος, 286) Τσάκας Σ. Γιάννης, σύμβουλος κοινότητας, υπάλληλος, 287) Αγγελιδάκης Αχιλλέας, γραφίστας, 288) Ρωμύλλος Λευτέρης, υπάλληλος ΔΕΗ, 289) Κονταξοπούλου Δ. Μαρίνα, δημ. υπάλληλος, 290) Λαγού Μαρίνα, εκπαιδευτικός, 291) Wim De Weerd, σύμβουλος κοινότητας, ελευθ. Επαγγελματίας, 292) Καττές Κ. Γιώργος, εμπορος, 293) Χρυσόγερος Λευτέρης, υπάλληλος, 294) Χούτρας Παναγιώτης, δημοτ. σύμβουλος, μουσικός, 295) Βρούλου Γ. Σοφία, πρ. σύμβουλος κοινότητας, φαρμακοποιός, 296) Καζάλα Ιωάννα, σύμβουλος κοινότητας, ελευθ. επαγγελματίας, 297) Σκλαβενίτης Θανάσης, πρ. δημοτ. σύμβουλος, γεωπόνος, 298) Κούβαρη Στέλλα, γεωπόνος, 299) Μαζωνάκης Χ. Γιώργος, οικοδόμος, 300) Γαυλίας Αλ. Ηλίας, δημοτ. σύμβουλος Ικαρίας, φοροτεχνικός, 301) Πέτρου Αθανάσιος - πχολήπτης κινηματογράφου, 302) Γιάννης Σκουλαρίκος, Ηλεκτρονικός Μηχανικός ΤΕ, Άνεργος, 303) Δημήτρης Τζανακάκης Δημοσιογράφος, 304) Ντηλιάς Βασίλης, 305) Κωστόπουλος Βαιος, 306) Καραδάκης Γιώργος, δημόσιος υπάλληλος, μέλος ΔΣ ΣΜΔΥ Σιβιτανιδείου, 307) Παπαχριστούδη Ματίνα, Δημοσιογραφεας., 308) Νανουλης Βασίλης, 309) Σδρόλιας Παναγιώτης Αυτοκινητιστής., 310)Δάρνη Ανδρίτσου αρχιτέκτων, 311)Φουντάς Δημοσθένης, Γεωπονος., 312) Μαυρογεώργη Αργυρώ Σύλβια, 313) Όλγα Σεβαστιδίου, εκπαιδευτικός, 314) Δραγανίγου Μυρτώ, φοιτήτρια, 315) Νίκος Χαραλαμπίδου, ιδιωτικός υπάλληλος, 316) Πέτρος Μανιάτης, λογιστής, δημοτικός σύμβουλος Ηλιούπολης, 317) Λουκάς Δήμου, γεωπόνος, 318) Μολόκας Στέφανος, Αρχιτέκτονας, μέλος της κεντρικής αντιπροσωπείας του ΤΕΕ, 319) Μηνάς Καραγιάννης Ειδικευόμενος Γιατρός-Δημοτικός Σύμβουλος Ζωγράφου, 320) Ντούρος Στάθης γεωπόνος π. περιφερειακός σύμβουλος Θεσσαλίας, 321) Σπύρος Κάμπας, Ιδ. Υπάλληλος, 322) Πολυξένη Ειρήνη Τόμπρου , Ελ. Επαγγελεματίας, 323) Θεοχάρη Ασπασία Έλ. Επαγγελεματίας, 324) Ιωάννης Αποστόλου Εργάτης, 325)Αρβανίτης Χρήστος Μουσικός , 326) Αρβανίτη Μαρία Δασκάλα, 327) Παπουτση Μαρία Νοσηλεύτρια ΓΝΙ Χατζηκωστα., 3298 Αρετή Σκουνακή Δικηγόρος Θεσσαλονίκης, πρώην μέλος Δ. Σ Δικηγορικού Συλλόγου Θεσσαλονίκης και Πρόεδρος της Επιτροπής Ανθρωπίνων δικαιωμάτων του ΔΣΘ., 329) Ανδρεόπουλος Πάνος, 330) Ευαγγελία Φρυδά, εκπαιδευτικός, ΕΛΜΕ Πειραιά, 331) Κοιλάκου Σύλβια, 332) Συρουδάκης Νίκος, 333) Χρήστος Τελεσιώνης- Σύμβουλος Συστημάτων Διαχείρισης, 334) Αναγνωστοπούλου Ασπασία, 335)Σπανού Γιώτα ,Ιδ. Υπάλληλος, 336) Ξανθή Λιττοπούλου, 337)Μούστου Πηνελόπη ,εργαζόμενη., 338) Βλάχου Στεφανία, διδακτορική φοιτήτρια Παν/μίου McGill, 339) Παύλος Αντωνόπουλος, συνταξιούχος εκπαιδευτικός, 340) Δημητρίου Αγγελική, καθηγήτρια, 341) Μάγγος Γιάννης.

ΕΝΕΡΓΕΙΑ

Τζόγος, χακί στολές και το “μάνα εξ’ επιδόματος”

Γιατί ο πόλεμος στην Ουκρανία δεν είναι η μόνη απάντηση στο ερώτημα γιατί αυξάνονται οι τιμές της ενέργειας

Η ενέργεια είναι ένα εμπόρευμα που εμπεριέχεται μέσα σε κάθε άλλο εμπόρευμα. Τα ρούχα, η τροφή μας, η κατοικία μας, η μετακίνησή μας, η διασκέδασή μας, όλα αυτά για να παραχθούν απαιτούν ενέργεια. Μαζί με την ανθρώπινη εργασία αποτελούν την κινητήριο δύναμη του καπιταλισμού. Όταν, λοιπόν, μιλάμε για την ενέργεια στην ουσία μιλάμε για κάθε πτυχή της ζωής μας, της καθημερινότητάς μας. Η αύξηση της τιμής του ηλεκτρικού ρεύματος ή των καυσίμων είναι η πιο εύκολα αντιλήψιμη εκδοχή της αναδιάρθρωσης του παγκόσμιου ενεργειακού χάρτη. Μία άλλη εκδοχή είναι το συνεχές φλερτ των δυτικών κοινωνιών της αφθονίας με την εποχή της σπάνης. Αλλά γι’ αυτό θα μιλήσουμε στο επόμενο φύλλο της εφημερίδας. Αυτό που τώρα πρέπει να κρατήσουμε είναι ότι οι αυξήσεις στο κόστος της ενέργειας που δεν συνοδεύονται και από τις ανάλογες αυξήσεις στους μισθούς σημαίνουν ένα πολύ σημαντικό πράγμα: την τελική μείωση του βασικού μισθού. Και αυτό είναι ένα ζήτημα ταξικό.

Ένα το ερώτημα, πολλές οι απαντήσεις

Ένα ερώτημα πλανάται έναν χρόνο τώρα πάνω από την Ευρώπη. *Ποιος ευθύνεται για τις αυξήσεις στις τιμές του ρεύματος;* Ένα ερώτημα για το οποίο συνήθως δίνεται μία και μοναδική απάντηση. *Ο πόλεμος στην Ουκρανία.* Και αυτό είναι λάθος.

Απελευθέρωση της αγοράς, απελευθέρωση και των τιμολογίων

Στην προηγούμενη δεκαετία το ξεκίνημα ενός νέου κύκλου καπιταλιστικής κερδοφορίας που κωδικοποιήθηκε ως «πράσινη μετάβαση» συνέβανε παράλληλα με τη διαδικασία απελευθέρωσης της αγοράς της ενέργειας. Στην ουσία επρόκειτο για τον βίαιο μετασχηματισμό μιας ευρείας κοινωνικής πεποίθησης ότι το ρεύμα *πρέπει* να αποτελεί ένα φθινό κοινωνικό αγαθό. Αυτός ο μετασχηματισμός προϋπέθετε μια σειρά θεσμικών παρεμβάσεων σε βάθος χρόνου, έναν συνεχή επικοινωνιακό πόλεμο απαξίωσης της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού και πολλές κρατικές επιδοτήσεις προς τη νέα κατεύθυνση. Ο Ειδικός Λογαριασμός ΑΠΕ (ΕΛΑΠΕ), από τον οποίο επιδοτούνταν και επιδοτούνται οι πρόθυμοι της «πράσινης μετάβασης», με μία εξασφαλισμένη τιμή για τις επενδύσεις τους, μειώνοντας το όποιο επιχειρηματικό ρίσκο, είναι μια τέτοια περίπτωση. Το Ειδικό Τέλος Μείωσης Εκπομπών Αέριων Ρύπων (ΕΤΜΕΑΡ) που υπάρχει στους λογαριασμούς ρεύματος είναι ο τρόπος μέσω του οποίου ο καθένας και η καθεμιά μας – είτε θέλουμε, είτε

όχι – τροφοδοτούμε αυτόν τον λογαριασμό. Από τα 0,3€/ΜW που ήταν λοιπόν αυτή η χρέωση για τις οικιακές καταναλώσεις το 2009 θα φτάσει τα 44,2€/ΜW το 2014. Εκείνη την εποχή, με παρέμβαση της ΡΑΕ λόγω των αντιδράσεων που είχε προκαλέσει αυτή η αύξηση, η χρέωση περιορίστηκε στα 26,3€/ΜW «κλειδώνοντας» την ποσοστιαία αύξηση μέσα σε αυτήν την πενταετία στο 14.000%! Εάν προσθέσουμε στην εξωφρενική αύξηση του ΕΤΜΕΑΡ και τις αυξήσεις στις τιμές της κιοβατώρας (28%) και των τελών και των φόρων επί αυτής (42,25%), μιλάμε για μία συνολική αύξηση 71,22% στη συνολική αξία του ηλεκτρικού ρεύματος κατά την πενταετία 2009-2013 (*Για την τιμολογιακή πολιτική στην ηλεκτρική ενέργεια 2009-2014*, Φλώρα Παπαδέδε, μέλος του Δ.Σ. της ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ, energypress, Μάρτιος 2015).

«*Επί δεκαετίες στο παρελθόν, τόσο στην Ελλάδα, όσο και στις ΗΠΑ και σε άλλες χώρες, η τιμολόγηση της ηλεκτρικής ενέργειας βασίζονταν στην επιδίωξη της εξασφάλισης εσόδων (revenue requirement), ικανών για να καλύπτουν το σύνολο των πάσης φύσεως δαπανών παραγωγής, μεταφοράς και διανομής του ρεύματος και, επιπλέον, να αφήνουν και ένα εύλογο περιθώριο κέρδους (fair rate of return), στην επιχείρηση*», γράφει ο πρώην γενικός διευθυντής οικονομικών της ΔΕΗ Κ. Β. Γιωτόπουλος (*Τιμές ρεύματος: δεν φταίει μόνο ο πόλεμος*, capital.gr, Ιούλιος 2022). Στην ελληνική περίπτωση αυτό το «περιθώριο κέρδους» είχε οριστεί γύρω στο 3-4%. Όμως, η

απελευθερωμένη – πλέον – αγορά, έχει άλλες «ζυγαριές». «*Έτσι, φθάσαμε στον ορισμό του οριακού κόστους*», δηλαδή της τιμής της ακριβότερης μεγαβατώρας, που προσφέρεται από τον οριακό (ακριβότερο) προμηθευτή, ως οδηγού για τον προσδιορισμό των τιμών και του ύψους των λογαριασμών, που θα καλούνται να πληρώνουν οι καταναλωτές». Έτσι φθάσαμε στον τζόγο.

Το τζογάρισμα ενός κοινωνικού αγαθού

Τον Ιούνιο του 2018 ιδρύεται το Χρηματιστήριο της Ενέργειας (target model). Το νομοθετικό πλαίσιο λειτουργίας του θεσμοθετείται με τους νόμους 4425/2016 και 4512/2018 επί κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ. Σηματοδοτεί την μετάδοση της ενέργειας από ένα βασιικό κοινωνικό αγαθό σε ένα χρηματιστηριακό προϊόν η τιμή του οποίου θα καθορίζεται μέσα από εικονικές συναλλαγές και διαπραγματεύσεις στο πλαίσιο του Χρηματιστηρίου. Όπως δηλαδή συμβαίνει σε όλα τα χρηματιστήρια. Μπορεί η δημιουργία του να ήταν μία «κοινοτική υποχρέωση» στο πλαίσιο της ολοκλήρωσης της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά ο τότε υπουργός Περιβάλλοντος Γ. Σταθάκης μιλούσε με παρηγοσία για το «*θετικό όφελος για τους καταναλωτές καθώς διάφορες εταιρείες θα προσπαθούν να αποκτήσουν μεγαλύτερα μερίδια στην αγορά προσφέροντας και χαμηλότερες τιμές*» (Φεβρουάριος 2017, ΕΡΤ). Και ποτέ δεν καταλάβαμε γιατί στην ελληνική περίπτωση τζογάρεται στο Χρηματιστήριο το 100%

της ενέργειας, όταν στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες αυτό το ποσοστό είναι κατά πολύ μικρότερο (π.χ. η Ελβετία που έπεται τζογάρει μόλις το 38%). Και αυτό διότι εκεί οι παραγωγοί πουλούν την ενέργεια που έχει περισσέψει και οι αγοραστές διαπραγματεύονται την αγορά της για να καλύψουν κάποιες έκτακτες ανάγκες που έχουν προκύψει.

Το Ελληνικό Χρηματιστήριο Ενέργειας ξεκινάει την λειτουργία του τον Νοέμβριο του 2020. Σε αυτόν τον μηχανισμό κερδοσκοπίας δεν θα λείψουν από την αρχή κάποιες ακραίες στιγμές του οι οποίες χαρακτηρίζονται από τον τότε υπουργό Κ. Χατζηδάκη «*κερδοσκοπικά επεισόδια*» (βλ. το αναλυτικό αφιέρωμα στο Χρηματιστήριο της Ενέργειας στο προηγούμενο, 8ο φύλλο, της εφημερίδας, αναρτημένο και στο site, *Χρηματιστήριο της ενέργειας: το πάσο τρώει το λουκούμι*). Το ζουμί της υπόθεσης αποτυπώνεται στα στατιστικά νούμερα. Τον Σεπτέμβριο του 2020, δύο μήνες πριν την έναρξη λειτουργίας του Χρηματιστηρίου η τιμή της μεγαβατώρας είναι στα 46,6 ευρώ. Τον Σεπτέμβριο του 2021 η τιμή της έχει φτάσει στα 134,73 ευρώ. Αύξηση 189%, σχεδόν τριπλασιασμός της σε έναν χρόνο. Αλλά το ρεύμα *αυξήθηκε λόγω του πολέμου στην Ουκρανία, σωστά;*

Το κράτος-μπαγαπόντης

Η απάντηση των αφεντικών στις αντιδράσεις για τις αυξήσεις των τιμολογίων του ρεύματος δεν ήταν καταθείαν μια άμεση επιδοματική πολιτική. Θέτοντας από την αρχή εκτός πλάνου οποιαδήποτε

υποψία για παρεμβάσεις στο χρηματιστηριακό τζογάρισμα, άπλωσαν ένα προστατευτικό πέπλο πάνω από τα υπερκέρδη των εταιρειών και επικείμεναν μια εύκολη επικοινωνιακή μετατόπιση του θέματος. *Αφού μας ζητούν να καταργήσουμε κάτι, ε, θα καταργήσουμε την ρήτρα αναπροσαρμογής.* Και την... κατήργησαν,

Ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε το καλοκαίρι την κατάργησή της από τα τιμολόγια του ρεύματος με ισχύ για έναν χρόνο, από τον Αύγουστο του 2022 μέχρι τον Ιούλιο του 2023. *«Με διπλή κρατική παρέμβαση τόσο στη χονδρική όσο και στη λιανική αγορά ενέργειας, θέτουμε ένα έμμεσο πλαφόν. Και, ταυτόχρονα, σταθεροποιούμε τις τιμές που φτάνουν στον καταναλωτή. Αναστέλλεται έτσι ουσιαστικά η ρήτρα αναπροσαρμογής. Και «κόβονται μαχαίρι» τα υπερέσοδα των εταιρειών ενέργειας»,* δήλωσε. Αυτό, ωστόσο, που μέχρι τότε οι εταιρείες το εξασφάλιζαν με την ρήτρα αναπροσαρμογής, να μετακυλίνουν δηλαδή στον καταναλωτή – μέσω ενός ξεχωριστού κωδικού χρέωσης στα τιμολόγια – το κόστος του χρηματιστηριακού τζογαρίσματος των τιμών της χοντρικής του ρεύματος, τώρα θα μπορούσαν να το κάνουν με έναν άλλον τρόπο. Με τη δυνατότητα να ανεβοκατεβάζουν κάθε μήνα την ίδια την τιμή της κιοβατώρας. Για παράδειγμα, τον πρώτο μήνα εφαρμογής του νέου μέτρου, όπου δεν υπήρχε ρήτρα αναπροσαρμογής, η χρέωσή της ενσωματώθηκε στην αύξηση της τιμής της κιοβατώρας: εκεί που τον Ιούνιο αυτή κυμαίνονταν από

0,25-0,35€/KW ανάλογα με τον πάροκο, τώρα έχει αυξηθεί στα 0,49-0,58€/KW!

Επιδότηση των υπερκερδών

Το επόμενο βήμα μετά την μετακύλιση του κόστους της ρήτρας αναπροσαρμογής στην τιμή της κιοβατώρας ήταν η επιδότησή της από το κράτος. Οι μήνες περνανε, τα χρόνια περνανε, τα λόγια λησμονούνται. «*Δεν θέλουμε ανθρώπους εξαρτημένους από επιδόματα. Θέλουμε ανθρώπους που θα πάρουν ξανά την ζωή τους στα χέρια τους*», έγραφε ο Κ. Μητσοτάκης το μακρινό 2017. Όντας στην αντιπολίτευση τότε είχε βρει ένα προνομιακό πεδίο αντιπαράθεσης με την επιδοματική πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ, οπότε εκείνη η περίοδος μας έχει αφήσει αρκετά τέτοια μαργαριτάρια. «*Αν θέλουμε μια κρατιστική πολιτική επιδομάτων ή μια πολιτική που τονώνει την επιχειρηματικότητα και δίνει ευκαιρία στους Έλληνες απαντάμε το δεύτερο, φίλες και φίλοι*», δήλωνε την ίδια χρονιά. Ήταν η «πολιτική των ευκαιριών» και όχι των επιδομάτων, όπως είχε σχηματοποιηθεί σε εκείνη την προεκλογική εκστρατεία.

Στο σήμερα η ενεργειακή αναδιάρθρωση γίνεται διαχειρίσιμη με μια εκτεταμένη πολιτική των επιδομάτων. Και η «πολιτική των ευκαιριών» εξαντλείται στη δυνατότητα των καταναλωτών να αλλάζουν πάροκο ρεύματος κάθε μήνα, ψάχνοντας να βρουν τον πιο φθινό. Μάλλον δεν περνάει από το μυαλό τους ότι προσπαθώντας να βγάλουμε τα προς το ζην δεν έχουμε χρόνο κάθε 30 μέρες να αφιερώνουμε κάμποσες ώρες ψάχνοντας τους φθηνότερους, για τη δεδομένη περίοδο, παρόχους ρεύματος. όπως και ότι δεν έχουν όλες και όλοι τη δυνατότητα να διαβάσουν και να κατανοούν μια γλώσσα γύρω από την ενέργεια που γίνεται όλο και πιο τεχνική, όλο και πιο μυστικιστική, με μικρά γράμματα και ακατανόητες διατυπώσεις στα επί μέρους συμβόλαια των εταιρειών.

Η επιδότηση του ρεύματος δεν είναι παρά ένα μέτρο προστασίας των υπερκερδών των παραγωγών ενέργειας. Η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας (ΡΑΕ) θέτει κάθε μήνα ένα πλαφόν ανώτερης τιμής στο κόστος της κιοβατώρας. Αυτές οι τιμές είναι ψιλοσταθερές για τις ΑΠΕ και κυμαινόμενες για το φυσικό αέριο και τον λιγνίτη. Οι εταιρείες ανακοινώνουν τις δικές τους τιμές λιανικής. Η διαφορά που διαισθάνεται μεταξύ των τιμών πλαφόν και λιανικής είναι η επιδότηση που θα καταβάλλει το κράτος στους παρόχους. «*Οι προμηθευτές επί της ουσίας αναγκάζονται να κάνουν πρόβλεψη της τιμής που θα δώσουν στους πελάτες τους τον επόμενο μήνα, χωρίς να γνωρίζουν πώς θα διαμορφωθεί το κόστος της χονδρεμπορικής αγοράς του ηλεκτρικού. Με άλλα λόγια, δεν ξέρουν σε τι ύψος θα ανέλθει η τιμή της μεγαβατώρας του ρεύματος στο Χρηματιστήριο Ενέργειας ένα μήνα*

Η κερδοσκοπία των ΑΠΕ

Φίλοι του περιβάλλοντος ή φίλοι του χρήματος;

Στη συνεχή κερδοσκοπία των μονάδων ΑΠΕ μέσω του Χρηματιστηρίου της Ενέργειας αναφέρεται μελέτη του διαχειριστή του συστήματος (ΑΔΜΗΕ) που παραδόθηκε τον Οκτώβριο στην Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας. Σύμφωνα με αυτήν απ’ όταν ξεκίνησε η επιβολή πλαφόν (85Π/MWh) στην Προμερήσια Αγορά του Χρηματιστηρίου – εκεί όπου δημιουργούνται οι προσφορές των μονάδων για τον ενεργειακό προγραμματισμό της επόμενης μέρας – οι εταιρείες ανανεώσιμων πηγών ενέργειας δλώναν σε αυτόν λιγότερες ποσότητες ρεύματος από αυτές που παρήγαγαν. Το υπόλοιπο το κρατούσαν για την

Ενδομερήσια Αγορά – όπου εδώ γίνονται αυθημερόν συμπληρωματικές αγορές και πωλήσεις – καθώς εκεί δεν υπήρχε πλαφόν και οι τιμές που πληρώνονταν καθορίζονταν από την Τιμή Εκκαθάρισης Αγοράς – βάσει αυτής όλοι οι παραγωγοί πληρώνονται στην υψηλότερη τιμή που θα δωθεί από έναν από αυτούς. Οι αποκλίσεις των εταιρειών ΑΠΕ για το τρίμηνο Ιουλίου-Σεπτεμβρίου κυμαίνονται από 29% έως 41%, ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί περίπου στα 66 εκατομμύρια ευρώ. Τελικά μήπως οι «πράσινοι» επενδύτες πιο πολύ από φίλοι του περιβάλλοντος είναι φίλοι του χρήματος;

μετά, το οποίο θα αγοράσουν για να το πουλήσουν στο πελατολόγιο τους», γράφει η Αθηνά Καλαϊτζόγλου (Γιατί απέτυχε διπλά το νέο μοντέλο τιμολόγησης του ρεύματος, euro2day, Οκτώβριος 2022). «Και καθώς δεν είναι «Πυθίες», ενσωματώνουν στην προσφερόμενη τιμή του επόμενου μήνα ένα υψηλό ασφάλιστρο κινδύνου, μαζί με την προβλεπόμενη χονδρεμπορικά τιμή, προκειμένου να αντισταθμίσουν την οποιαδήποτε «χασούρα» τους. Καταλήγουν, δηλαδή, να ενσωματώνουν την υποτιθέμενη καταρρέωση από τον Αύγουστο του Ρήτρη Αναπροσαρμογής στην τιμή προμήθειας και μάλιστα σε επίπεδα εκτίμησης, αφού πρόκειται για πρόβλεψη και όχι πραγματική τιμή, συν το ασφάλιστρο κινδύνου».

Αλλά και αυτή η επιδοματική πολιτική που γνωρίζουμε σήμερα θα αναδιρθωθεί. Είτε θα χορηγείται κλιμακωτά, αναλόγως με τις καταναλώσεις των νοικοκυριών, είτε ανταποδοτικά, αναλόγως των εξοικονομηθέντων που θα επιτυγχάνεται. Σε γενικές γραμμές η κατεύθυνση είναι να μειωθεί σε μεγάλο βαθμό. Το έκανε σαφές ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θ. Σκυλακάκης: «Αναγκαστικά η κυβέρνηση θα πρέπει να προχωρήσει στο «ψαλίδισμα» των επιδοτήσεων, καθώς ο προϋπολογισμός δεν αντέχει για τόσο μακρύ διάστημα να επιδοτεί σε τόσο υψηλά επίπεδα». Τα επιδοματικά κριτήρια θα αυστηροποιηθούν προς την κατεύθυνση του αποκλεισμού των περισσότερων από αυτά. Η ενέργεια από ένα κρίσιμο κοινωνικό ζήτημα θα γίνει μια ιδιωτική υπόθεση που ο καθένας και η καθεμία θα προσπαθούμε να το διαχειριστούμε στο πεδίο των οικογενειακών ή φιλικών μας κύκλων, προσπαθώντας να πληρώσουμε τα υπέρογκα ποσά των τιμολογίων.

Το ταμείο των
συγκοινωνούντων δοχείων

Το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης δημιουργήθηκε το 2021 και είναι ο μηχανισμός μέσω του οποίου το κράτος επιδοτεί/πληρώνει τις εταιρείες ρεύματος, αφήνοντας ανεπικρέαστα τα υπερκέρδη τους. Πρόκειται για ένα ταμείο τα έσοδα του οποίου προέρχονται κατά βάση από όλους εμάς. Σε αυτό συγκεντρώνονται πόροι από την φορολόγηση των υπερκερδών των εταιρειών παραγωγής ρεύματος, από τον λογαριασμό των Υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας (ΥΚΩ), από το ΕΛΑΠΕ που συγκεντρώνει τα χρήματα του ΕΤΜΕΑΡ και τα έσοδα από ένα άλλο χρηματιστήριο, αυτόν της εμπορίας ρύπων.

Το χρήμα κάνει κύκλους

Τα έσοδα από την φορολόγηση των υπερκερδών των εταιρειών επιστρέφουν πάλι πίσω σε αυτές μέσω της επιδότησης. Ας πάρουμε το παράδειγμα του μήνα Οκτωβρίου. Η ΔΕΗ καθόρισε

την τιμή της κλοβατάρως για καταναλώσεις έως 500 KWh στα 0,59 λεπτά, ενώ η οποία έπεσε στα 0,15 λεπτά μετά την επιδότηση. Την διαφορά των 0,44 λεπτών μεταξύ της αρχικής τιμής του πλαφόν δεν θα την χάσει η ΔΕΗ αλλά θα την εισπράξει με την μορφή της κρατικής επιδότησης μέσα από το Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης. Το χρήμα δηλαδή ρέει και κάνει έναν φαύλο κύκλο για να καταλήξει πάλι εκεί απ' όπου ξεκίνησε.

Οι Υπηρεσίες Κοινής Ωφέλειας

κωδικός των ΥΚΩ υπάρχει από το 2001 για να συγκεντρώνει χρήματα για τους μειωμένους λογαριασμούς του κοινωνικού τιμολογίου της ΔΕΗ αλλά και για να καλύπτει το κόστος της εταιρείας να ηλεκτροδοτεί τα μη διασυνδεδεμένα νησιά με γεννήτριες ντίζελ. Αν και κάποιος θα περίμενε μετά την ηλεκτρική διασύνδεση των Κυκλάδων και της Κρήτης με την Πελοπόννησο να υπάρξουν οφέλη για το σύνολο των καταναλωτών – ο ΑΔΜΗΕ τα υπολογίζει στα 500 εκ. ευρώ – κάτι τέτοιο δεν έχει γίνει. Και μάλλον ούτε προβλέπεται. Τον Αύγουστο που μας πέρασε 300 εκ. ευρώ από αυτόν τον λογαριασμό μεταφέρθηκαν στο Ταμείο Ενεργειακής Μετάβασης. Και ο υπουργός Περιβάλλοντος και Ενέργειας ανακρίνοντας τη δημιουργία ενός ακόμη ταμείου, ενός μόνιμου μηχανισμού αντι-στάθμισης κινδύνου ο οποίος θα γεμίζει από την περαιτέρω αύξηση για τους οικιακούς καταναλωτές της καταβολής για ΥΚΩ, κατά 1 λεπτό την κιλοβατώρα. Μέχρι σήμερα οι ΥΚΩ υπολογίζονται πολλαπλασιάζοντας την κιλοβατώρα της καταναλώσεως επί 0,69 λεπτά του ευρώ. Πλέον ο πολλαπλασιασμός θα γίνεται με το 1,69, επιφέροντας μία αύξηση της τάξης του 150%.

Το εμπόριο των ρύπων

Το Ευρωπαϊκό Χρηματιστήριο Εμπορίας Ρύπων τέθηκε σε ισχύ στην Ευρώπη το 2005. Είναι ένας μηχανισμός όπου ρυπογόνες βιομηχανίες μπορούν να πωλουν και να αγοράζουν δικαιώματα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (CO₂). Σε αυτόν τον μηχανισμό συμμετείχαν 11 χιλιάδες επιχειρήσεις πανευρωπαϊκά, περίπου 100 από την Ελλάδα. Η λειτουργία αυτού του μηχανισμού δεν καλύπτει τόσο μια φιλοπεριβαλλοντική ανάγκη των αφεντικών – αφού εάν πληρώσεις και αγοράσεις τα δικαιώματα μπορείς να παραμείνεις μια ρυπογόνη βιομηχανία – όσο αποτελεί μία οικονομικά αποδοτική τακτική στο πλαίσιο ενός χρηματιστηρίου. Σε αυτό, πέρα από τις χώρες που πωλούν και αγοράζουν δικαιώματα, συμμετέχουν και funds τα οποία κερδοσκοπούν ανεβάζοντας τις τιμές. «Μέσω μιας αλυσίδας εικονικών αγοραπωλησιών, στην οποία παρεμβάλλονται εταιρείες-φωτιστικά και πλαστά τηλέφωνα, οι πρωταγωνιστές της απάτης

κατάφεραν να κλέψουν από τις ευρωπαϊκές φορολογικές αρχές ΦΠΑ αξίας 5 δισ. ευρώ. Η υπόθεση άρχισε να αποκαλύπτεται το διάστημα 2009 - 2010 σε μια σειρά από ευρωπαϊκές χώρες ανάμεσα στις οποίες η Γερμανία, η Αγγλία, η Γαλλία, η Ισπανία και η Ιταλία», γράφει ο Γ. Σουλιώτης στην Καθημερινή παρουσιάζοντας μια έρευνα για μια τέτοια περίπτωση (Η «απάτη του αιώνα» με το εμπόριο ρύπων, Καθημερινή, Μάιος 2019). Την οσμή απάτης βέβαια δεν είχαν ποτέ οι θεσμικές παρεμβάσεις της Ε.Ε. στο σύστημα της εμπορίας ρύπων, οι οποίες έλκειαν το μάτι προς εκείνο τον νέο κύκλο «πράσινης» κερδοφορίας με τον οποίο ξεκίνησαμε αυτό το κείμενο. Η απόσυρση δικαιωμάτων ρύπων από το σύστημα ατοπωλησίων είχε σαν αποτέλεσμα να ακριβύνουν οι τιμές (νόμος της προσφοράς και της ζήτησης), να επιβαρυνθούν ακόμη περισσότερο τα εργοστάσια παραγωγής ενέργειας από ορυκτά καύσιμα και να γίνει πολύ ακριβότερη η τιμή της MWh που παράγουν σε σχέση με τις αντίστοιχες από ΑΠΕ.

Ο κωδικός «ακρίβεια»

Εν την Ουκρανία γίνεται ένας παγκόσμιος πόλεμος δια αντι-προσώπων. Μία στιγμή που είναι και η επίσπευση της αναδιάρθρωσης του παγκόσμιου ενεργειακού χάρτη. Εμπροκές συμφωνίες επαναδιαπραγματεύονται, νέοι καπιταλιστικοί κύκλοι κερδοφορίας ανοίγναι, συμμαχίες χιζίνται ή καταρρέουν, οι στρατοί γίνονται κρίσιμοι «παίκτες» στο χρηματιστήριο τιμών της ενέργειας, πλοία μπουλιαρίζονται έξω από ευρωπαϊκά λιμάνια και από αποθήκες υποπολημένο φυσικό αέριο, επεκτατικά σχέδια στην Αλεξανδρούπολη και τον Βόλο εποπευδύνται μπροστά στην απειλή ενός χειμώνα που θα κρυώσουμε, αλλά μπορεί και όχι.

Ο πόλεμος της Ουκρανίας σαφώς και έχει τη δική του συμβολή στο ζήτημα της ενέργειας. Είναι το σημείο σύγκλισης του καί με τα επενδυτικά κοινοτήματα που καθορίζουν τιμές, δυνατότητες και προοπτικές. Αλλά από εκεί και πέρα, ο κωδικός «ακρίβεια» στην ελληνική εκδοχή του δεν μπορεί να εξετάζεται μέσα σε ένα χρονικό και πολιτικό πλαίσιο που το μόνο που προσφέρει είναι να βοηθάει τα ελληνικά αφεντικά να ξεπλύνουν πολιτικές χρόνων και να μεταπούν τις αιτίες του κάμψου κλιόμετρα μακρύτερα. Γιατί υπάρχει και ένα άλλο επίδοιο, το πώς μπορεί να «σπάσει» αυτός ο κωδικός. Και αυτό είναι ένα ζήτημα ταξικό, αφορά όλους και όλες εμάς που ζούμε σε αυτή την γωνιά του κόσμου. Την ανάγκη να οργανωθούμε από-τα-κάτω για να ανεβάσουμε το βιοτικό μας επίπεδο. Να αυξήσουμε τους μισθούς μας, να μειώσουμε το κόστος ζωής, να βελτιώσουμε την ποιότητα της.

Αυλαία;

Tou zeuscycling

Η περιοχή των Αγράφων εισέβαλε πολύ νωρίς στη ζωή μου και τα πρωτεύουσάνος. Από παιδικά για Δημοτικό άκουγα διηγήσεις για την περιοχή από άλλες εποχές, δύσκολες, άγριες, ηρωικές, από εποχές που το να πας και να έρθεις στην Αθήνα από τα Άγραφα με τα πόδια μέσα από το «δρόμο των βουνών» δεν λεγόταν Trekking αλλά ήταν ένα ταξίδι επιβίωσης. Φωτογραφίες του Μελετήζη με δικούς μου ανθρώπους, φωτογραφίες κρυμμένες καλά, γιατί σε κάποιες εποχές η κατοχή τους μπορούσε να σημαίνει εξορία ή φυλακή. Τα χρόνια κύλησαν, η χώρα έγινε κανονική δημοκρατία, κι αυτά τα βουνά ήταν πάντα παρόντα μέσα σ' ένα πέπλο μύθου .

Ξεκινώντας πριν 36 χρόνια την ορειβασία είχα την τύχη να ακολουθήσω τον ΣΕΟ Αθήνας και το 1988 να βρεθώ μετέωλος Μαρτίου στην Σάικα. Για πρώτη φορά θα έβλεπα αυτόν τον τόπο από κοντά. Ο δρόμος μέχρι την Καστανιά άσφαλτος (ο παλιός στενός) κι από κει και πέρα κόλαση μέχρι το φράγμα της λίμνης. Για το χωριό ένας στενός χωματόδρομος, όπου τα ΙΧ και 2CV που είχαμε τότε (τα τζιπ τότε ήταν κάτι άπιαστο) δεν ήταν ό,τι καλύτερο. Στο χωριό μας άνοιξαν το σχολείο όπου κοιμήθηκε όλη η ομάδα με υπνόδακκους και το βράδυ φαί στο καφεείο με το ξύλινο σκελεδένιο πάτωμα. Έξω συνεχώς χιονόδρομο και χιονιάκι εναλλάξ. Δεν μου έκανε τη χάρη να αποκαλυφθεί με την πρώτη ο τόπος καθώς επί δύο μέρες ο καιρός ήταν βαρύς. Η χειμερινή ανάβαση στην Σβώνη δύσκολη αλλά για πρώτη φορά ήμουν στο τόπο των διηγήσεων και δεν με σταμάτασε τίποτα. Βρισκόμουν ο' έναν κόσμο που υπήρχε σε εξιστορήσεις, αλλά τώρα ήταν εδώ, πραγματικός.

Πέρασαν έξι χρόνια μέχρι να μπορέσω να επιστρέψω. Ιούλιο του 1994, φορτωμένος ένα τεράστιο 80λιτρο σκαβίδιο κατέβηκα στον Κρέντιν από το ΚΤΕΛ. Από εκεί ένας στενός χωματόδρομος, πιο πολύ φαρδύ μονοπάτι, ξεκινούσε για την κοιλιά του Αγραφιωτή. Από τον δρόμο κι από το μονοπάτι έφτασα το βροδάκι στο Μοναστηράκι. Ζούσα κάτι που ονειρευόμουν χρόνια. Το καφε-νείο του Μπακογιάννη στο Μοναστηράκι ανοιχτό στην Βαρβαριδιά ο μπαρμπα-Λάμπρος και πι-ντού κόσμος και κοπάδια. Πολύς κόσμος και πο-λά κοπάδια. Και καταπληκτικό τυρί. Και ολόπαχο πρόβιο ή γίδινο γάλα. «Μα πώς τα καταφέρνουν εδώ;». Θα μάθαινα στη συνέχεια ότι οι ντόπιοι δεν είναι τυχαίοι άνθρωποι, είναι πραγματικοί βουνίσιοι, όχι ορειβάτες σπόρτσμεν σαν εμένα, απόγονοι μιας σειράς γενεών σκληρών, ατίθασων, ορειβίων. Της επόμενης ημέρας έγινε η διάσχιση μέχρι τη Λίμνη Πλαστήρα. Για επτά μέρες έβλεπα έναν κόσμο που πίστευα ότι μόνο σε βίβλια και διηγή-σεις υπάρχει. Κάθετες πλαγιές, δάση, μονοπάτια στα πιο απάτητα μέρη και άνθρωποι φιλόξενοι. Αποκορύφωμα το Ασπρόρεμα, όπου τότε είχε ακόμα πάρα πολλές οικογένειες τελεγκιδάων το καλοκαίρι και μία που έμενε όλο το χρόνο. «Η κοι-λάδα που ξέχασε ο χρόνος», έτσι ήταν. Στο μονο-πάτι για Επινάνα πηγαινοέρχονταν να πάρουν τηλέφωνο, στη μέση του άγριου τόπου υπήρχαν κονάκια, με οικογένειες να ψήνουν ψωμί στη γά-στρα κι αν δεν έπαρνε ένα κομμάτι θα θύμωναν, στον οικισμό του Ασπρόρέματος η οικογένεια του κ. Βαγγέλη Ζιώγα σχεδόν θύμωσε όταν είδε τη σκηνή και είπε απλώς «Καλέ, εμείς δεν έχουμε σπίτι να κοιμηθείτε;». Έστρωσαν καθαρά σεντόνια για εμάς στο καλύτερο δωμάτιο (όλα κουβαλημέ-να με μουλάρι) και μας έφτιαξαν για βροδυνό πέ-στροφα ψαρεμένη από το ποτάμι με αβγά από τις κότες τους. Την άλλη μέρα, στην ανάβαση για Σα-λαγιάννη, συναντήσαμε στην Αρκουδιά άλλη οικο-γένεια με τα ζώα τους κι αν δεν πίνανε καφέ (κι αυτός με μουλάρι έφτανε) δεν μας άφηναν να φύ-γουμε. Ο τόπος αντιπούσε από τα κοπάδια κι αν μάλιστα τύχαινε να συναντήσεις κανένα σε στενό-πέρασμα στο μονοπάτι έπρεπε να κάνεις πίσω μέχρι το προηγούμενο φαρδύ σημείο γιατί φυσικά ένα κοπάδι με 300 ζώα δεν μπορεί να κάνει όπι-σθεν. Κι όταν τα τρομάξεις κατά λάθος και σκόρ-πισαν, ουου..., ποιάς είδε την κυρα-Παναγιώτα να «αστράφτει και να βροντάει» και δεν σκιάχτηκε.

Στην επιστροφή από το μονοπάτι Ασπρόρεμα-Μπαλανεϊσί-Μεσσα, που σήμερα έχει σχεδόν χαθεί, κόμος και κοσμάκης, δίποδος και τετράποδος. Και κέρασα πεντανόστιμο χωρό τρύφ. Οι άνθρωποι ήταν περήφανοι γι' αυτό που ήταν και φαίνονταν. Την Κυριακή τα καφενεία στο χωριό, όπως και σ' όλα τα χωριά της περιοχής, γέμιζαν κόσμο που άφηνε για μία μέρα τα ορεινά βοσκοτόπια και κατέβαινε για να ξεδώσει.

Τα επόμενα χρόνια περάσαμε ατελείωτες ώρες και μέρες περπατώντας, βουτώντας στα ποτάμια και ποδηλατώντας στην περιοχή από τον Αχελώο μέχρι την Μέγδοβα κι από την Λίμνη Πλαστήρα ως τα Κρεμαστά. Και πάντα προσπαθούσαμε να επισκεπτόμαστε τα πανηγύρια του καλοκαιριού, όπου γίνονταν πραγματικά το αδιαχώρητο. Μπορεί να γυρνάγαμε σ' όλα τα βουνά αλλά τα Άγρια είχαν την μοναδική ξεχωριστή θέση που τους αξίζει. Σιγά-σιγά ο τόπος και κυρίως η ζωή των ανθρώπων άρχισε ν' αλλάζει. Από τα τέλη του '90 κι ενώ οι δρόμοι άρχισαν να γίνονται καλύτεροι οι υποδομές βελτιώνονταν, τα ΣΕΠά έφεραν χρήμα άφθονο για υποδομές, η περιοχή απέκτησε μόνιμους γιατρούς και κέντρο υγείας, νέοι κτηνοτροφικοί δρόμοι ανοίγονταν (συνκά εντελώς «πελατειακά» και ψηφοθηρικά), τα σπίτια στα χωριά επισκευαζόνταν, ξενώνες εξαιρετικοί άνοιγαν, οι ορειβάτες και οι απλοί ψυσιολάτρες ανακάλυπταν τα Άγρια και ενώ γίνονταν όλα αυτά ο τόπος ερήμωνε από μόνιμους κατοίκους με ραγδαίους ρυθμούς. Τα χωριά άρχισαν να μεταλλάσσονται σε παραθεριστικούς οικισμούς ενός μήνα. Η εκτατική κτηνοτροφία, η κύρια οικονομική βάση της περιοχής, παράδοση αιώνων, με εξαιρετικά προϊόντα, άρχισε να φθίνει με ταχύτατους ρυθμούς. Η ζωή στην πόλη καταναλωτική, λαμπρή και γυαλιστερή («ψεύτικη ζωή» όπως την έλεγε ο καφετζής στα Ραγάδια, κάτω από τη Μονή Σπηλιάς), οι αθρόοι πελατειακοί διορισμοί σε μια θέση στο δημόσιο μακριά από εδώ, τα ατέλειωτα εύκολα χρήματα μέσω δανείων αλλά κυρίως η, πολύ χειρότερη, ποιότητα σχολικής εκπαίδευσης στην περιοχή καθώς και οι δυσκολίες της κτηνοτροφικής δουλειάς, που δεν ανταμείβονταν από αντίστοιχες τιμές, έπληξαν ίσως ανεπανόρθωτα την περιοχή. Σε προηγούμενες δεκαετίες θα ήταν λίγο αυτοκτονικό να δοκιμάσεις να διασχίσεις με ποδήλατο τη Νιάλα το καλοκαίρι. Ήταν τόσα τα κοπάδια και τα τοσπανόσκουλα που δεν έβγαζες άκρη μαζί τους. Σήμερα ίσως συναντήσεις ένα. Και παντού πλέον, όπου υπάρχουν κοπάδια αυτά είναι μοσχάρια. Δουλειά εύκολη, χρήμα γίγυρο, αλλά... Υπάρχει όμως ίσως και κάτι ακόμα, μια υπόταση που μπορεί να είναι και λανθασμένη. Το αθηνοκεντρικό κράτος ξέρει πολύ καλή ιστορία, σ' αντίθεση με τους περισσότερους Έλληνες. Ξέρει πολύ καλά το ρόλο που διαδραμάτισε η περιοχή στη δεκαετία του '40, όπου εδώ υπήρξε ο πυρήνας της «Ελευθέρας Ελλάδας», εδώ ήταν τα λημέρια του Άρη. Πάντα έβλεπε με καχυποψία την περιοχή και τους κατοίκους της και εκμεταλλεύόμενο με μαεστρία διάφορες συγκυρίες κατάφερε να διώξει τον κόσμο από εδώ «οικειοθελώς».

Ο κόσμος αλλάζει και μαζί του άλλαξαν πολλά στ' Άγραφα. Ένα όμως παραμένει απαράλλακτο, η μεγαλοπρέπεια της ορεινής φύσης στα κακοτράχαλα αυτά τα βουνά. Κι αυτό είναι το μεγαλύτερο κεφάλαιο τους για το μέλλον. Η μόνη περίπτωση να ξαναυπάρξει σοβαρή οικονομική βάση στην περιοχή των Αγράφων και μόνιμη εγκατάσταση έστω και λίγων νέων κατοίκων είναι ο τουρισμός ήπιων ορεινών δραστηριοτήτων (ορειβασία, αλπινισμός, πεζοπορία, ορεινή ποδηλασία, διάσχιση φαρραγγιών), η παραγωγή ποιοτικών γαλακτοκομικών προϊόντων ΠΟΠ, τα αρωματικά φυτά και βότανα, όπως το υπό εξαφάνιση τσάι του βουνού (σιδερίτης), που εύκολα μπορούν να καλλιεργηθούν στις παρατιμένες ορεινές πεζούλες και η βιολογική μελισσοκομία. Αλλιώς ο τόπος θα ερμώσει τελείως και θα παραδοθεί στα νύχια των κερδοσκοπών της ενέργειας που ονειρεύονται να τα αφανίσουν μετατρέποντάς τα σε γεννήτρια.

Σμόλικας, φωτό / Γιώργος Χαραλαμπίδης

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ημερήσια Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

Έτος ΙΘ΄ ■ Αρ. φύλλου 31.143 ■ Τετάρτη 6 Αύγουστο

ΑΘΗΝΑ, ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 14 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 2022

www.kathimerini.gr • €1,20

Υπερκέρδη 2,7 δις. ευρώ έγιναν επιδοτήσεις

Για τους λογαριασμούς ρεύματος

Ξεπέρασαν τα 2 δισ. ευρώ τα έσοδα των διαρροών από τα υπερκεράδια των προαποδεδειγμένων εντάξεως μέσα σε ένα τρίμηνο από την εφαρμογή του μέτρου, τον περασμένο Ιούλιο. Τα ποσά αυτά δόθηκαν μέσω του Ταμείου Ενέργειας Μεταβάσεων και επιδόστηκαν για λογαριασμούς ρεύματος. Σε αυτό τα ποσά θα προστεθούν συνολικά 300 εκατ. ευρώ από την επίστρωση του πλαφόν και

στην αποκατάσταση ενδοοικιαρό-σας αγορά ρεύματος και άλλα 400 εκατ. ευρώ από τα φορολογικά σε ποσοστό 33% των υπερκεραρίων των εταιρειών δεικνύεται και φυσικοί κερδείς.

**ΕΛΠΕ: Εκπαινοσ του πετρίλο
θέρμανσης - 1,36-1,18
ευρώ/λίτρο το τμή**

Σελ. 23

Αλλαγή σελίδας για τη Διπλάρεια Σχολή

Η πλατεία Θέρετρο ανακατασκευάζεται και σε αυτή τοπονήσι και η παλαιά Διπλάρεια Σχολή, που προορίζεται να αλφειο κρήνη και να αναγεινί νέο θένον-δοκίο. Η αρχιτεκτονική κόνσταντα Θρέτι να μην κατασκευαστεί το κίριο Σελ. 25

Ο Κερασιώτης ποταμός

Στο Βουτσιάκι, στα θερινά του βοσκοτόπια, κάποτε συναντούσες κάμποσες στάνες. Ο Σεραφεΐμ Τσιτσάς στο βιβλίο του *Τ’ Άγραφα της Πίνδου* (1981) καταγράφει την ιστορία ενός βοσκού τον οποίο μια μέρα, όπως έβραζε το γάλα για τυροκόμηση, πετάχτηκε φωτιά και τον στράβωσε. Ενώ άλλη εκδοχή της ιστορίας λέει ότι γκαβώθηκε από τον πολύ καπνό της φωτιάς. Σε κάθε περίπτωση κάπως έτσι το βουνό κληρονόμησε και ένα δεύτερο όνομα, *Γκαβέλ’ ή Γκαβέλου*. Από εδώ πάνω, από τον αυχένα μεταξύ Ζυγουρολίβαδου και Κουφολογγου, πηγάζει ο Κερασιώτης ποταμός. Περνάει στα νοτιοδυτικά της Κερασίας, απ’ όπου και το όνομά του, θέτοντας παλαιότερα σε κίνηση τους νερόμυλους και τα μαντάνια του χωριού (του Δασκαλάκη, του Κουτρουλιά, του Αντωνάκη). Κάποτε κατέληγε στον Πάμισο ενώ πλέον, μέσω μίας σήραγγας εκτροπής, εκβάλλει στην λίμνη Πλαστήρα. Σε αυτό το ποτάμι πριν δύο χρόνια κατασκευάστηκε ένα μικρό υδροηλεκτρικό εργοστάσιο, έλαβε άδεια λειτουργίας και τον Σεπτέμβριο του 2020 τα ορμητικά νερά το μετέτρεψαν σε μπάζα. Πλέον βρισκόμαστε στην φάση της ανακατασκευής του από την εταιρεία «Ενεργειακή Δράση».

Το εργοστάσιο

Το μικρό υδροηλεκτρικό που στήνεται μέσα στον Κερασιώτη θα παράγει ενέργεια μόλις 0,79MW. Το φράγμα για την υδροληψία βρίσκεται σε ύψος 1.158 μέτρων, λίγο πιο κάτω από το αλπικό πεδίο, και από εκεί το νερό θα διοχετεύεται σε σωλήνα μήκους 2,7 χιλιόμετρων για να μεταφερθεί χαμηλότερα στον σταθμό παραγωγής. Σε όλο αυτό το μήκος που το νερό θα κυλάει μέσα από τον σωλήνα το ποτάμι στην ουσία θα νεκρώσει, η ροή του θα βραδύνεται στην «ελάχιστη οικολογική παροχή» που προβλέπεται σε τέτοιες περιπτώσεις από τις περιβαλλοντικές μελέτες, μία ελάχιστη ποσότητα νερού δηλαδή η οποία σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να εγγυηθεί το αδιατάρακτο του οικοσυστήματος.

Η «Ενεργειακή Δράση», μια εταιρεία που κάποτε εμφανιζόταν με έδρα την Καρδίτσα και τώρα την Αθήνα, με πρόεδρο και διευθύνων σύμβουλο τον Βάιο Ποζιό, είναι αυτή που έχει αναλάβει την επένδυση. Στο portfolio της συμπεριλαμβάνονται μια σειρά από μικρά υδροηλεκτρικά στους νομούς Καρδίτσας, Φωκίδος και Ευρυτανίας με κάποια από αυτά να βρίσκονται στο τελευταίο στάδιο της αδειοδότησης, να έχουν λάβει δηλαδή άδεια λειτουργίας. Στα Άγραφα είναι η εταιρεία που έχει μπαζώσει ήδη τον Άσπρο στο Καροπλέσι με ένα μικρό υδροηλεκτρικό των 0,99MW η κατασκευή του οποίου ολοκληρώθηκε πριν κάποιους μήνες. Και στα οκέδια της είναι η κατασκευή αντίστοιχων μικρών υδροηλεκτρικών στον Καριτσιώτη (1,57MW) και στον Μεγάλο Ποταμό της Φυλακτής (0,64MW), βασικά ποτάμια της υδρολογικής λεκάνης της λίμνης. Έργα που αμφότερα έχουν λάβει άδεια λειτουργίας.

Η εκτροπή προς τη λίμνη

Ο Κερασιώτης έχει ήδη υποστεί μια εκτροπή πριν από κάποιες δεκαετίες ώστε τα νερά του να εμπλουτίζουν τον ταμειυτήρα της λίμνης Πλαστήρα. Ήδη απο το 1985 σε συσκέψεις φορέων τόσο στη Θεσσαλία όσο και στην Αθήνα η εκτροπή του ποταμού προτεινόταν ως ανάγκη για τον εμπλουτισμό των υδάτινων πόρων της Θεσσαλίας. Τον Φλεβάρη εκείνης της χρονιάς μάλιστα, προσωπικά ο τότε υπουργός Βιομηχανίας, Έρευνας και Τεχνολογίας Σ. Πεπονής είχε δώσει εντολή στον διευθυντή της ΔΕΗ Μπριδμήρη για να τρέξει το συγκεκριμένο θέμα. Τότε, τα τέλη της δεκαετίας του ‘80, υπήρχε σοβαρό θέμα με τα νερά της λίμνης, όχι μόνο για την ύδρευση του νομού ή την άρδευση συνολικά του θεσσαλικού κάμπου (το νερό έφτανε μέχρι την Λάρισα),

Το νερό και τα μάτια μας

Στο *Τα ψάρια δεν κλείνουν τα μάτια* (εκδόσεις Κέλυφος, 2016) ο ιταλός συγγραφέας Eni De Luca περιγράφει κάπως έτσι τον ιπποπόταμο: *«Περπατάει κάτω απ’ το νερό κι εκεί από κάτω κάνει τις συνελεύσεις του. Στο πάτο του ποταμού αποφασίζει αυτό που πρέπει να κάνει στη στεριά. Εκεί από κάτω είναι πιο ελαφρύς και του ‘ρχονται οι καλύτερες ιδέες»*. Εάν υποθέσουμε ότι στο βυθό των αγραφιώτικων ποταμών μπορούσε να κυκλοφορεί αυτό το παμφάγο θηλαστικό, στις συνελεύσεις του θα είχε να πάρει πολλές και κρίσιμες αποφάσεις. Σχεδόν κάθε ρέμα και κάθε ποτάμι, 95 στο σύνολο των θεσσαλικών και ευρυτανικών Αγράφων, κινδυνεύουν να καταστραφούν με την κατασκευή μικρών υδροηλεκτρικών εργοστασίων για την παραγωγή μιας ελάχιστης ενέργειας που στην πλειοψηφία των περιπτώσεων δεν φτάνει ούτε το 1 MW. Χρειάζεται να κατασκευαστούν 130 τέτοια μικρά εργοστάσια, χρειάζεται να μπαζωθούν 130 ποτάμια και ρέματα για να αγγίξει η ισχύς όλων αυτών μαζί την αντίστοιχη του υδροηλεκτρικού εργοστασίου της λίμνης Πλαστήρα, τα 129,9 MW.

αλλά ακόμα και για τη λειτουργία του εργοστασίου της ΔΕΗ. Το 1988 είχαν εισρεύσει στη λίμνη μόλις 88 εκ. κυβικά νερού, όταν ο μέσος όρος της δεκαετίας 1971-1981 ήταν 165 εκ. κυβικά. Το εργό ολοκληρώθηκε το 2003 με την κατασκευή μιας σήραγγας εκτροπής 7 περίπου χιλιομέτρων, εμπλουτίζοντας τη λίμνη σε ετήσια βάση με 8 εκ. κυβικά μέτρα νερού, αυξάνοντας τις αρδευόμενες εκτάσεις κατά 17 τ.χλμ. και την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας κατά 10GW ετησίως (*Υδροηλεκτρικοί σταθμοί της ΔΕΗ*, αναφορά του Γ. Λέρη, διευθυντή της Διεύθυνσης Εκμετάλλευσης Υδροηλεκτρικών Σταθμών).

Τα στοιχεία της φύσης

Η ιστορία αυτού του ποταμού είναι σα να προσπαθείς να βγάλεις από την μύγα ξύγκι. Εναρμονισμένοι με τις ανάγκες των Κερασιωτών στο παρελθόν κινούσε νερόμυλους και δριστέλες. Έπειτα ενίσχυσε το υδάτινο απόθεμα της λίμνης Πλαστήρα καλύπτοντας ενεργειακές, υδρευτικές και αρδευτικές ανάγκες. Και τώρα, σε εκείνο το τελευταίο κομμάτι του όπου ο ρους του παραμένει ελεύθερος, κατασκευάζεται ένα υδροηλεκτρικό εργοστάσιο. Την άνοιξη του 2020 η κατασκευή και οι δοκιμαστικές λειτουργίες του είχαν ολοκληρωθεί. Τα επενδυτικά μυαλά έχουν ένα, ας πούμε, βασικό κακό. Ισολογίζουν τη φύση χωρίς να την υπολογίζουν. Οι ισολογισμοί τους έχουν να κάνουν με χρήματα, με επιδοτήσεις, με κέρδη και με ζημιές. Και αυτό που δεν υπολογίζουν είναι τα στοιχεία της φύσης. Αυτά που οι άνθρωποι κάποτε τα τραγουδούσαν, τα έπλαθαν ιστορίες, τα έκαναν μύθους για να τα εξευμενίσουν, να τα εξηγήσουν, να ζήσουν μαζί τους. Αυτά τα στοιχεία, λοιπόν, λίγους μήνες μετά την ολοκλήρωση του έργου παρέσυραν ότι είχε φτιαχτεί με θράσος μέσα στην κοίτη του ποταμού.

Αλλά ο επενδυτής επανήλθε και πάλι για να ανακατασκευάσει. Στο ίδιο σημείο, με την ίδια λογική.

Το ρέμα Ανθοχωρίου

Η εταιρεία «Flores IKE» με έδρα την Καρδίτσα και δηλωμένη διεύθυνση την... οικία της εμφανιζόμενης ως εκπρόσωπό της, κατέθεσε τον Απρίλιο του 2021 (με επιπλέον συμπληρώσεις τον Σεπτέμβριο της ίδιας χρονιάς) μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων για την κατασκευή μικρού υδροηλεκτρικού εργοστασίου 0,49MW στο ρέμα Ανθοχωρίου. Το φράγμα στο ρέμα θα κατασκευαστεί σε υψόμετρο 712 μέτρων, σε θέση στα νότια του χωριού, και από εκεί το νερό θα διοχετεύεται μέσω σωλήνα 834 μέτρων, ερμηώνοντας την κοίτη, στο σταθμό παραγωγής που θα κατασκευαστεί σε υψόμετρο 512 μέτρων. Ακολουθώντας τον επαρχιακό δρόμο της λίμνης Πλαστήρα προς το Μουζάκι, το σημείο όπου σχεδιάζεται η δημιουργία του υδροηλεκτρικού είναι στα δεξιά της εισόδου του χωριού, ενώ στα αριστερά βρίσκεται ο νερόμυλος του Ανθοχωρίου, σε έναν όμορφα διαμορφωμένο χώρο απ’ όπου και ξεκινούσε πεζοπορικό μονοπάτι για την Καμάρα. Τον Σεπτέμβριο του 2020 με τα πλημμυρικά φαινόμενα του «Ιανού» το συγκεκριμένο σημείο παρασύρθηκε σχεδόν εξ’ ολοκλήρου από τα ορμητικά νερά προκαλώντας τεράστιες καταστροφές και αποκόπτοντας την οδική πρόσβαση στο χωριό η οποία έκτοτε και για μεγάλο χρονικό διάστημα γινόταν με μεταλλική στρατιωτική γέφυρα μπέιλι που είχε τοποθετηθεί σε παραπλήσιο σημείο. Εκείνα τα πλημμυρικά φαινόμενα καταγράφονται σαν μία εξαίρεση για την επενδυτική εταιρεία η οποία θεωρεί ότι το να κατασκευάσει ένα φράγμα μέσα στην κοίτη του ποταμού δεν θα μπορούσε να δημιουργήσει περαιτέρω προβλήματα σε κάποια

έντονα καιρικά φαινόμενα γιατί αυτά είναι «σπάνια».

Οι ισχυρές βροχοπτώσεις, σε μία περιοχή όπου το γενικότερο ανάγλυφό της, τα χωριά της και οι κοίτες ποταμών και ρεμάτων είναι αρκετά επιβαρυμένα και ευαίσθητα εδώ και δύο χρόνια μετά τον «Ιανό», δεν αποτελούν ένα σπάνιο φαινόμενο. Πόσες κατολισθήσεις έχουν γίνει ξανά και ξανά από τότε σε πλαγιές και σε δρόμους που είχαν επισκευαστεί, ενώ στο Ανθοχώρι τα έργα όχι μόνο δεν έχουν ολοκληρωθεί ακόμη αλλά τουναντίον, η λύση που συζητιέται ως η προσφορότερη είναι η χάραξη καινούργιου δρόμου σε άλλο σημείο. Και σίγουρα το να οριοθετείς με τεχνικούς τρόπους την ελεύθερη ροή του νερού ενός ρέματος (φράγμα, σωλήνας εκτροπής) που έχει νερό χειμώνα και καλοκαίρι (καθώς πηγάζει από το Ζυγουρολίβαδο) μόνο πρόβλημα αποτελεί.

Οι γνωμοδοτήσεις των υπηρεσιών

Το δασαρχείο του Μουζακίου έχει γνωμοδοτήσει θετικά για το έργο καταθέτοντας καταρχήν κάποιες τροποποιήσεις επί της μελέτης περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Εφιστά την προσοχή για την μικρότερη δυνατή διατάραξη του φυσικού περιβάλλοντος, απαγορεύει αυστηρά το μπάζωμα κάθε ποταμού (αλήθεια, το φράγμα μέσα στην κοίτη τί ακριβώς είναι;), ζητά να εξασφαλίζεται η απρόσκοπτη ροή των υδάτων (εδώ συμπεριλαμβάνεται και η ροή των νερών για 800 μέτρα εκτός της κοίτης του ποταμού, μέσα από ένα σωλήνα;) και ενημερώνει ότι εάν γίνει κλάδεμα ή κοπή πλατάνων (!) το μόνο θέμα είναι να απολυμανθούν τα εργαλεία που θα χρησιμοποιηθούν καθώς η ασθένεια του μεταχρωματικού έλκους έχει φτάσει και στην περιοχή.

Η Περιφερειακή Υπηρεσία Τουρισμού της Θεσσαλίας ανάιρεσε την

Στον Κερασιώτη πριν δύο χρόνια κατασκευάστηκε ένα μικρό υδροηλεκτρικό εργοστάσιο, έλαβε άδεια λειτουργίας και τον Σεπτέμβριο του 2020 τα ορμητικά νερά το μετέτρεψαν σε μπάζα. Πλέον βρισκόμαστε στην φάση της ανακατασκευής του. Φωτό / Άνοιχτή Συνέλευση

αρχική αρνητική της γνωμοδότηση και ύστερα από αυτοψία στο σημείο την μετέτρεψε σε θετική με το επιχειρήμα ότι το εργοστάσιο είναι σε επαρκή απόσταση από τους καταρράκτες του Ανθοχωρίου και δεν εμποδίζει κάποιο από τα περιπατητικά μονοπάτια της περιοχής.

Αρνητικές είναι οι γνωμοδοτήσεις του Τμήματος Περιβάλλοντος της ΠΕ Καρδίτσας, ύστερα από εισήγηση της υπηρεσίας, του Περιφερειακού Συμβουλίου Θεσσαλίας. Θα σταθούμε εδώ σε ένα κομμάτι της γνωμοδότησης του Τμήματος Περιβάλλοντος (Αύγουστος 2022) το οποίο αναφέρεται στα κατολισθητικά φαινόμενα της ευρύτερης περιοχής: *«Κατά την αυτοψία της Υπηρεσίας μας τόσο στον χώρο της δραστηριότητας, όσον και στην ευρύτερη περιοχή παρατηρήθηκαν εμφανή σημάδια καθιζήσεως εδάφους και κατολισθήσεων σε διάφορα σημεία, ενώ εμφανείς ήταν οι καταστροφές από την θεομηνία του ΙΑΝΟΥ της 19ης Σεπτεμβρίου του 2020 (καταστροφική οδοποιία, διαβρώσεις, φερτά υλικά κ.λ.π.). Στην μελέτη αναφέρεται ότι οι απαιτούμενες οδοποιίες θα κατασκευαστούν με τέτοιο τρόπο ώστε δεν θα προκαλέσουν κατολισθήσεις, διαβρώσεις και ασταθείς εδαφικές συνθήκες. Το ίδιο αναφέρεται και για την τοποθέτηση του αγωγού. Γενικά στην περιοχή υπάρχουν ορατά ίχνη καθιζήσεων και κατολισθήσεων του εδάφους, τα οποία να μην αναφέρονται επιγραμματικά στην μελέτη, η αναφορά των οποίων υπονοεί ότι υπάρχουν προβλήματα ευστάθειας των πρανών (γεωλογικά προβλήματα), πλην όμως δεν προτείνονται μέτρα αντιμετώπισης, αλλά αναφέρεται ότι θα αντιμετωπισθούν κατά την κατασκευή του έργου, δηλαδή “βλέποντας και κάνοντας”. Εξάλλου το μέγεθος του προβλήματος επισφραγίζεται από το γεγονός ότι κατάντη της υδροληψίας στο ρέμα Ανθοχωρίου, για την προστασία του ρέματος από την στερεοπαροχή, το δασαρχείο έχει κατασκευάσει περίπου έξι φράγματα ανάσχεσης φερτών υλών, τα οποία κατά την αυτοψία δεν ήταν δυνατόν να εντοπιστούν και δεν είναι γνωστή η κατάσταση τους μετά την θεομηνία του ΙΑΝΟΥ. Επί πλέον αναφέρεται ότι θα δημιουργηθούν μπαγκίνες, όπερ σημαίνει ότι αναγνωρίζεται η σοβαρότητα του προβλήματος, πλην όμως η μπαγκίνα δεν το λύνει»*.

Δρόμος. Και πάλι δρόμος

Τα ορεινά και ο κάμπος μετατρέπονται σε απέραντα βιομηχανικά πεδία όπου εργοστάσια παραγωγής ενέργειας σχεδιάζονται σε χιλιάδες στρέμματα, σε ρέματα και ποτάμια, σε πλαγιές και βουνοκορφές. Γενικά, όπου μπορεί να φανταστεί (και να μην φανταστεί) ο νους μας. Οι θεματολογίες των συνεδριάσεων του Περιφερειακού Συμβουλίου είναι πλέον ενδεικτικές, καθώς περισσότερα από τα μισά θέματα κάθε φορά αφορούν την έγκριση μελετών περιβαλλοντικών επιπτώσεων για «πράσινα» έργα στη Θεσσαλία. Οι όποιες αποφάσεις της Περιφέρειας έχουν καθαρά γνωμοδοτικό χαρακτήρα, στηρίζονται σε προηγούμενες εισηγήσεις προς αυτά των Τμημάτων Περιβάλλοντος του κάθε νομού, και την τελική απόφαση την λαμβάνει η Αποκεντρωμένη Διοίκηση. Την ίδια στιγμή η συγκεκριμένη θεματολογία στριμώχνεται στο τέλος μακρών συνήθως συνεδριάσεων, ξεπερνιέται με διαδικασίες τυπικές και το μόνο που απομένει είναι κάποιο αντιπολιτευόμενοι σύμβουλοι να διαμαρτύρονται που οι όποιες αποφάσεις τους είναι τύποις και καθόλου δεσμευτικές για την τελική απόφαση.

Αυτές οι διαδικασίες δεν μπορούν να εμπεριέχουν την αγωνία μας για την υπεράσπιση των βουνών και των δασών των Αγράφων, του ελεύθερου ρου των ποταμών. Οι κινηματικές αντιρρήσεις απέναντι στην κατασκευή ολόκληρων εργοστασίων (γιατί αυτό είναι τα αιολικά και τα υδροηλεκτρικά: εργοστάσια) πάνω σε βουνά και μέσα σε ποτάμια δεν είναι τύποις ή γνωμοδοτικές. Είναι αποφασιστικές, τεκμηριωμένες και είμαστε εκεί για να τις στηρίξουμε, να τις υπερασπιστούμε, στο πεδίο, στον δρόμο, με τις όποιες δυσκολίες ή συνέπειες μπορεί να έχει αυτό σε δικαστικό επίπεδο. Ο αγώνας δεν είναι μία απόφαση, μία σφραγίδα και τελειώσαμε. Ο αγώνας έχει ευθύνες, έχει δεσμεύσεις, έχει τα σώματα να μπαίνουν μπροστά, έχει παρουσία κάθε μέρα, έχει διάβασμα και συζητήσεις, έχει τα λάθη και τις παραλείψεις του, έχει να μαθαίνει από αυτά γιατί είναι ένας ζωντανός αγώνας. Και προχωράει.

Διδάγματα της φύσης

Η υπόθεση των μικρών υδροηλεκτρικών εργοστασίων στα ποτάμια των Αγράφων εμπεριέχει μία πολύ σημαντική παράμετρο η οποία είναι πέρα και έξω από τις όποιες μελέτες περιβαλλοντικών επιπτώσεων, από τις επιμέρους εγκρίσεις ή απορρίψεις των έργων από τις σχετικές υπηρεσίες. Είναι μια παράμετρος που τη βιώσαμε πρόσφατα με τον πιο βίαιο και πονεμένο τρόπο. Εάν κάτι μάθαμε από τα πλημμυρικά φαινόμενα του «Ιανού» το φθινόπωρο του 2020, τόσο στα βουνά όσο και στον κάμπο, είναι ότι το κάθε ποτάμι, το κάθε ρέμα, ο κάθε «Ξεριάς», που μπορεί μια φορά την εικοσαετία να το βλέπουμε να καταβάζει νερό, είναι απαραίτntο να έχει ελεύθερο ρου των νερών του, χωρίς φράγματα και σωλίνες.

Μπορεί να φαίνονταν ανώφελα σύμφωνα με τον καπιταλιστικό τρόπο σκέψης, όπου όφελος σημαίνει χρήμα, ωστόσο είχαν μια μεγάλη ωφέλεια για την ισορροπία του φυσικού περιβάλλοντος, για τις διόδους διοχέτευσης και φυγής του νερού που εκείνες τις ημέρες φάνηκε πόσο σημαντικές ήταν. Εάν ρίξει κάποιος ή κάποια μια ματιά στον ευρύτερο υδρολογικό χάρτη της λίμνης Πλαστήρα θα καταλάβει το πώς το ρέμα του Ανηθοχωρίου, ο Κερασιώτης, ο Μεγάλος Ποταμός, ο Καρισιώτης, ο Άσπρος συνδέονται και αλληλεπιδρούν μεταξύ τους. Αυτό το υδάτινο οικοσύστημα πρέπει να παραμείνει ανέγγιχτο. Εάν οι λόγοι ισορροπίας του φυσικού περιβάλλοντος μας φαίνονται λίγοι (που δεν είναι επουδενί...) ως ξαναθυμηθούμε όσοι βρισκόμασταν στα ορεινά χωριά τις ημέρες μετά τον «Ιανό» πόσες ζωές κινδύνεψαν και πόσα χωριά παραλίγο να «φύγουν» μαζί με τις πλαγιές, τότε που τα ποτάμια ήταν (σχεδόν) ανέγγιχτα και πάλι το νερό ήταν πολύ, μα πάρα πολύ, για την κοίτη τους.

Η υδροηλεκτρική ενέργεια είναι η μόνη ενέργεια που μπορεί να παράγει καθαρά, χωρίς ρυπαντική ομίχλη, χωρίς να καταναλώνει καύσιμα, χωρίς να εκπέμπει διοξείδιο του άνθρακα, χωρίς να προκαλεί ατμοσφαιρική ρύπανση, χωρίς να επηρεάζει το περιβάλλον. Είναι η μόνη ενέργεια που μπορεί να παράγει καθαρά, χωρίς ρυπαντική ομίχλη, χωρίς να καταναλώνει καύσιμα, χωρίς να εκπέμπει διοξείδιο του άνθρακα, χωρίς να προκαλεί ατμοσφαιρική ρύπανση, χωρίς να επηρεάζει το περιβάλλον.

«Δώστε το πράσινο φως για το φράγμα Kalivas, εγγυόμαστε να μην γίνει καμία ζημία στη φύση και τους ανθρώπους», γράφει σκωπικά στα αλβανικά το παρακάτω σκίτσο. Αναφέρεται στα κερδοσκοπικά σχέδια για κατασκευή δεκάδων φραγμάτων στον Vjosa (Αώο). Γραφιστικό / Alastair Flindall

Όχι άλλα Μικρά Υδροηλεκτρικά στο Αγιατριαδίτικο ποτάμι!

Του Στέφανου Σταμέλλου

Διαβάζω σε μια ανάρτηση στο facebook ότι «ο Πρύτανης και διευθυντής του τμήματος Χημείας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, εξηγεί πως τα ψάρια που τρώμε, έχουν πάρει πολλά φάρμακα στη ζωή τους. Ανάμεσα σε άλλα, ο οργανισμός τους έχει ποτιστεί με αναλγητικά, αντιβιοτικά και ψυχιατρικά φάρμακα!» Και συνεχίζει με διάφορα τέτοια στοιχεία το δημοσίευμα, που σε κάνει να ανατριχιάζεις.

Με αφορμή αυτό, η σκέψη ταξιδεύει στα νεανικά μας χρόνια και στο Αγιατριαδίτικο ποτάμι, το ρέμα μας. Το Αγιατριαδίτικο ποτάμι κατεβάζει τα πλούσια νερά της βόρειας πλευράς του Βελουχιού που αναβλύζουν από τις πηγές, με σπουδαιότερες τις δύο πηγές του Κεφαλόβρυσου στην Αγία Τριάδα – τον Μπούρνο, το Κεφαλόβρυσο –, την «Αγία Παρασκευή» και το Γαλάζιο στην Αγία Παρασκευή και τις Νέορδες στους Δομιανούς» και με κύριους παραπόταμους το Μεσοβούνι, το Σκαματόρεμα, τον Νεραϊδιά (ή Αγκαθάς) – αριστερά και δεξιά της Αγίας Τριάδας –, το Σέλο που κατεβάζει τα νερά του Αγίου Χαράλαμπου (Ελοβα), το Χοιρολακκόρρεμα δίπλα στην Αγία Παρασκευή, τον Λυσσάρη με τα νερά των Πετραλώνων, τον Μαγγανά – το Χοχλίτικο ρέμα και το Πλατανόρεμα των Δομιανών για να καταλήξει στη Μέγδοβα (Ταυρωπό) που έρχεται από τη Λίμνη Πλαστήρα.

Είχε πολλά ψάρια και περισσότερο νερό εκείνα τα χρόνια» και μιλάμε πριν 50-60 χρόνια, τη δεκαετία

1960-70. Τα μεσημέρια του καλοκαιριού, όταν έβραζε ο τόπος από τη ζέστη, κινούσαμε για το ποτάμι, «για ψάρεμα». Μπαίναμε μέσα στο νερό από τη Λαγκάδα και ακολουθούσαμε το ποτάμι ανεβαίνοντας, Είχε αρκετές πέστροφες, μπριάνια και χέλια. Η μέθοδος που εφαρμόζαμε ήταν αυτή της αφής. Βάζαμε τα χέρια μας ψάχνοντας κάτω από τις μεγάλες πέτρες που είχαν κοιλόητες» και αν αγγίζαμε ψάρι, κλείναμε με τα χέρια όλες τις μθανές εξόδους, στριμώχναμε το ψάρι και το πάναμε σιγά-σιγά από τα βράγχια. Ήταν μια πανάρχαια μέθοδος, όχι και τόσο αποτελεσματική, αλλά δεν είχαμε κάτι άλλο να κάνουμε. Ούτε δίχτυα, ούτε πεταλούδες, καλάμια και ακγίστρια. Πιάναμε-δεν πιάναμε 4-5 ψάρια, ίσα για μια τηγανιά. Μετά από μεγάλη νεροποντή και πλημμύρα, τα ψάρια έβγαιναν μισοζώντανα στις όχθες. Πήγαινε τότε ο πατέρας κι έφερνε κανένα ψάρι για να φάμε. Σπάνιο κι αυτό.

Παιδιά της φύσης στην ηλικία των 10, 12 και 15 χρόνων, χωρίς φόβους, με μπόλικη ελευθερία. Περνούσαμε τα Στενά με το νερό ως το λαμό, όλη τη μέρα μέσα στο νερό με αρκετούς κινδύνους. Μετά τα Στενά είχαμε το φόβο να μας έρθουν πέτρες από το λατομείο του Ντζούνου, που ήταν ακριβώς από πάνω.

Τα ψάρια γενικά μειώθηκαν και τα χέλια εξαφανίστηκαν εντελώς. Τα χέλια είναι μεταναστευτικά ψάρια που ζουν στα ποτάμια μέχρι να είναι έτοιμα να αναπαραχθούν, οπότε μεταναστεύουν στη θάλασσα των Σαργασσών και δεν επιστρέφουν ποτέ. Βασική αιτία της εξαφάνισης από τα ποτάμια μας θεωρείται ότι

είναι τα φράγματα των ΜΥΗΕ και η ρύπανση. Δεν μπορούν να ανέβουν στα φράγματα και είναι επόμενο να εξαφανιστούν. Αυτό φυσικά και δεν απασχολεί κανέναν. Θυμάμαι τα χέλια στο μυλαύλακα, το αυλάκι του Μύλου του Βασιλή, όπως θυμάμαι και τις μεγάλες πέστροφες στις βαθιές γούρνες της κοίτης, εκεί που το νερό είχε βάθος πάνω από δύο μέτρα.

Τα γράφω αυτά και για έναν λόγο που με στεναχωρεί ιδιαίτερα. Στο χάρτη της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας σε όλο το μήκος του Αγιατριαδίτικου εμφανίζονται τέσσερις Άδειες Παραγωγού για αντίστοιχα Μικρά Υδροηλεκτρικά, εκτός του ΜΥΗΕ που λειτουργεί ήδη στον Άγιο Νικόλαο Δομιανών. Οι δύο είναι πάνω από την Αγία Τριάδα, η τρίτη είναι πάνω από το Μύλο του Βασιλή και η τέταρτη ξεκινάει στον αγωγό μετά το Μύλο, περνάει τα Στενά (!) και καταλήγει για να γίνει το εργοστάσιο στη Λαγκάδα, που σημαίνει ότι θα κατέβουν τα μηχανήματα από το Κάστρο της Αγίας Παρασκευής.

Δεν θέλω να σκεφθώ ότι μπορεί το νερό στα Στενά να μπει σε αγωγό και να μειωθεί στο 30% του οικολογικού νερού, που προβλέπεται από τη σχετική νομοθεσία. Δε θέλω να σκεφθώ την αναστάτωση του Αγιατριαδίτικου και την καταστροφή του ποτάμιου οικοσυστήματος με πέντε ΜΥΗΕ σε ένα μήκος λιγότερο από δέκα χιλιόμετρα, στο όνομα της επέλασης της υδροηλεκτρικής «ανάπτυξης», η οποία απειλεί το υδάτινο και χερσαίο περιβάλλον μιας ξεχασμένης κυριολεκτικά περιοχής.

Όμως, σύμφωνα με το Χωροταξικό Σχέδιο του τέως Δήμου Κτημενίων (ΣΧΟΟΑΠ), το Αγιατριαδίτικο

έχει ενταχθεί, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Καρπενησίου (Αρ. 362/2012), στο μεγαλύτερο μέρος του, στις περιοχές αναψυχής εσωτερικών υδάτων, από τη θέση «Μύλος του Βασιλή» μέχρι την συμβολή του με τον Μέγδοβα. Στο ίδιο Σχέδιο, για το Φαράγγι «Στενά Αγιοτριαδίτικου» προτείνεται να ελεγχθεί η δυνατότητα να αναδειχθεί ως γεώτοπος για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του, μαζί με τις περιοχές «Νησάκι» Μέγδοβα και τις πηγές Νέορδες και Γαλάζιο, με τους απαραίτητους περιορισμούς για την προστασία τους.

Ελπίζω και εύχομαι ο Δήμος Καρπενησίου να μην επιτρέψει την ολοκλήρωση αυτών των σχεδίων και την κατασκευή του ΜΥΗΕ. Να εντάξει το Αγιατριαδίτικο σε ένα πρόγραμμα ανάδειξης για να γίνει επισκέψιμο. Πολλοί είναι αυτοί που θα ενδιαφερθούν για την άγρια ομορφιά των Στενών, για τη Σπηλιά και το Θεσιφονέρι, το Κάστρο και τη Λαγκάδα, το Μύλο του Βασιλή και του Τσολιά, αλλά και για τον Γλα, το Προσκυνητάρι, το Γαλάζιο και τις Νέορδες, το Κεφαλόβρυσο, το Μοναστήρι των Δομιανών και τόσα άλλα αξιόλογα που διαθέτει πλούσια η περιοχή του τέως Δήμου Κτημενίων, η σκοτεινή και ξεχασμένη βόρεια πλευρά του Βελουχιού.

*** Ο Στέφανος Σταμέλλος είναι συγγραφέας του βιβλίου *Από τον Παγασπικό έως τον Αμβρακικό. Ένα οδοιπορικό στα πρώτα σύνορα της Ελλάδας*. Συμμετέχει σε οικολογικές και περιβαλλοντικές κινήσεις πολιτών υπεράσπισης της γης από την αιολική βιομηχανία.**

ΤΑ ΠΟΤΑΜΙΑ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ

Η γαλάζια καρδιά της Ευρώπης

Αιτήσεις για 2.683 έργα υδροηλεκτρικής ενέργειας στα τελευταία άγρια ποτάμια της ηπείρου

Η Ευρώπη έχει 2.683 αιτήσεις για υδροηλεκτρική ενέργεια στα τελευταία άγρια ποτάμια της ηπείρου. Τα ποτάμια αυτά είναι η καρδιά της Ευρώπης, η πηγή της ζωής, η πηγή της ενέργειας, η πηγή της ανάπτυξης.

Στην βαλκανική χερσόνησο ρέουν κάποια από τα τελευταία άγρια ποτάμια που μπορούμε να συναντήσουμε σήμερα στην Ευρώπη. Ορμητικά και ελεύθερα νερά, μοναδικά στον κόσμο παραποτάμια οικοσυστήματα, ανέπαφα δάση, εντυπωσιακοί καταρράκτες, υπόγεια ρέματα που εμφανίζονται μετά το λιώσιμο των πάγων ή ισχυρές βροχοπτώσεις. Στα 35 χιλιάδες χιλιόμετρα των βαλκάνιων ποταμών φιλοξενοούνται 203 ενδημικά και απειλούμενα είδη, ανάμεσά τους ο σολομός του Δούναβη και ο βαλκανικός λύγκας. Σε αυτά τα ποτάμια έχουν κατατεθεί αιτήσεις για 2.683 έργα υδροηλεκτρικής ενέργειας (επιπλέον των 714 ήδη υπάρχοντων), από τα οποία σχεδόν το 60% είναι μικρά υδροηλεκτρικά παραγωγής ενέργειας κάτω του 1ΜW. Οι μισές από τις αιτήσεις αφορούν έργα μέσα σε προστατευόμενες περιοχές, σε εθνικά πάρκα, σε ζώνες Natura 2000, σε υγροβιότοπους Ramsar και σε άλλα καταφύγια της άγριας ζωής.

Η υδροηλεκτρική ενέργεια για κάποιες δεκαετίες είχε έναν πολύ σημαντικό ρόλο στα δίκτυα ενέργειας των χωρών της νοτιοανατολικής Ευρώπης. Η ενχώρια παραγωγή της Αλβανίας εξαρτάται σχεδόν σε ποσοστό 100% από τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια, του Μαυροβουνίου και της Κροατίας κατά 50%, της Βοσνίας κατά 30%.

Ο νέος κύκλος καπιταλιστικής κερδοφορίας που τα θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναβάπτισαν «πράσινη μετάβαση», κούμπωσε στην εξοικείωση που οι τοπικές κοινωνίες στα βαλκάνια είχαν ήδη με αυτήν τη μορφή παραγωγής ενέργειας. Βούτυρο στο ψωμί του επενδυτικού κεφαλαίου που ανασύρει σχέδια από τα συρτάρια και επανέρχεται αδιότακτο.

«Οι μικροί υδροηλεκτρικοί σταθμοί

της Σερβίας αποτελούν μέρος ενός κατασκευαστικού ξεφαντώματος σε όλα τα Βαλκάνια», γράφει ο δημοσιογράφος Dina Djordjevic, παρουσιάζοντας στο Balkan Insight μία έρευνα που έκανε σε διάφορες βαλκανικές χώρες τον χειμώνα του 2020. Τα 24 από τα 116 μικρά υδροηλεκτρικά εργοστάσια που είναι συνδεδεμένα με το δίκτυο ενέργειας της Σερβίας έχουν κατασκευαστεί χωρίς περιβαλλοντικές άδειες, κάποια χωρίς καν οικοδομικές άδειες. Η Σερβία είναι ένα παράδειγμα που απλά επιβεβαιώνει τους κανόνες της «πράσινης ανάπτυξης» στην βαλκανική χερσόνησο. Έργα που κατακερματίζονται σε πολλά μικρότερα προκειμένου να μην απαιτούνται περιβαλλοντικές μελέτες γι’ αυτά. Μακροχρόνια συμβόλαιο (feed-in-tariff) με τις εταιρείες που κατασκευάζουν έργα ΑΠΕ, με το κράτος να εγγυάται ότι θα αγοράζει την ηλεκτρική ενέργεια που παράγεται από αυτές σε μία συγκεκριμένη, γενναιοδωρη και αμετάβλητη τιμή (αυτή η πολιτική ακολουθείται και στην Ελλάδα, ουσιαστικά μέσω της έμμεσης κρατικής επιδότησης των επενδυτών – χαρακτηρισμός που τους κάνει να βγάζουν σπυράκια – η οποία ψευδώς παρουσιάζεται στο ευρύ κοινό ως «επιχειρηματικό ρίσκο»).

Και όλα αυτά δεν θα μπορούσαν να γίνουν χωρίς ένα πρόθυμο τραπεζικό σύστημα, που ξεκινά από την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και φτάνει μέχρι ιδιωτικές αμερικάνικες, τουρκικές και κινέζικες τράπεζες, που χρηματοδοτεί όλα αυτά έργα.

Τα ποτάμια δεν γνωρίζουν σύνορα. Ένα από δαύτα πηγάζει από την Πίνδο και εκβάλλει στην Αδριατική. Στο ελληνικό έδαφος ονομάζεται Αώος και στο αλβανικό Vjosa. Πρόκειται για 272 χιλιόμετρα ελεύθερου ρου νερών, το μοναδικό ποτάμι ελεύθερης ροής

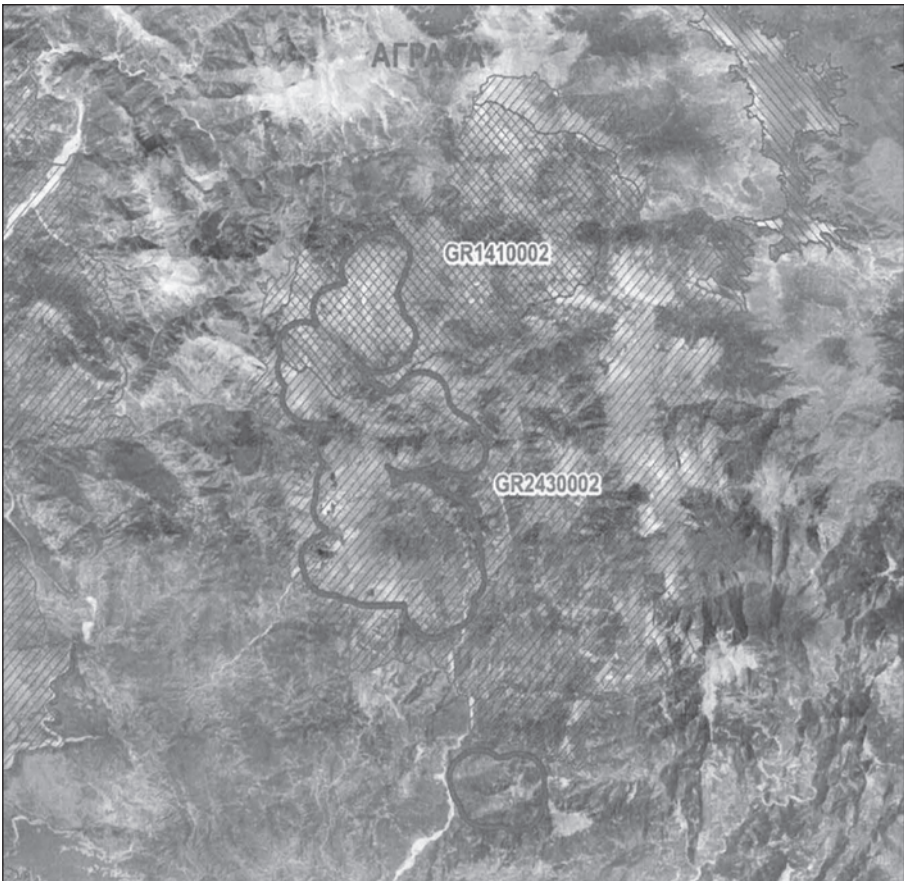
στην Ευρώπη, ένα φυσικό οικοσύστημα το οποίο κινδυνεύει άμεσα με καταστροφή και για την υπεράσπισή του έχει συσπειρωθεί ένα ετερόκλητο σύνολο ανθρώπων. Απαντώντας στους εδω και χρόνια τοπικούς αγώνες η υπουργός Τουρισμού και Περιβάλλοντος της Αλβανίας Μ. Κούμπαρο χαρακτήρισε πρόσφατα το ποτάμι ως «φυσικό πάρκο» υποσχόμενη την προστασία του. Ωστόσο αυτή η νομοθετική πρωτοβουλία αφορούσε μόνο τον Vjosa και όχι τους παραποτάμους του από τους οποίους τροφοδοτείται και στους οποίους κατασκευάζονται ή έχουν εγκριθεί προς κατασκευή 31 μικρά υδροηλεκτρικά. Τα φράγματα σε αυτούς αναπόφευκτα θα επηρεάσουν τον ίδιο τον Vjosa.

Η πλειοψηφία των μικρών υδροηλεκτρικών εργοστασίων κατασκευάζονται σε απομακρυσμένες ορεινές περιοχές, παραμένουν αόρατες από το περαστικό μάτι και ως εκ τούτου ο όποιος έλεγχός τους είναι από δύσκολος έως αδύνατος. Ωστόσο οι συνέπειές των έργων αυτών είναι εμφανείς στις ζωές στα χωριά και στις πόλεις, τις υδρευτικές και αρδευτικές μεταβολές, τα φυσικά τοπία που καταστρέφονται, την Βοσνία ο ποταμός Krusica τροφοδοτεί με πόσιμο νερό τα χωριά που βρίσκονται στις κοιλάδες του. Τα δύο μικρά υδροηλεκτρικά που σχεδιάζονταν εκεί αποτελούσαν έναν ορατό κίνδυνο. Από το 2017 η τοπική κοινότητα οργανώθηκε και αγωνίστηκε ενάντια στην καταστροφή του ποταμού. Παράλληλα με τον νομικό αγώνα δεν αμέλησαν τη συνεχή παρουσία στο πεδίο όταν για περισσότερες από 500 ημέρες κατέλαβαν μια γέφυρα που οδηγούσε προς το σημείο των έργων. «Όλο το χωριό έγινε τα μάτια και τα αυτιά της αντίστασής μας. Μόλις κάποιος μάθαινε κάτι, θα τηλεφωνούσε

αμέσως», αναφέρει ο Salkic σε ρεπορτάζ της εποχής στο balkanniver.net. Οι ανά διαστήματα επιθέσεις της αστυνομίας δεν λύγισαν τις γυναίκες του χωριού που είχαν αναλάβει την περιφρούρηση του μπλόκου, οι οποίες παρέμειναν στο σημείο καταφέροντας να πάρουν μία νίκη σε έναν αγώνα που συνεχίζεται μέχρι σήμερα.

Παράλληλα ευρωπαϊκές περιβαλλοντικές ΜΚΟ προωθούν μία καμπάνια για την απομάκρυνση των φραγμάτων από τους ποταμούς της ηπείρου. Το Dam Removal Europe είναι ένας συνασπισμός επτά τέτοιων οργανώσεων. Στην επίσηυ έκθεσή τους για το 2021 αναφέρονται στην αφαίρεση 239 φραγμάτων, κατά βάση σε χώρες της δυτικής, κεντρικής ή της βόρειας Ευρώπης. Στα βαλκάνια, ωστόσο, το μόνο φράγμα που κατεδαφίστηκε ήταν στην Vezisnica της Σερβίας.

Η επέκταση της άνυδρης περιόδου στην νότια Ευρώπη έχει σαν αποτέλεσμα να πέφτει η στάθμη των ποταμών για πολύ μεγαλύτερο διάστημα. Το καλοκαίρι που μας πέρασε αυτό έγινε ορατό ακόμη και τα σχέδια επέκτασής τους φέρνουν τα ποτάμια στα όρια τους, όπως και την επιβίωση των τοπικών κοινωνιών που εξαρτώνται άμεσα από αυτά. Παρ’ όλα αυτά, η κατασκευή νέων μικρών υδροηλεκτρικών ή οι αιτήσεις για νέες αδειοδοτήσεις δεν σταματούν. Αντιθέτως, χρησιμοποιώντας ως όχημα αυτήν την πραγματικότητα, τα κατασκευαστικά και το τραπεζικό κεφάλαιο ανοίγουν ακόμα περισσότερο την βεντάλια, παρουσιάζοντας τα αιολικά και τα φωτοβολταϊκά ως ένα νέο επενδυτικό κύκλο απαραίτητο για να στηριχθούν τα συστήματα ηλεκτρικής ενέργειας των βαλκανικών χωρών.

Κυκλωμένο το κομμάτι των δυτικών Αγράφων που εντάσσεται στα "Απάτητα βουνά", όπως δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ. Με γραμμές οι ζώνες Natura 2000 της ευρύτερη περιοχής.

μας χαριστεί τίποτε, δεν εγκαταλείπουμε και συνεχίζουμε τον αγώνα μας μαζί με όλους φίλους τους φίλους των Αγράφων και των βουνών, για Άγραφα, πάντα απάτητα και ανέγγιχτα, από την πρώτη μέχρι την τελευταία σπιθαμή τους».

Τελικά, ύστερα από σχεδόν τρεις μήνες, έχουν μείνει να μοιράζουν κοροϊδία αριστερά και δεξιά μόνο ο πρωθυπουργός, ο υφυπουργός Περιβάλλοντος Γ. Αμυράς και ο δήμαρχος Αγράφων Α. Καρδαμίκης.

Ένα brand name και καμία προστασία

Τα «Απάτητα βουνά» είναι ένα καλό brand name το οποίο προσπαθεί να απαντήσει στους αγώνες που βρίσκονται σε εξέλιξη ενάντια στην εγκατάσταση εκατοντάδων εργοστασίων παραγωγής ενέργειας σε βουνά και σε ποτάμια. Τα Άγραφα, ως ένα τοπόσημο αυτών των

αγώνων, τα οποία τα τελευταία τρία χρόνια έχουν καταφέρει να συσπειρώσουν χιλιάδες κόσμου απ' όλη την επικράτεια, να τα επισκεπτούν και να μιλήσουν για τη σωτηρία τους, πρέπει να φιγουράρουν στους τίτλους των ειδήσεων ως μία υπόθεση που το κράτος είναι αυτό που έδωσε τη λύση και την «έκλεισε». Στην πραγματικότητα ωστόσο τα μέτωπα παραμένουν ανοικτά και κρίσιμα περισσότερο από ποτέ. Δεν είναι μόνο η αποκαρδιωτική εικόνα του Τυμπάνου. Είναι οι ανεμομετρικοί ιστοί που ξεπηδούν σε διάφορα σημεία της Καραβα, της υψηλότερης κορυφής των Αγράφων. Είναι η άδεια εγκατάστασης για αιολικό εργοστάσιο στην Καζάρμα. Είναι και που στα ποτάμια της υδρολογικής λεκάνης της λίμνης Πλαστήρα σχεδιάζονται μικρά φράγματα. Έχουμε δρόμο ακόμα μπροστά, και μάλιστα δύσκολο.

Τι συμβαίνει στην Φούρκα;

Την ίδια στιγμή, στην ίδια γεωγραφική περιφέρεια των δυτικών Αγράφων, στην θέση Φούρκα-Γραβάνη, πάνω από το χωριό Λημέρι της Ευρυτανίας, στα τέλη του Σεπτεμβρίου καταγγέλλεται η κοπή εκατοντάδων υπεραιωνόβιων μαλόκεδρων για την διάνοιξη δασικού δρόμου 3 χιλιομέτρων προς το... πουθενά! Η σχετική άδεια χορηγήθηκε τον Ιανουάριο του 2022 από τον Συντονιστή της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας-Στερεάς Ελλάδας. Παρόλο που στο διαδίκτυο αναρτώνται επώνυμες καταγγελίες τεκμηριωμένες και με φωτογραφικό υλικό από την καταστροφή ο, συνήθως πολυγραφώτατος, δήμαρχος Αγράφων τηρεί σιγή. Αντ' αυτού, ο συνεργάτης του δημάρχου Βαγγέλης Κασιφός θα είναι αυτός που θα απαντήσει στη σχετική συζήτηση που έχει ανοίξει σε ανάρτηση του Καρδαμίκη για τα «Απάτητα βουνά» στον προσωπικό του λογαριασμό στο facebook.

«Ο νέος δρόμος στη Φούρκα δεν έχει σχέση με ΑΠΕ. Ούτε ιδιαίτερη περιβαλλοντική ζημιά προκαλεί, τα πρανή είναι χαμηλά. Είναι χατήρι.... στον αγώνα που έδωσε ο χωριανός Απ. Μπακογιάννης στη σπάνη του πατέρα του, ιδιοκτησίες τους, και ιδιοκτησίες άλλων, θέση Γραβάνη. Δεν υπάρχει δέσμευση για αγροτικές δράσεις, ούτε υποχρέωση. Ούτε πρόκειται να κάνουν ελάχιστη αξιολόγηση των χωραφιών. (Με το δρόμο εκθέτουν άλλους που δεν φταίνε σε τίποτα). Νέος δρόμος μηδέν αγροτικής, παραγωγικής σκοπιμότητας, και παρά τις αντιρρήσεις-άρνηση του Δασαρχείου. Υπάρχουν έγγραφα γι' αυτό». Τα έγγραφα βέβαια που είναι αναρτημένα στη Διαύγεια επιβεβαιώνουν ακριβώς το αντίθετο, τη θετική γνωμοδότηση του Δασαρχείου Καρπεννησίου για το έργο και την μελέτη που έχει κάνει γι' αυτό η τεχνική υπηρεσία του Δήμου Αγράφων.

ΑΡΓΙΘΕΑ

Ημέρες και έργα αυτών που κατέστρεψαν τον Τύμπανο

Στήθηκε η πρώτη ανεμογεννήτρια, συνεχίζονται οι εργασίες

Στον Τύμπανο της Αργιθέας άρχισαν να ανεβαίνουν τα τελευταία μονόπρακτα μίας θεατρικής παράστασης που διαπραγματεύεται το θράσος. Γιατί το θράσος είναι μία καλή περιγραφική λέξη για τις κινήσεις των αφεντικών στην Αργιθέα. Ξεκίνησαν με κάμποσο απ' αυτό πριν δύο Μάρδες, όταν αποφάσισαν να στήσουν ένα αιολικό εργοστάσιο και έναν υποσταθμό της ΔΕΗ σε εκείνο το σημείο που οι ντόπιοι αποκαλούσαν μέχρι τότε «Αέρας-Αφεντικό», μια κοινωνική λιτανεία στην παντοδυναμία και την αρχοντία του δυνατού ανέμου εκεί πάνω. Και περίσσεψε στα μέσα του καλοκαιριού με την αναλυτική ανακοίνωση στον τοπικό τύπο των ημερών και των ωρών που θα ανέβαιναν τα εξαρτήματα των ανεμογεννητριών.

Από τις αρχές του Ιουνίου, ακολουθώντας τη σχετική διαδρομή που οδηγεί στον Τύμπανο, τα σημάδια δεν άφηναν αμφιβολίες. Ένας δρόμος που ενώνει το Μουζάκι, το κοντινότερο εμπορικό και υπηρεσιακό κέντρο, με τα απομονωμένα χωριά της Αργιθέας, κακοσυντηρημένος και δυσπρόσιτος εδώ και χρόνια για τους κατοίκους της περιοχής, τώρα με γρήγορους ρυθμούς είχε υποστεί εκτεταμένες διαπλατύνσεις στις περισσότερες στροφές του για τη διευκόλυνση της μεταφοράς των ανεμογεννητριών, ενώ ήδη δεκάδες χωματοσυρνηκά οχήματα κάθε μέρα πηγαиноέρχονταν σε αυτόν. Τα βαρέυο τύπου οχήματα θα ξεκινήσουν το ανέβασμα των ανεμογεννητριών τις πρώτες ημέρες του Αυγούστου.

Αντανκλαστικά

Σε αυτήν την παράσταση υπάρχουν και οι ακάλεστοι, αυτοί και αυτές που συνεχίζουν να δηλώνουν παρόντες και παρούσες, που πονάνε για την καταστροφή του τόπου, που αντιπαρέχονται τις θεσμικές διαμεσολαβήσεις και αποστασιοποιήσεις από τον αγώνα, γιατί έχουν την ανάγκη να εκφράσουν αυτόν τον πόνο, αυτόν τον θυμό. Και κάπως έτσι αυτοί οι ακάλεστοι θα βρεθούν την Κυριακή 24 Ιουλίου στον Τύμπανο, πέντε ημέρες μετά την ανακοίνωση των ημερομηνιών μεταφοράς των α/γ, ύστερα από κάλεσμα της Ανοιχτής Συνέλευσης Ενάντια στην Πράσινη Ανάπτυξη και στα Αιολικά στα Άγραφα. Παρακάμπτοντας τις αστυνομικές ραδιουργίες που ξεκίνησαν από νωρίς το πρωί στον κάμπο και ολοκληρώθηκαν με την επίθεση στη διαδήλωση όταν πλησίασε σε απόσταση αναπνοής από το εργοτάξιο. «Από την πλευρά μας, παίρνουμε την πρωτοβουλία, έπειτα και από την ανακοίνωση για τη μεταφορά κομματιών των ανεμογεννητριών, να καλέσουμε συγκέντρωση-διαδήλωση στον Τύμπανο, δηλαδή στο σημείο που επίκειται η εγκατάσταση του πρώτου αιολικού εργοστασίου στην περιοχή των Αγράφων. Το δικό κρίνεται στους δρόμους του αγώνα και όχι στις αιθουσες της εξουσίας και της συνδιαλλαγής. Δεν πρόκειται να παζαρέψουμε κανένα σημείο των Αγράφων, ούτε να παρατήσουμε τη μάχη που έχουμε ξεκινήσει. Οι εργασίες στον Τύμπανο πρέπει να σταματήσουν έστω και τώρα. Και μόνο εμείς μπορούμε να τις σταματήσουμε με μαζικό και μαχητικό αγώνα», ανέφερε η ανακοίνωση-κάλεσμα της συνέλευσης.

Η διαδήλωση

Οι διαδηλωτές ανέβηκαν στον Τύμπανο με ιδιωτικά οχήματα καθώς η αστυνομία ζήτησε από τον οδηγό του πούλμαν που είχε ναυλωθεί να τις δώσει όλα τα ονόματα των επιβαινόντων σε αυτό, διαφορετικά δεν θα επέτρεπε την αναχώρησή του από την Καρδίτσα. Στο βουνό, η διαδήλωση κινήθηκε προς την «πλατεία» όπου πλέον έχει τοποθετηθεί η πρώτη ανεμογεννήτρια. Το αστυνομικό μπλόκο που είχε στηθεί στα πρώτα 200 μέτρα του δασικού δρόμου που οδηγούσε προς το σημείο παρακάμφθηκε από παραπλήσιο μονοπάτι, δημιουργώντας αναστάτωση στις αστυνομικές δυνάμεις που έτρεχαν να δουν που θα στήσουν το επόμενο μπλόκο τους. Από ανθρώπους που η μόνη τους σχέση με τα βουνά είναι να προστατεύουν τα συμφέροντα και τα εργοτάξια αυτών που τα καταστρέφουν, ίσως είναι υπερβολή να αναμένεις το νιονιό τους να τους κόψει ότι στην απεραντοσύνη των πλαγιών δεν μπορείς να βάλεις φραγμούς. Έτσι οι διαδηλωτές έφτασαν σε απόσταση αναπνοής από τα μηχανήματα και δέχθηκαν την επίθεση της αστυνομίας.

Μία επίθεση από την οποία κινδύνεψε διαδηλωτής να πέσει στον γκρεμό δίπλα στον οποίο συνέβαιναν όλα αυτά και κατέληξε σε τρεις προσαγωγές από το σημείο, από τις οποίες οι δύο μετατράπηκαν σε συλλήψεις.

Μετά τα γεγονότα οι διαδηλωτές ανασυγκροτήθηκαν και αποχώρησαν από τον Τύμπανο κινούμενοι προς το αστυνομικό τμήμα της Καρδίτσας όπου μεταφέρθηκαν οι συλληφθέντες. Εκεί έγινε γνωστό για άλλες τρεις προσαγωγές που είχαν κάνει ασφαλές στο βουνό σε άτομα που είχαν καθυστερήσει να έρθουν στη συγκέντρωση και κινούνταν στον δασικό δρόμο για να συναντήσουν τη διαδήλωση. Το δίλημμα που τους ετέθη «ή γυρνάτε πίσω ή αν προχωρήσετε θα γίνει προσαγωγή» απαντήθηκε με αποφασιστικότητα.

Η συγκέντρωση αλληλεγγύης μαζικά μέσα στη μεσημεριανή

ζέστη, ολοκληρώθηκε όταν απαγγέθηκαν κατηγορίες στους δύο συλληφθέντες. Για τον έναν, απλή σωματική βλάβη, επίθεση κατά δημόσιου λειτουργού και εξύβριση. Και εξύβριση για τον άλλον. Οι δύο συλληφθέντες πέρασαν αυτόφωρο την επόμενη ημέρα και η δίκη τους ορίστηκε για τις 22 Νοεμβρίου 2022.

Συγκέντρωση στο Μουζάκι

Μία εβδομάδα αργότερα, ύστερα από πρωτοβουλία του Συντονιστικού Αγώνα Αγράφων, πραγματοποιείται σύσκεψη φορέων στο δημαρχείο του Μουζακίου όπου αποφασίζεται η διοργάνωση απογευματινής συγκέντρωσης διαμαρτυρίας την ώρα που έχει ανακοινωθεί η διέλευση των οχημάτων μεταφοράς των α/γ από τον περιφερειακό του Μουζακίου, ο οποίος τυπικά είναι κλειστός ακόμα αλλά ανοίγει μόνο για την διέλευση αυτών. Η συγκέντρωση είναι μαζική και θα πραγματοποιηθεί διαδήλωση στο κέντρο του Μουζακίου. Νορίτερα, το Συνδικάτο Οικοδόμων πραγματοποιεί παρέμβαση με πανό στο σημείο, πριν την Δρακότερυπα, όπου έχουν ακινητοποιηθεί κάποια από τα φορτηγά μεταφοράς καθώς δεν χωράνε να περάσουν από ένα στενό γεφυράκι που υπάρχει στο σημείο.

Από εκεί και έπειτα καμία άλλη πρωτοβουλία αντίδρασης δεν θα οργανωθεί στο πεδίο. Τα φορτηγά ανεβοκατεβάζουν εξαρτήματα και οι εργολάβοι στα social media τους πανηγυρίζουν ανοίγοντας σαμπάνιες. Δύο τσοπαναράιοι στον Τύμπανο λογομαχούν για το εάν επιτεύχθη η ανάπτυξη του τόπου. Τα γελάδια τους βόσκουν ανάμεσα σε κόλινες υπερυψηλές τάσες, σε έναν υποσταθμό της ΔΕΗ και στις σκιές της πρώτης ανεμογεννήτριας. Αυτή θα στηθεί μέσα στον Οκτώβριο και θα ξεκινήσουν και οι πρώτες δοκιμές λειτουργίας της. Και τα κλαρίνα στην Ελάτη Τρικάλων – την βλέπουν μέχρι και από εκεί – βαράνε με πόνο για τις βουνοκορφές που τα έχουν εμπνεύσει και ποτέ ξανά δεν θα είναι ίδια. Ο Τύμπανος είναι ο τόπος μας ήττας.

Κουρελού

του Κωνσταντίνου Ηλιούδη

Θυμάμαι όταν ήμουναι παιδιάκι, ένα μεσημέρι Κυριακής με πήγαν οι γονείς στο χωριό που βρίσκεται χωμένο σε μια άκρη του Θεσσαλικού κάμπου. Εκεί η αγαπημένη μου γιαγιά καθισμένη κάτω από τη γεμάτη σταφύλια κληματαριά της με ρώτησε αν θα μπορούσα να την βοηθήσω να αλλάξει σεντόνι στο κρεβάτι... μα πως να αρνηθώ...

Σηκώνοντας έτσι το στρώμα του κρεβατιού είδα με την άκρη του ματιού μου κάτι μαγικό, σαν από παραμύθι, ένα ουράνιο τόξο ζούσε κάτω από το στρώμα που μέχρι τότε αγνοούσα πως μοιραζόμαστε μαζί το μικρό ξύλινο κρεβάτάκι της γιαιάς ! Ίσως για αυτό ο ύπνος στο χωριό ήταν πάντοτε πιο γλυκός από αυτόν στο πατρικό μου αναρωτήθηκα..

Ήταν μια κουρελού....

«Γιαγιά τι είναι αυτό;» ρώτησα αμέσως γεμάτος ενθουσιασμό, «κάτσε να σου πω παιδί μου» απάντησε η γιαγιά με τη γλυκιά φωνή της. Τραβώντας έτσι τη κουρτίνα της λήθης άρχισε να μου μιλάει σφίγγοντας δυνατά τη κουρελού με τα ροζιασμένα της χέρια ξετυλίγοντας έτσι μπροστά μου σιγά σιγά μια ιστορία που πρώτη φορά άκουγα και κράτησα βαθιά μέσα μου μέχρι σήμερα...

«*Θυμάμαι και εγώ όταν ήμουνα παιδιάκι, σε μια τέτοια κουρελού πολύχρωμη έκτιζα εκεί πάνω τα όνειρά μου κι ας ήταν με κουρέλια.*

Πέρασα αμέτρητα μεσημέρια, βράδια ασημέρωτα, χαρές, πόνους, χτυποκάρδια, παρέα μαζί με αυτήν την κουρελού. Πόσες

αναμνήσεις κοιτώντας την... ψάχνοντας βλέπω πάνω της το παιδικό μου μπλουζάκι, το λουλουδένιο φουστάνι της μητέρας και το καρό πουκάμισο του μπαμπά που φορούσε στο χωράφι, το τραπεζομάντιλο που στρώναμε κι τρώγαμε χάμου και τη μεγάλη υφασμάτινη κουρτίνα γεμάτη σχέδια που κρέμονταν μπροστά από το παραθύρι κρύβοντας το φτωχικό μας σπιτάκι.

Περάσανε χρόνια πολλά από τότε που ακουγόταν εκείνο το γλυκό tak-tak υφαινοντας με του αργαλειού τις νότες που σταμάτησε πια να ηχεί, μένοντας πεταμένος στη σκοτισμένη αποθήκη. Την κουρελού όμως δεν μπόρεσα ποτέ να την πετάξω γιατί κι αν έγινε παλιά και είναι φτιαγμένη από κουρέλια την έχω πάντα για στρώμα. Τους πόνους και τα βάσανα μου σε αυτή τα λέω ακόμα! Κι αν σκίστηκε απ’ της ζωής την μπόρα εγώ έπρεπε να βρω υπομονή να την μπαλώσω, γιατί είναι από δάκρυα και από χαρά βαμμένα τα χρώματα της, γιατί έχω ολόκληρη τη ζωή μου επάνω της πλεγμένη...».

Είναι απίστευτο πώς όλα εκείνα τα λόγια της γιαιάς έδρασαν μέσα μου αθόρυβα φέρνοντας στην επιφάνεια την αγνή αγάπη και την υπερηφάνεια που νιώθω για την καταγωγή μου, το χωριό μου, για την αγαπημένη μου γιαγιά που ενώ σήμερα δεν βρίσκεται μαζί μας, κρατώντας σφιχτά αγκαλιά την αγαπημένη της κουρελού είναι σαν να την έχω δίπλα μου.

Καλό ταξίδι Γιαγιά.

ΤΑ “ΝΤΑΛΙΚΑ”

Τους ανθρώπους των δυτικών Αγράφων, στα χωριά των παλιών Απεραντίων, τους έλεγαν και “ντάληδες”. Τα “ντάλικά” ήταν η καθημερινή, ασυρική τους, γλώσσα, με την οποία περιέγραφαν την καθημερινότητά τους, τον τόπο τους, τους συγχωριανούς τους, ενίοτε και τους εαυτούς τους. Με σκαπτική διάθεση απέναντι στις τοπικές μικροεξουσίες και μέσα από τα παρωνύμια που εφίηραν συγκρότησαν μία διαφορετική ταυτότητα του τόπου.

Ξέπλυμα στη ράχη ενός εκπληκτικού βιβλίου

Το καλοκαίρι κυκλοφόρησε από την Ένωση Αγραφιωτικών Χωριών η τρίτη επανέκδοση του βιβλίου του Σεραφείμ Τσιτσά *Τ’ Αγραφα της Πίνδου*. Πρόκειται για ένα μοναδικό βιβλίο το οποίο πρωτοεκδόθηκε το 1967 και το οποίο μέχρι και σήμερα παραμένει επίκαιρο τόσο για την κοινωνική, κτηνοτροφική και οικονομική καταγραφή και ανάλυση της περιοχής, όσο και για τα ερωτήματα που θέτει. Από τις πρώτες γραμμές του κειμένου του Σ. Τσιτσά μπορεί κάποιος ή κάποια να καταλάβουν την απεριόριστη αγάπη και σεβασμό του σε αυτά τα βουνά και στους ανθρώπους τους. Μόνο ντροπή λοιπόν αποτελεί στην επανέκδοση του βιβλίου από την Ένωση να συμπεριλαμβάνονται στην πρώτη σελίδα ως κορηγοί η ΤΕΡΝΑ και ο Γιαννακός, εταιρείες που καταστρέφουν τα βουνά με την μεταφορά εξαρτημάτων ανεμογεννητριών και την εγκατάσταση αιολικών εργοστασίων. Το κεφάλαιο πάντοτε είναι πρόθυμο να ξεπλύνει τις πράξεις του μέσα από αγαθοεργίες και κορηγίες. Το ζήτημα είναι αν θα βρεθούν και οι άνθρωποι που θα τους δώσουν αυτόν τον χώρο. Εμείς πάντως το βιβλίο του Τσιτσά το έχουμε διαβάσει από την πρώτη έκδοση και το συστήνουμε ανεπιφύλακτα σε όποιον και σε όποια θέλουν να «βουτήξουν» στην κοινωνική γεωγραφία των θεσσαλικών και ευρυτανικών Αγράφων. Σε ένα επόμενο φύλλο θα επανέλθουμε με μια παρουσίασή του.

Συντήρηση των μονοπατιών σημαίνει συντήρηση της μνήμης των τόπων

Ο Ελληνικός Ορειβατικός Σύλλογος της Καρδίτσας το τελευταίο χρονικό διάστημα έχει αναπτύξει ένα πλούσιο πρόγραμμα πεζοποριών, συντήρησης και ανάδειξης μονοπατιών σε συνεργασία με τοπικούς συλλόγους από χωριά των Αγράφων. Το ωραίο σε αυτήν την ιστορία είναι ότι εμπλέκονται άνθρωποι από τα ίδια τα χωριά, οι οποίοι καταλαβαίνουν ότι η συντήρηση και η ανάδειξη των μονοπατιών γύρω από αυτά σημαίνει και διατήρηση της κοινωνικής μνήμης του τόπου τους. Είναι και μια σαφής απάντηση στο ερώτημα εάν επιθυμούμε ελεύθερα και αγέρωχα βουνά να τα περπατάμε και να τα τραγουδάμε ή απέραντα βιομηχανικά εργοτάξια παραγωγής ενέργειας. Οι άνθρωποι του ορειβατικού συλλόγου είναι πάντα πρόθυμοι να μοιραστούν τις τεχνικές και εμπειρικές τους γνώσεις. Έτσι το καλοκαίρι έγινε καταγραφή και σήμανση του μονοπατιού από το Καροπλεσι προς τον Παπαδημήτρη, από κοινού με την Καροπλεσιίτικη Λέσχη Δρόσων και τον Σύνδεσμο Απανταχού Καροπλεσιτών Αθήνας. Στις

Τα Βραγγιανά γιόρτασαν την νίκη τους

Στην καρδιά των Αγράφων, αφού περάσεις το διάσελο του Αγίου Νικολάου στα 1.800 μέτρα και πέσεις στην λάκα από πίσω θα συναντήσεις μόνο φιλόξε-νους ανθρώπους. Είναι οι κάτοικοι των Βραγγιανών Ευρυτανίας, που μπορεί να τα συναντήσεις και με το επίθετο «Μεγάλα» μπροστά, αποτυπώνοντας την σπμαντική ιστορία του τόπου, καθώς εκεί ιδρύθηκε το 1661 το Ελληνομουσείο των Αγράφων, ένα πανεπιστήμιο της εποχής. Αλλά με το «Μεγάλα» μπροστά ξεχωρίζουν και από τα άλλα Βραγκιανά της Αργιθέας, τα «Μικρά», τα οποία δημιουργήθηκαν από κτηνοτρόφους μεγαλοβραγγιανίτες οι οποίοι ξεχείμαζαν εκεί τα κοπάδια τους. Οι Βραγγιανιώτες πέρα από φιλόξενοι έχουν και μία μοναδική σύνδεση με τον τόπο, τα βουνά και τα βοειδολιβάδια τριγύρω. Πώς αλλιώς, όταν είναι χτισμένα στο οβέρκο των βοσκοτόπων της Νιάλας, περιτρυγισμένα από την Πλάκα, τον Καταρακά, τον Τσεκούρα, τον Πύργο, το Ντεληδήμι. Όταν λοιπόν μάθανε για τα σχέδια εγκατάστασης αιολικών εργοστασίων στην Νιάλα και στο Βοιδολίβαδο δεν είχαν άλλες επιλογές από το να υπερασπιστούν τον τόπο τους, τα βουνά, τα μέρη απ’ όπου πνάζουν τα νερά που πίνουν. Τα τελευταία τρία χρόνια καθιερώθηκε ένα νέο έθιμο, η ανάβαση κάθε καλοκαίρι στο Βοιδολίβαδο και το στήσιμο ενός γλεντιού εκεί. Αυτή η ανάβαση είχε ένα ουσιαστικό νόημα, αυτό της συνάντησης, της γνωριμίας, της συσπείρωσης και της οργάνωσης του αγώνα. Εκατοντάδες κόσμου τον πλαισίω-σε και τελικά τον Νοέμβριο του 2021 οι τροποποιημένες περιβαλλοντικές μελέτες των εταιρειών «Ποινέντης» και «Ανεμοδομική» για την εγκατάσταση 21

ανεμογεννητριών απορρίφθηκαν από το υπουργείο Περιβάλλοντος, με τις εταιρείες να έχουν κάνει προσφυγή στο ΣτΕ ενάντια σε αυτήν την απόφαση.

Φέτος η καθιερωμένη ανάβαση στο Βοιδολίβαδο άργησε δύο μήνες γιατί έπρεπε να οργανωθεί σωστά. Γιατί αυτή τη φορά οι Βραγγιανιώτες και οι Βραγγιανιώτισσες ήθελαν να είναι και μία γιορτή για αυτήν την σημαντική νίκη σε έναν μεγάλο αγώνα που βρίσκεται ακόμα σε εξέλιξη, απ’ άκρη σ’ άκρη των Αγράφων. Στις 8 και 9 Οκτωβρίου δεκάδες κόσμου ανταποκρίθηκε στο κάλεσμα του Συλλόγου Απανταχού Βραγγιανιωτών «Αγ. Ιωάννης ο Θεολόγος» και του Ορειβατικού Συλλόγου Αγράφων. Περπάτησαν όλοι και όλες μαζί από το χωριό μέχρι το Βοιδολίβαδο όπου στάθηκαν τα καζάνια, τα όργανα και οι χοροί. Πήραμε μία βαθιά ανάσα για να αναλογιστούμε αυτά που έχουμε κερδίσει και να οργανωθούμε για όλα αυτά που είναι μπροστά μας. Η Καζάρμα και η Καραβα μας θέλουν εκεί. Και ο πονεμένος Τύμpanος, όπου ήδη η πρώτη ανεμογεννήτρια ορθώθηκε, μας υπενθυμίζει την μοίρα των βουνών εάν δεν είμαστε παρόντες και παρούσες να τα υπερασπιστούμε.

Συντήρηση του καταφυγιού ανάγκης στο διάσελο του Αγ. Νικολάου

Μιας και είμαστε στα Βραγγιανά δεν θα μπορούσαμε να μην σταθούμε στην επίσης πολύ σημαντική πρωτοβουλία των ανθρώπων του Συλλόγου Απανταχού Βραγγιανιωτών «Αγ. Ιωάννης ο Θεολόγος» να συντηρήσουν το καταφύγιο ανάγκης που βρίσκεται στο διάσελο του Αγ. Νικολάου, απέναντι από το εκκλησάκι. Πρόκειται για ένα σπιτάκι που ήταν για πολλά χρόνια παρατημέ-νο, απομεινάρι των παλιών νομαδικών μετακινήσεων των ντόπιων τσελγκάδων που το χρησιμοποιούσαν για καταφύγιο. Αντικαταστάθηκαν όλα τα κουφώματά του, ετοιμάζεται ο εξοπλισμός του εσωτερικού χώρου με τα λίγα και απαραίτητα για να φιλοξενήσει πεζοπόρους και ορειβάτες, ενώ στον περιβάλλοντα χώρο θα γίνει μια μικρή γεώτρηση σε σημείο όπου ήδη αναβλύζει νερό από

τα βράκια προκειμένου να φτιαχτεί μία βρύση. Η πρωτοβουλία αυτή είναι πάρα πολύ σημαντική καθώς το σπιτάκι βρίσκεται σε ένα κομβικό σημείο της περιοχής, μία απαραίτητη στάση για τον ορειβάτη που θέλει να φτάσει από τα θεσσαλικά στα ευρυτανικά Άγραφα, πλάι στο οροπέδιο της Νιάλας το οποίο διασχίζουν πολλοί πεζοπόροι, χειμώνα και καλοκαίρι.

Το τραγούδι απ’ τα κοτούφια

του Χρυσόστομου Τσαπραΐλη

Από την πρώτη του Μαγιού ώσπου να μπει για τα καλά ο χειμώνας, τα δάση των Αγράφων αντηχούν με τα τραγούδια των κοτσύφων, τριλιες με τόσο υπνωτική μελωδία που λέγεται πως παλιότερα οι ταξιδιώτες βούλωναν με κερί τ’ αυτιά απ’ τα μουλάρια τους έτσι ώστε αυτά να μην ξεστρατίσουν σε πλα-νερά μονοπάτια. Απ’ τα μισά όμως τον Απρίλη ως το ξημέρωμα της Πρωτογιάγας, τα μονοπάτια των ελάτων σκεπάζει μια σιωπή βαριά· οι ντόπιοι που ξεμακραίνουν απ’ τα χωριά κρατάνε τη φωνή τους χαμηλή και νουθετούν αυστηρά τους τυχόν επισκέπτες, τους ξενομερίτες, να μη σφυρίζουν μες στα δέντρα, μήτε να πίνουν σκοπό τραγουδιστό. Όταν πριν λίγα χρό-νια ζητήσα να μου πουν τον λόγο για την επιβολή της υπερβολικής αυτής σιωπής, μου διηγήθηκαν τον παρακάτω θρύλο:

Τα μικρά κοτούφια που γεν-νούνται Μάρτη μήνα δεν έχουν μέσα τους ακόμη το τραγούδι, αυ-τήν την πολύχρωμη μελωδία που ξελογιάζει κάθε λογής ζωντανό – για να την αποκτήσουν, για να την κάνουν κτήμα τους και να την απλώσουν απ’ άκρη σ’ άκρη του τόπου, πρέπει πρώτα να την ανα-ζητήσουν πάνω στις ράχες των βουνών. Όσο είναι ακόμη αδύνα-μα και ζουν μες στη φωλιά, μήτε οι γονείς τους κελαδάν, μήτε τα ξέμπαρκα κοτσύφια του αγρού· ούτε κανένα ζωντανό σ’ ολόκληρη τη φύση τολμά να πιάσει σκοπό μελωδικό, για να μην πλανευτούν τα νεαρά πουλιά και μάθουν άλλο τραγούδι, για να μη λησμονηθεί η μελωδία του βουνού.

Μόλις τα κοτσυφόπουλα βγά-λουν φτέρωμα και μάθουν πώς ν’ αρπάζονται απ’ του αέρα τις πνο-ές κι από τις αόρατες σταλαγμα-τιές της πάχνης, τότε ανοίγουνε φτερούγες για ψηλά και, δασκαλε-μένα από ένα ένστικτο πανάρχαιο,

τραβάνε προς την ψηλότερη απ’ τις βουνοκορφές των Αγράφων, εκείνη που κρατάει τον περισσό-τερο χιονιά. Εκείι απάνω, στο τό-χωμα από μια χαράδρα αντίλιαγη, είναι μια τρύπα απ’ όπου βγαίνει γάργαρο νερό, σκούρο, πιο κρύο κι απ’ τα χιόνια, πηγή για αναϊθμη-τα ρυάκια δίχως όνομα που τροφο-δοτούν κοιλάδες και ποτάμια πιο γνωστά. Έτσι που βγαίνει αθρόο το νερό μέσα απ’ τα σπλάχνα του βουνού, χείμαρρος μανιασμένος, πέφτει απάνω σε μια μυλόπετρα θεριά, που ‘ναι στημένη κάθετα στον πάτο της χαράδρας. Ποιος ξέρει πότε ήταν που την έβαλαν εκεί, ποιος γίγαντας την έσυρε στα ύψη· σκαλώνει η ντόπια μνήμη σαν προσπαθεί να θυμηθεί.

Η πέτρα αυτή όλο γυρνάει απ’ το νερό· στρίβει, τριζέι, αλέθει ανέμους, θύελλες, βροχές και τις σκιές που αιώνια τη ζώνουν. Κι αντί γι’ αλεύρι τραγανό, τούτος ο μύ-λος, σαν να ‘ναι γραμμόφωνο πα-λιό, βγάζει αδιάκοπα ένα τραγούδι απαλό, μια μελωδία θαυμαστή, που ‘ναι πλεγμένη απ’ του ουρανού την απλωσιά κι από της γης τη θλίψη, απ’ τη λακτάρα των υπόγειων νε-ρών κι απ’ του βουνού τα όνειρα.

Αφού τα νεαρά κοτσύφια βρουν την ηχώ απ’ το τραγούδι αυτό και την ακολουθήσουν στην πηγή τους, στη σκοτεινή χαράδρα στο σπανά, φωλιάζουν πλάι στη μυλόπετρα τρεις μέρες και τρεις νύχτες. Κι αφού επιμεδώσουν το τραγούδι, αφού τ’ αφίσουν να ση-μαδευτεί βαθιά στα σωθικά τους, στο χάραγμα της τέταρτης ημέρας κατέρχονται ξανά απ’ τις κορφές, μεγαλωμένα πια, με στήθος φου-σκαυτό, ξέχειλο από καμάρι. Κι έτσι είναι που ξεχνίεται κάθε χρονιά που ξεχνίεται από καμάρι. Κι έτσι είναι που ξεχνίεται κάθε χρονιά το τραγούδι του βουνού περιφά-νο και λεύτερο σαν τ’ ανοιξιάτικα νερά – με το κελάνδημα των νέων κοτσυφιών που απλώνεται σε δάση και πλαγιές, λιβάδια κι οικισμούς.

Στην ψηλότερη κορυφή των Αγράφων, στην Καράβα, σχεδιάζεται ένα ακόμη αιολικό εργοστάσιο. Η μία ανεμογεννήτρια προβλέπεται να τοποθετηθεί ακριβώς επάνω στην κορυφή, στα 2.184 μ. – στο βάθος δεξιά – εκεί όπου βρίσκεται το τριγωνομετρικό κολωνάκι της Γεωγραφικής Υπηρεσίας Στρατού. Λίγα μέτρα παρακάτω, στην Λούτσα της Καράβας, έχει τοποθετηθεί εδώ και μήνες ένας ανεμομετρικός ιστός για τη συλλογή των απαραίτητων μετεωρολογικών στοιχείων που απαιτούνται για την χρηματοδότηση του έργου από τις τράπεζες. Και παραδίπλα ένας καλοθελητής από ένα χωριό του Μουζακίου έχει αναλάβει τη φύλαξή του, σπίνοντας ένα τσαντίρι. Φωτό / facebook, Ελεύθερα βουνά χωρίς αιολικά

Φολκλόρ και υποσχέσεις για τα αυτονόητα

Στα μέσα του Οκτωβρίου στην ορεινή Αργιθέα έλαβε χώρα ο εξής διάλογος: *«Και απ’ το σχολείο θα μας πει ο δάσκαλος τί λείπει»*. *«Το σχολειο μας δυστυχώς δεν έχει κεντρική θέρμανση και αυτό θα ήταν ευχιάς έργον. Λειτουργούμε με ηλεκτρικά σώματα»*. *«Πες όμως ότι είμαστε προχωρημένοι, έχουμε τάμπλετ, έχουμε διαδραστικό πίνακα…»*. Θα μπορούσε να είναι η σκηνή ενός επεισοδίου των Μόντυ Πάθον. Και όμως, αυτός ο διάλογος δεν έλαβε χώρα στην Μεγάλη Βρετανία στα τέλη των ’60s, όταν και έπαιζε στους τηλεοπτικούς δέκτες η διάσημη κωμωδία. Έλαβε χώρα στο Ανθηρό κατά την επίσκεψη του πρωθυπουργού μαζί με διάφορους συμβούλους του και υπουργούς. Την ερώτηση την κάνει ο ίδιος ο Μπτοσοάκης. Την απάντηση την δίνει ο δάσκαλος του σχολείου. Και αυτός που πετάγεται για να διακόψει τον δάσκαλο είναι ο δήμαρχος Αργιθέας Α. Στεργίου. Απομονώσαμε το συγκεκριμένο περιστατικό γιατί πιστεύουμε ότι συμπυκνώνει με γλαφυρό τρόπο το κλίμα που είχαν φτιάξει οι τοπκοί παράγοντες ενόψει αυτής της επίσκεψης. Μόνο καλά λόγια χωρούσαν σε αυτήν. Καμία υποψία διεκδίκησης, ούτε καν της θέρμανσης ενός σχολείου.

Ο πρωθυπουργός ανακοίνωσε ένα ειδικό αναπτυξιακό σχέδιο για τα Άγραφα προϋπολογισμού 90 εκατομμυρίων ευρώ που αφορά τους δήμους Αγράφων, Πλαστήρα και Αργιθέας. Επθεώρησε τα έργα αποκατάστασης μετά τα πλημμυρικά φαινόμενα του Ιανού, παρόλο που βρισκόμαστε δύο χρόνια μετά και ακόμα δεν έχουν ολοκληρωθεί. *«Πρέπει να προφτάσουμε να τα τελειώσουμε πριν τον χειμώνα»*, αναφέρει μπροστά στις κάμερες στον υπεύθυνο της εργολαβίας της ΤΕΡΝΑ που του επεξηγεί σε έναν χάρτι τα εξελισσόμενα έργα. *«Δύσκολο να τα προλάβουμε, αλλά θα προσαθίσουμε»* του απαντάει αυτός, ανάμεσα σε εκατέρωθεν χαμόγελα που καλύπτουν την πραγματικότητα, ότι για δεύτερο συνεχόμενο χειμώνα

οι ισορροπίες στα ορεινά θα εξακολουθήσουν να παραμένουν λεπτές σε περίπτωση έντονων βροχοπτώσεων.

Σε ένα επικίνδυνο ολισθηρό περιβάλλον από τα υγρά που ξέφευγαν από τους σαλιονόνους αδένες των δημάρχων ο πρωθυπουργός αναφέρθηκε και στο ζήτημα των ΑΠΕ. Να μην γίνει το αιολικό εργοστάσιο στην Καζάρμα πάνω από την λίμνη Πλαστήρα του ζητούσε ο Π. Νάνος, δεν θα γίνει καμία ανεμογεννήτρια σε εκείνα τα Άγραφα που έχουν μπει στα «απάτητα βουνά» απαντούσε αυτός, αναφερόμενος σε αυτό το ελάχιστο κομμάτι των νοτιοδυτικών Αγράφων που έχει μπει στο πρόγραμμα, που δεν έχει καμία σχέση με την λίμνη και στο οποίο δεν υπάρχει καμία αίτηση για αιολικά. *«ΖΗΤΗΣΑΜΕ ΔΕΣΜΕΥΣΗ του πρωθυπουργού για τα αιολικά και ανταποκρίθηκε, θα μπει μόνο ότι εγκρίθηκε, καμιά άλλη ανεμογεννήτρια στα Άγραφα»*, κατάλαβε ο δήμαρχος και καιρόταν με κατοπινή του ανακοίνωσή. Άλλα ντάλα κουτρουβάλα της Παρασκευής το γάλα.

Η ομιλία είχε και κάτι από κτηνοτροφία. *«Από τη μια πλευρά παραπονιόμαστε για τις υψηλές τιμές του γάλακτος, από την άλλη χαίρομαι γιατί οι κτηνοτρόφοι μας έχουν υψηλές τιμές στο γάλα, διότι αλλιώς δεν θα μπορούσαν ποτέ να παραμείνουν εδώ και να κάνουν αυτή τη δύσκολη δουλειά που έρχεται από το βάθος των αιώνων»*, είπε ο πρωθυπουργός εξαφανίζοντας έναν σημαντικό κρίκο αυτής της αλυσίδας που λέγεται μεσάζων. Παραβλέποντας ότι η αύξηση των λειτουργικών εξόδων της κτηνοτροφίας (ζωοτροφές, καύσιμα) σε συνδυασμό με την γενναία ευρωπαϊκή επιδότηση της εκτροφής βοειδών έχει οδηγήσει στην ερήμωση των βοσκοτόπων, στην εξάλειψη των ζώων ελευθέρως βοσκής.

Η κακοστημμένη παράσταση της Αργιθέας είχε μπόλικο φολκλορισμό, επιτηδευμένο ρομαντισμό και υποσχέσεις για αυτά που έπρεπε να είναι αυτονόητα εδώ και χρόνια. Μας συγχωρείτε, αλλά δεν τοιμπάμε.

Η φιλολογία των αδιάφορων

Τον τελευταίο καιρό ακούγεται αριστερά και δεξιά στα χωριά της λίμνης Πλαστήρα ότι το αιολικό εργοστάσιο στην Καζάρμα δεν θα γίνει γιατί ο υπουργός Τσιάρας σήκωσε μπαϊράκι καθώς οι ανεμογεννήτριες θα φαίνονται από το σπίτι που έχει στην Νεράιδα! Θα προσεράσουμε το γελοίο αυτής της αλληλουχίας σκέψεων, όχι τίποτα άλλο αλλά γιατί πολλοί και πολλές εκεί τριγύρω όντως το πιστεύουν. Τα συγκεκριμένα λόγια τα μεταφέρουν διάφοροι φίλοι των θεσμικών διαμεσολαβήσεων αναμένοντας φυσικά και τη σχετική εκλογική εξαργύρωση στις κάλπες που έρχονται. Ταιριάζει και με την πλειοψηφούσα νοοτροπία της πόλης μας και των χωριών μας που αναζητά πάντα μία «άκρη», ένα «κονέ» για να πετύχει πράγματα χωρίς να κουνήσει χέρι ή κόλλο, χωρίς να διεκδικήσει. Η συγκεκριμένη φιλολογία φαίνεται να απαντάει και στις κιντοποιήσεις που έλαβαν χώρα το καλοκαίρι στην περιοχή με αίτημα να ακυρωθεί η άδεια εγκατάστασης που έχει δοθεί στην εταιρεία. Κιντοποιήσεις που έθεσαν το ζήτημα ανοιχτά και δυναμικά, είχαν απήκηση στους κατοίκους των χωριών που βρίσκονται κάτω από την κορυφογραμμή και με έρμεσο τρόπο ανάγκασαν τον τοπκό κομματικό μηχανισμό να κάνει κάτι για να μην παραμείνει απομονωμένος και εκτεθειμένος. Ο δρόμος υπεράσπισης της Καζάρμα είναι ακόμα μακρύς και κρίσιμος, οπότε χρειάζεται η εγρήγορση όλων μας. Να οργανωθούμε σε αυτόν και ας αφήσουμε τους κλακαδόρους παρέα με την αδιαφορία τους να ψάχνουν τον «μεσσία» στο όνομα του κάθε υπουργού που υποτίθεται ότι θα διαμεσολαβήσει προς το συμφέρον μας.

Οροπέδιο της Νεβρόπολης: από την εύφορη πεδιάδα στην τεχνητή λίμνη

Του Γιώργου Καραντώνη

Η περιοχή της Νεβρόπολης βρίσκεται 25χλμ. δυτικά της Καρδίτσας και είναι πάνω στην αρχαία διάβαση που ένωνε τη Θεσσαλία με τον ορεινό όγκο της Πίνδου και την Ήπειρο. Οι τελευταίοι αιώνες της τουρκοκρατίας βρίσκουν την περιοχή σε οικονομική και κοινωνική άνηση. Κτίζονται και επισκευάζονται μοναστήρια, γεφύρια, δρόμοι κ.α. Από την απελευθέρωση του 1881 μέχρι το 1940, οι οικισμοί αναπτύσσονται με γοργούς ρυθμούς. Το ωραίο αυτό οροπέδιο, διέσχιζε ο ποταμός Μέγδοβας ή αλλιώς Ταυρωπός που κατευθύνονταν προς το νότο. Πέριξ του ποταμού, υπήρχαν κτήματα και απέραντα βοσκοτόπια όπου οι κάτοικοι καλλιεργούσαν και σταύλιζαν τα ζώα τους. Η πεδιάδα ήταν μάλιστα τόσο εύφορη ώστε οι άνθρωποι είχαν αφθονία και έβγαζαν με αυτόρκεια τη χρονιά τους και συντηρούσαν τις οικογένειές τους. Το 1955 όμως, μπήκε σε λειτουργία το όραμα του Νικολάου Πλαστήρα για την κατασκευή ενός φράγματος στην περιοχή «Κακιάκια» με σκοπό της δημιουργία μιας τεχνητής λίμνης που θα άρδευε τον κάμπο της Θεσσαλίας. Οι απαλλοτριώσεις που έγιναν στα κτήματα των αγροτών, είχαν σαν αποτέλεσμα τον ξεσποκωμό των κατοίκων και τις κιντοποιήσεις κυρίως στην περιοχή «Άσπρα Λιθάρια», με σκοπό την ακύρωση του έργου. Αυτές δεν καρποφόρησαν και με τις αποζημιώσεις που δόθηκαν για να κατευνάσουν τον κόμο, το έργο ολοκληρώθηκε. Έτσι, το 1959 (χρονιά που ολοκληρώθηκαν τα έργα στο φράγμα), η Νεβρόπολη, από μια εύφορη κοιλάδα, μετατράπηκε σε μια πανέμορφη τεχνητή λίμνη η οποία «αγκαλιάζεται» από τα ψηλά και κατάφυτα βουνά των Αγράφων. Η ανθρώπινη επέμβαση, κατάφερε να συνδυάσει με μοναδικό τρόπο τη γη, το νερό, τη φύση και να μας δώσει ένα τοπίο απαράμιλλης ομορφιάς. Όλο αυτό βέβαια είχε και τον αρνητικό αντίκτυπο στους κατοίκους των κοινοτήτων. Οι μαζικές απαλλοτριώσεις των χωραfiών τους, σε συνδυασμό με την απώλεια των βοσκοτόπων, είχε σαν αποτέλεσμα την απώλεια δουλειάς και σοδειάς για τα νοικοκυριά. Αυτός ήταν και ένας από τους πρώτους λόγους της μετανάστευσης των κατοίκων (εσωτερική ή εξωτερική) κάτι το οποίο στις επόμενες δεκαετίες έφερε τη δημογραφική συρρίκνωση και την οικονομική παρακμή στην περιοχή. Τη φθίνουσα αυτή πορεία ανέκοψε εν μέρει, η εισαγωγή του τουρισμού που τα τελευταία χρόνια τείνει να γίνει και η αποκλειστική ενασχόληση του ντόπιου πληθυσμού.

Ένα άλλο γεγονός που επιτάχυνε τη φυγή των πολιτών, ήταν και η τραγωδία που συνέβη στις 5 Δεκεμβρίου του 1959, κατά την οποία πνίγηκαν 20 άνθρωποι. Το μεγαλόπνοο έργο του φράγματος, έκλεινε μόλις λίγους μήνες ζωής, όμως τα νερά είχαν κόψει όλες τις οδικές διασυνδέσεις και η επικοινωνία μεταξύ της δυτικής και ανατολικής περιοχής της Νεβρόπολης πραγματοποιούνταν με βάρκες. Παραμονή του Αγίου Νικολάου, είκοσι άτομα, εργάτες οι περισσότεροι και με πράγματα για τις οικογένειές τους φορτωμένοι, ήθελαν να επιστρέψουν στα σπίτια τους και στους δικούς τους ανθρώπους. Έτσι παρά τις άσχημες (λόγω χειμώνα) καιρικές συνθήκες, αποφάσισαν να ξεκινήσουν από την περιοχή «Τσαρδάκι» για να φτάσουν απέναντι, εκεί όπου βρίσκεται τώρα ο Βοτανικός Κήπος Νεοχωρίου. Η βάρκα στην οποία επέβαιναν δεν άντεξε στη μανία του αέρα και ανατράπηκε με αποτέλεσμα οι 20 αυτοί κάτοικοι της περιοχής, να βρουν τραγικό θάνατο. Από τους πνιγέντες, οι 17 ήταν από το Νεοχώρι ένας από το

Μορφοβούνι και 2 από την Καρίτσα. Το ατύχημα αυτό έμελλε να είναι καθοριστικό στην ιστορική εξέλιξη της περιοχής και ειδικότερα του Νεοχωρίου. Παραδόσεις, ήθη και έθιμα έπαψαν να πραγματοποιούνται και το μεταναστευτικό ρεύμα που ήδη είχε ξεκινήσει επιταχύνθηκε, με αποτέλεσμα να αποδυναμωθεί ο πληθυσμός της περιοχής.

Σήμερα, η περιοχή εξαρτάται κατά κύριο λόγο από τον τουρισμό. Η Νεβρόπολη που πρωταγωνίστησε στον αγροτικό και κτηνοτροφικό τομέα στο πρώτο μισό του 20ου αιώνα, εξελίχθηκε σε τουριστικό προορισμό και τις τελευταίες δεκαετίες επιβιώνει κατά βάση μέσω αυτού. Ο παραγωγικός πρωτογενής τομέας έχει σχεδόν εγκαταλειφθεί και η τουριστική ανάπτυξη έχει προκαλέσει έναν κορεσμό στην περιοχή που απαιτεί μεγάλη προσοχή. Οι γαστρονομικές επιλογές είναι πολλές και ποικίλες για όλες τις προτιμήσεις. Επίσης υπάρχουν αρκετά παραδοσιακά καφενεία όπου οι επισκέπτες μπορούν να απολαύσουν διάφορα ροφήματα και παραδοσιακά γλυκίσματα. Τα ντόπια κρασιά, η τοπκή κουζίνα με τα νόστιμα κρέατα, οι παραδοσιακές πίτες (μπατζίνα, πλαστός κ.α.)είναι μερικά από αυτά. Ο επισκέπτης έχει ακόμα την ευκαιρία να αγοράσει δημιουργήματα λαϊκής τέχνης (ξυλόγλυπτα, μάλινα) αλλά και γλυκά του κουταλιού, πλιγούρι, μέλι κ.α.

Η περιοχή επίσης, προσφέρεται για δραστηριότητες όπως ορειβασία, ψάρεμα, περπάτο στο δάσος, κολύμπι και κυνήγι. Ακόμη, υπάρχει η δυνατότητα του εναλλακτικού τουρισμού και του αθλητισμού με δραστηριότητες όπως ιππασία, ποδηλασία, πτήσεις με ανεμόπτερο κ.α. Δε λείπει βέβαια και το μονοδρομικό κέντρο στην περιοχή Καραμινάωλη, όπου ο επισκέπτης έχει τη δυνατότητα να κάνει χειμερινά σπορ. Πολλές επιλογές έχουν και οι λάτρες της ορειβασίας καθώς οι γύρω κορυφές (Βουτσικάκι, Καζάρμα, Τέμπλα κ.α.) αποτελούν μόνη πρόκληση για ανάβαση.Για τους πιο απαιτητικούς υπάρχουν και δυο σπήλαια (Γάκη, Καϊμακιά) όπου θα δουν σταλακτίτες και σταλαγμίτες.

Δεν πρέπει να ξεχνάμε και τον πολιτιστικό πλούτο της περιοχής καθώς κάθε κοινότητα έχει τα δικά της ήθη και έθιμα που στη σύγχρονη εποχή αναβιώνουν μέσα από τις

προσπάθειες των τοπκών συλλόγων. Παραδοσιακά πανηγύρια, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, αθλητικά δρώμενα είναι μερικά από αυτά. Μια επίσκεψη για πανοραμικές φωτογραφίες αξίζει κανείς να κάνει στο παρατηρητήριο το οποίο είναι στη θέση «Ζυγογιαννέικα». Για μια αναζωογονητική αλλά και συνάμα εκπαιδευτική επίσκεψη, προσφέρεται ο Βοτανικός Κήπος Νεοχωρίου. Εκεί θα δει κανείς συγκεντρωμένη και χαρτογραφημένη τη χλωρίδα της ευρύτερης περιοχής. Εξίσου ενδιαφέρουσα είναι μια επίσκεψη στο Μουσείο Πλαστήρα όπου υπάρχουν σημαντικά ευρήματα ιστορικής αξίας αλλά και στο Μουσείο Οίνου και Αμπέλου που θα δει κανείς αντικείμενα που αφορούν τον τρύγο και το κρασί γενικότερα. Αναφορά πρέπει να γίνει και στο θρησκευτικό πλούτο που προσφέρουν τα πολλά μοναστήρια, βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου, καθώς και οι εορταστικές εκδηλώσεις όπως οι τοιγαριδες την περίοδο των Χριστουγέννων και πολλές άλλες που δίνουν την ευκαιρία συνάντησης και επικοινωνίας μεταξύ των ντόπιων και επισκεπτών. Ανάμεσα σε αυτά είναι ο Ι.Ν. του Αγίου Παντελεήμονα στην Πεζούλα, η Ι.Μ. Παναγίας Πελεκητής που είναι λαξευμένη σε βράχο και η Ι.Μ. Κορώνης.

^[1] Ο Γιώργος Καραντώνης είναι βοτανολόγος καλλιεργητής, μέλος του Πολιτιστικού Συλλόγου Νέων Νεοχωρίου και διαχειριστής του Βοτανικού Κήπου Νεοχωρίου

Η Φιλοπρόοδος Ένωση Καροπλεσίου, Καταστατικό και Πρόγραμμα

«Η θλιβερή διαπίστωση που κάνει καθένας που γνωρίζει το Καροπλέσι από κοντά, είναι πώς αυτό βρίσκεται σε τέλεια αποσύνθεσι. Από χρόνια πήρε τον κατήφορο της καταστροφής, που αν εξακολουθήση, πολύ σύντομα το Καροπλέσι δεν θα υπάρξει ως χωριό». Αν μη τι άλλο, λέξεις που δύσκολα περιμένεις να συναντήσεις γραμμένες από μία ένωση κατοίκων που περιγράφει το χωριό της, στο επίσημο πρόγραμμά της και μάλιστα στο μακρινό 1934. Αυτή είναι, λοιπόν, η Φιλοπρόοδος Ένωση Καροπλεσίου. Οι σκέψεις και τα ερωτήματα που έθεσαν οι άνθρωποί της εκείνη την εποχή ήταν σαν να «διάβραζαν» το μέλλον. Την αρχιτεκτονική της ρυμοτομίας των επόμενων δεκαετιών, τους λόγους της μετανάστευσης και της ερήμωσης των χωριών, την υποχώρηση της πρωτογενούς παραγωγής, την μετέπειτα μονοποικιλιακή (τουριστική) ανάπτυξη των ορεινών κοινοτήτων. Η πρόσφατη έκδοση (Ιούλιος 2022) του Καταστατικού και του Προγράμματος της Ενώσεως από τον Σύνδεσμο των Απανταχού Καροπλεσιτών Αθήνας μας δίνει μια ευκαιρία όχι μόνο να βουτήξουμε στην ιστορία ενός χωριού των ανατολικών Αγράφων, αλλά να αναλογιστούμε και τη διαχρονικότητα των προκλήσεων της εποχής μας.

Η Φιλοπρόοδος Ένωση Καροπλεσίου (ΦΕΚ) ιδρύεται τον Ιούλιο του 1933 με έδρα το Καροπλέσι. «Η κοινότης ένεκα της τελείας εξαθλίωσης από υλικής και πνευματικής απόψεως η οποία οφείλεται εις την έλλειψιν προοδευτικού πνεύματος και ορθής αντιλήψεως περί του τρόπου της βελτιώσεως της καταστάσεως» οδηγεί ένα απόγευμα μίας Κυριακής 22 κατοίκους του χωριού να συνέλθουν και να ιδρύσουν την Ένωση. Σκοπός της η υλική και πνευματική ανύψωση της κοινότητας.

Ο εμπνευστής της Ενώσεως, Γιάννης Κοσπεντάρης

Δύο μήνες αργότερα, τον Σεπτέμβριο, θα εγκριθεί και το Πρόγραμμα της Φιλοπροόδου Ενώσεως. Συντάκτης και εισηγητής του είναι ο Γιάννης Κοσπεντάρης. Στο βιβλίο του Φώτη Κατέβα *Τα βουνά προηγούνται* (Δεκέμβριος 2017, εκδόσεις Ευτοπία) καταγράφεται η ιστορία της ΦΕΚ μέσα από το προσωπικό αρχείο του Γιάννη Κοσπεντάρη. Εκεί διαβάζουμε ένα σύντομο βιογραφικό του. Απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής Αθηνών και καθηγητής στην Εμπορική Σχολή της Καβάλας ήταν από τους βασικούς πρωτεργάτες των αντιστασιακών οργανώσεων του Καροπλεσίου. Διετέλεσε γραμματέας διαφόρων επιτροπών του ΕΑΜ στην Θεσσαλία, ενώ συνελήφθη και καταδικάστηκε για την δράση του σε ισόβια. Τον Αύγουστο του 1951 στέλνεται επιστολή με υπογραφή «Οι κάτοικοι του Καροπλεσίου» στον πρόεδρο της ελληνικής κυβέρνησης με αίτημα την απονομή χάριτος. Θα μείνει εννέα χρόνια στην φυλακή, μέχρι την αποφυλάκισή του το 1955. Το 1961 θα κατέβει υποψήφιος βουλευτής με την ΕΔΑ και σε προεκλογική επίσκεψη στο χωριό του θα δεχθεί δολοφονική επίθεση από δεξιούς παρακρατικούς της περιοχής.

Μαζί με τον Κοσπεντάρη, πρωτεργάτες της ίδρυσης της Ενώσεως ήταν επίσης ο Κώστας Γιαννέλος, απόφοιτος της σχολής ιεροδιδασκαλίας στην Άρτα και ο Νίκος Κρικέλης, δάσκαλος του Κοσπεντάρη και του Γιαννέλου, ο οποίος καταγόταν από την κοντινή Μολόχα και υπηρέτησε στο Καροπλέσι.

Το πρόγραμμα

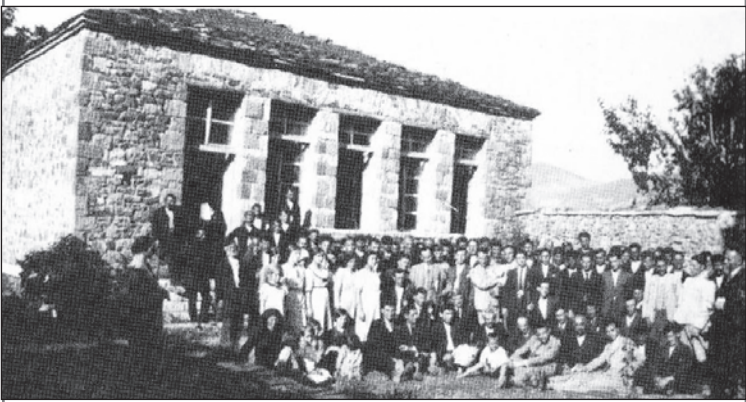
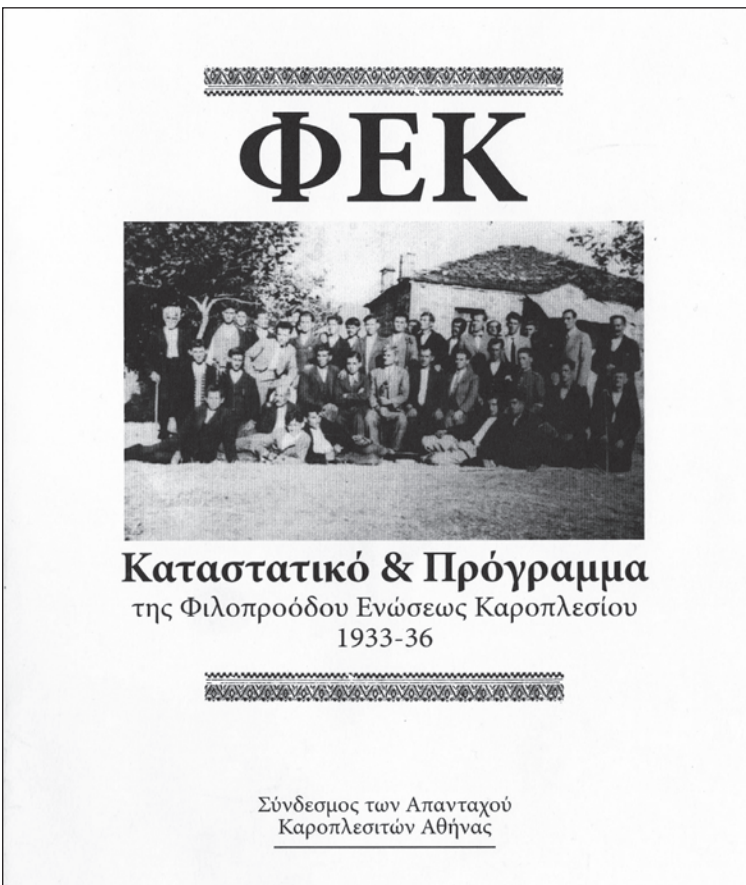
Το πρόγραμμά της ΦΕΚ χωρίζεται σε τρία βασικά μέρη. Στο πρώτο εντοπίζονται και καταγράφονται τα προβλήματα του

χωριού, υλικά και πνευματικά. Το Καροπλέσι είναι μια κοινότητα με 200 περίπου οικογένειες οι οποίες ζουν από την γεωργία και την κτηνοτροφία. Η αύξηση του πληθυσμού έχει σαν αποτέλεσμα την κατάρτιση του αγροτικού κλήρου σε βαθμό που να είναι εντελώς ανεπαρκής για μια αξιοπρεπή επιβίωση. Το μεγαλύτερο μέρος των κατοίκων είναι ακτήμονες ή έχουν τόση λίγη έκταση γης που δεν μπορούν να καλύψουν τις βασικές διατροφικές τους ανάγκες. Η κακή οικονομική κατάσταση σε συνδυασμό με το σοβαρό πρόβλημα των καθιζήσεων που συμβαίνουν το 1930 και το 1931 είχε σαν αποτέλεσμα πολλά σπίτια να καταστραφούν και οι κάτοικοι να ζουν υπό άθλιες υγειονομικές συνθήκες σε καλύβες, ακατάλληλες ακόμη και για τα ζώα, που τις έφτιαχναν μακριά από το κέντρο, πλησίον στα χωράφια τους.

Στο δεύτερο μέρος του Προγράμματος, αφού έχει προηγηθεί μια εκτίμηση για την κατάσταση του Καροπλεσίου, κατατίθενται εποικοδομητικές προτάσεις και αναζητούνται τα καλύτερα μέσα για την επιτυχία των σκοπών της. Ένα βασικό ερώτημα που θέτει η Ένωση είναι εάν γίνεται σωστή εκμετάλλευση της γης. Σε εδάφη ξηρά και άγονα, εκτεθειμένα το καλοκαίρι στον λίβα καλλιεργούνται σιτάρι και καλαμπόκι. Μάταιος κόπος για τους αγρότες. Προτείνει να μελετηθούν επιστημονικά από ειδικούς γεωπόνους οι εδαφικές και κλιματικές συνθήκες του τόπου προκειμένου να γίνει δυνατή η γεωργική εκμετάλλευση όλης της περιφέρειας του χωριού. Και ζητά την αναγκαστική απαλλοτρίωση και την αναδιανομή της γης διαφόρων τσιφλικάδων (Πρίτζεσι, Μπέσια, Κοκκινόβρυση, Κούτσουρο, Χτίρια, Μέγα Κάμπος), εδάφη που είναι κατάλληλα για καλλιέργεια καθώς είναι κατά το πλείστον ποτιστικά και εύφορα.

Οι φυσικές συνθήκες του χωριού φαίνονται ευνοϊκές και για την ανάπτυξη της δενδροκομίας με καρυδιές, μηλιές, καστανιές και δαμασκηνιές. Η καλλιέργεια κτηνοτροφικών φυτών είναι επίσης μια επιλογή που μπορεί να βοηθήσει στην ανάπτυξη της προβατοτροφίας στο χωριό, καθώς από τα κάποτε 5.000 πρόβατα σήμερα στο χωριό υπάρχουν μόλις 1.300-1.500.

Τα οικονομικά κεφάλαια που απαιτούνται για την εκκίνηση του καλλιεργητικού και κτηνοτροφικού κύκλου μπορούν να

1/ Η έκδοση του Συνδέσμου Απανταχού Καροπλεσιτών Αθήνας, 2/ Από τη Συνδιάσκεψη των κοινοτήτων του Δήμου Δολοίων, Καροπλέσι, στο προαύλιο του Σχολείου, 25-8-1935 (Αρχείο Κοσπεντάρη), 3/ Το γυναικείο τμήμα της ΦΕΚ στην κεντρική πλατεία του χωριού (Αρχείο Γιαννέλου), 4/ Καροπλεσίτες σε χωράφι της περιφέρειας του χωριού. Ίσως πρόκειται για την κατάληψη των κτημάτων του Μαλαμούλη το 1941 (Αρχείο Γιαννέλου), 5/ Φωτογραφία από την Γυάρο (Μάης 1950). Ανάμεσα στους εξόριστους οι πρωτεργάτες της ΦΕΚ Κώστας Γιαννέλος (πρώτος από αριστερά) και ο Γ. Κοσπεντάρης (όρθιος δεξιά) (Αρχείο Κοσπεντάρη). Οι φωτογραφίες και οι λεζάντες τους προέρχονται από το βιβλίο *Τα βουνά προηγούνται* του Φώτη Κατέβα.

χορηγηθούν από το κράτος και την Αγροτική Τράπεζα υπό την μορφή άτοκων πιστώσεων ή με πολύ μικρό τόκο. Τα τσιφλίκια της περιοχής μπορούν να λύσουν το πρόβλημα των ακτημόνων του Καροπλεσίου μέσω του αναδασμού της γης σε αυτούς με την προοπτική της μεικτής χρήσης, δηλαδή γεωργικής και κτηνοτροφικής.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος τα μέλη της Ενώσεως θεωρούν ότι κάποια ζητήματα δεν μπορούν να επεξεργαστούν ή να λυθούν σε ένα αυστηρά τοπικό επίπεδο αλλά πρέπει να εξεταστούν στο ευρύτερο πλαίσιο της επαρχίας της Ευρυτανίας. «Υπάρχουν αντικειμενικές συνθήκες κοινωνικές, οικονομικές και φυσικές, που είμαστε υποχρεωμένοι να λάβουμε υπ' όψει. Με άλλα λόγια το χωριό μας είναι ένα κομμάτι της όλης κοινωνίας και η οικονομία του χωριού μας ένα κομμάτι της εθνικής οικονομίας», αναφέρεται σε κάποιο σημείο του Προγράμματός. Τα ζητήματα που καταγράφονται από την Ένωση του Καροπλεσίου είναι ζητήματα που απασχολούν τους κατοίκους σε οποιοδήποτε γεωγραφικό πλάτος της επαρχίας. Το επιστητοτικό καταγράφεται και ως το πιο σοβαρό που απαιτεί πρώτο επίλυση. Η συγκοινωνία, το γεωργικό πρόβλημα, ο γεωργικός κλήρος και η αποκατάσταση των ακτημόνων, η φαρμακευτική και νοσοκομειακή περίθαλψη, οι συνθήκες στέγασης, η καταστροφή των δασών, ο αναλφαριθμητισμός έπονται.

Ένα πρώιμο παράδειγμα λαϊκής αυτοοργάνωσης

Έχει γραφτεί ότι η Φιλοπρόοδος Ένωση Καροπλεσίου αποτέλεσε ένα πρώιμο παράδειγμα των δυνατοτήτων αυτοοργάνωσης μιας κοινότητας το οποίο θα εντοπιστεί και σε διάφορες άλλες ορεινές κοινότητες μία δεκαετία αργότερα, μέσα από τις κατά τόπους δομές και τα δίκτυα του ΕΑΜ. Στον πρόλογο της έκδοσης ο Τάσος Αντωνίου γράφει ότι «στο χωριό συγκροτήθηκε και λειτουργήσε με επιτυχία την περίοδο εκείνη η λεγόμενη συμβιβαστική επιτροπή, η οποία ήταν το σημαντικότερο υπαρκτό παράδειγμα που ενέπνευσε την ιδέα και το πλαίσιο της λεγόμενης λαϊκής δικαιοσύνης και αυτοδιοίκησης στα μετέπειτα χρόνια της αντίστασης».

Αυτό που με σιγουριά μπορούμε να πούμε είναι ότι η Φιλοπρόοδος Ένωση Καροπλεσίου έθεσε με θράσος και δυναμισμό ζητήματα που όχι μόνο ήταν αδιανόητα για την εποχή τους αλλά κάποια από αυτά παραμένουν ανεπίλυτα ή και διαπραγματεύσιμα μέχρι και σήμερα. Πρότεινε την απαλλοτρίωση της γης από τους τσιφλικάδες και τον αναδασμό της στους ακτήμονες (ή με ελάχιστο κλήρο) χωρικούς προκειμένου να μην εγκαταλείψουν τον τόπο τους και να ζήσουν σε αυτόν με αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης. Ανέδειξε τον ρόλο

της γυναίκας, «που αντιμετωπίζεται σαν μια δούλα που πρέπει να εργάζεται μέρα-νύκτα» και έθεσε το θέμα της προστασίας της μητρότητας. Για την υπεράσπιση των συμφερόντων των αγροτών πρότεινε τη δημιουργία γεωργικοκτηνοτροφικού συνεταιρισμού που θα διαπραγματευόταν τον άτοκο δανεισμό από την Αγροτική Τράπεζα και την πώληση των προϊόντων που θα παρήγαγαν. Απαίτησε από το κράτος να δημιουργήσει αυτό που σήμερα ονομάζουμε «κοινωνικές δομές». Ένα κρατικό πρατήριο αραβόσιπου σε κάθε Δήμο που θα προμηθεύει σε τιμή κόστους το καλαμπόκι στους χωρικούς και με πίστωση όταν δεν είναι σε θέση να το αγοράζουν τις μετρητοές. Και ένα κρατικό φυτώριο στο Καροπλέσι που θα εξυπηρετεί τις κοινότητες της Ευρυτανίας. Εάν μάλιστα αυτό δεν κατάφερνε να το πετύχει, θεωρούσε υποχρέωσή της να ιδρύσει η ίδια φυτώρια οπωροφόρων και καλλωποτικών δέντρων για τις ανάγκες του χωριού. Έθεσε το ζήτημα της καταστροφής των δασών λόγω της εκκέρσωσής τους από τους γεωργούς και της ανεξέλεγκτης βόσκησης, με έμφαση στην εξάλειψη των λόγων που ωθούν σε τέτοιες πράξεις και όχι της επίλυσής του μέσα από μνηστικές και δικαστικές τιμωρητικές οδούς. Η συγκρότηση αγροφυλακής από τους ίδιους τους κατοίκους του χωριού προϋπέθετε μια νέα κουλτούρα κοινωνικής δικαιοσύνης. Και αντιλήφθηκε την ανάγκη της πρόσβασης στην γνώση, μέσω της έκδοσης μιας εφημερίδας που θα μελετάει συστηματικά τα προβλήματα της Ευρυτανίας και θα εκλαϊκεύει, ώστε να είναι κατανοητές και από τον τελευταίο χωρικό, τις μεθόδους και τα μέσα με τα οποία θα αγωνιστεί για να κατακτήσει την ευημερία του.

Η Φιλοπρόοδος Ένωση Καροπλεσίου αποτελεί ένα παράδειγμα οργάνωσης και αγώνα σε μία μικρή ορεινή κοινότητα των Αγράφων. Για κάθε πρόβλημα του χωριού πρότεινε και πρακτικές λύσεις. Η επιρροή των κομμουνιστικών και ευρύτερων προοδευτικών ιδεών την εποχής εκείνης στους πρωτεργάτες της ίδρυσής της είναι εμφανής. Όχι μέσα από ένα ιδεολογικό μανιφέστο, αλλά μέσα από τη γείωση της θεωρίας στις πραγματικές ανάγκες όλου του χωριού. Αυτός ο αγώνας δεν ήταν μερικός, δεν αποσκοπούσε να λύσει μόνο ένα επιμέρους θέμα της περιοχής. Ήταν συνολικός καθώς επιζητούσε την ριζική κοινωνική αλλαγή στη σκέψη των συγχωριανών. Ράγισε στεγανά που είχαν να κάνουν με τη συμμετοχή της γυναίκας στα κοινά, με το να θέσει την ανάγκη αναζήτησης λύσεων όχι μόνο για τον τόπο μας αλλά και σε ένα πιο συνολικό επίπεδο. Αν μη τι άλλο, επίδικα τα οποία συναντάμε κάθε μέρα μπροστά μας όσες και όσοι ζούμε σε επαρχιακές κοινωνίες, λιγότερο ή περισσότερο απομονωμένες, είτε πεδινές είτε ορεινές.

Η έκδοση *Καταστατικό και Πρόγραμμα της Φιλοπροόδου Ενώσεως Καροπλεσίου 1933-36* διακινείται χωρίς αντίτιμο. Για να φτάσει στα χέρια σας μπορείτε να επικοινωνήσετε με τον Τάσο Αντωνίου, εκ μέρους του Συνδέσμου των Απανταχού Καροπλεσιτών Αθήνας, στο τηλέφωνο 697 778 4988.

Εμπρόσθετα, αξίζει να διαβάσετε για το θέμα και το βιβλίο *Τα βουνά προηγούνται. Η Φιλοπρόοδος Ένωση Καροπλεσίου Αγράφων μέσα από το αρχείο του Γιάννη Κοσπεντάρη (1933-1936)*, Φώτης Κατέβας, εκδόσεις Ευτοπία, Δεκέμβριος 2017.

ΣΤΟΥΡΝΑΡΕΪΚΑ

Στο Αυγό της Πίνδου εκκολάπτεται μία καταστροφή

Στην καρδιά της βόρειας Πίνδου, ανάμεσα στα Τζουμέρκα και τον Αχελώο, το Περτούλι και τις βορεινές κορυφές των Αγράφων, η εταιρεία ENERCOPLAN INVESTMENTS σχεδιάζει την εγκατάσταση 7 αιολικών εργοστασίων με 58 ανεμογεννήτριες. Εάν η λέξη «απάττες» σε κάποιες περιπτώσεις αγγίζει κυριολεκτικά την πραγματικότητα κάποιων βουνοκορφών, μία από αυτές είναι και η περίπτωση του Αυγού. Αποτελείται από τρεις κορυφές που ξεπερνούν τα 2.000 μέτρα, την Λουπάτα, την Μαρόσα και το Αυγό, με την τελευταία, που έδωσε και το όνομά της στην οροσειρά, να είναι και η υψηλότερη, 2.148 μ.. Ένα μοναδικό και ανέγγιχτο οικοσύστημα, το οποίο καλά-καλά δεν είναι ιδιαίτερα γνωστό στην ίδια την ορειβατική και πεζοπορική κοινότητα. Στην κορυφογραμμή του Αυγού, πάνω από τα Στουρνάρεικα, σχεδιάζεται να τοποθετηθούν 13 ανεμογεννήτριες. Στο Καρατζούνι στο Βαθύρρευμα, άλλες 7. Σε δύο διαφορετικά συγκροτήματα στην Κορυφή Καυκά, σε μία ευρύτερη γεωγραφική έκταση που εκτείνεται από το Βαθύρρευμα και το Μοσχόφυτο στα βόρεια και βορειοδυτικά μέχρι τα Ελληνικά και την Μεταμόρφωση στα νότια και στα νοτιοανατολικά, 14. Στο Μαυροβούνι πάνω από τα Ελληνικά, 6. Στα Ψηλά Δέντρα στο Μοσχόφυτο, 10. Και άλλες 8 στη θέση Κερασούλες πάνω από τον οικισμό Παράμερο.

Λεπτομέρειες της καταστροφής

Οι φωτορεαλιστικές απεικονίσεις που συμπεριλαμβάνονται στη Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΜΠΕ) της εταιρείας οπτικοποιούν την καταστροφή. Ο μηχανικός περιβάλλοντος Β. Ζήκος που έχει συντάξει την μελέτη για λογαριασμό της ENERCOPLAN πρέπει να αισθάνεται ικανοποιημένος για τις λεπτομέρειές που αποτυπώνει στις 572 σελίδες της. Και περήφανος που για τις μηχανές του 21ου αιώνα καμία κορυφογραμμή δεν είναι απάτητη, καμία βουνοπλαγιά δεν είναι απροσπέλαστη. Στην περίπτωση του Αυγού υπάρχει μια σημαντική λεπτομέρεια η οποία γίνεται εύκολα αντιληπτή εάν έχεις περπατήσει σε αυτά τα μέρη. Οι ανάποδες κλίσεις του βουνού, τα έντονα βραχώδη και απόκρημνα σημεία του, απ’ όπου βάσει των μελετών προβλέπεται να περάσει η οδοποιία του αιολικού εργοστασίου, απαιτούν παρεμβάσεις που δεν μπορούν να αρκεστούν απλά σε κάποια χωματουργικά έργα αλλά θα πρέπει να γκρεμίσουν ολόκληρα κομμάτια του βουνού.

332 στρέμματα θα χρειαστεί να ισοπεδωθούν για την διαμόρφωση των πλατωμάτων (πλατειών) όπου θα μπου οι βάσεις των ανεμογεννητριών. Σχεδόν 47 γήπεδα ποδοσφαίρου εάν θέλουμε να καταλάβουμε το μέγεθος. Θα διανοιχθούν 48 χλμ. νέων δρόμων και θα διαπλατυνθούν άλλα 22 χλμ. ήδη υπάρχοντων δασικών. Από τις νέες διανοίξεις τα 20 χλμ. μόνο θα γίνουν στο Αυγό. Πώς αλλιώς να κάνεις προσβάσιμο ένα ανέγγιχτο φυσικό οικοσύστημα; Όπως έχει δείξει η εμπειρία από άλλα αιολικά, και σε αντίθεση με τις δεσμεύσεις των εταιρειών, ένα μέρος από τα πιάζα όλων αυτών των εργασιών αναμένεται απλά να καταλήξουν στις πλαγιές και να μεταλλάξουν το ανάγλυφο της περιοχής.

Στο όριο της ζώνης προστασίας

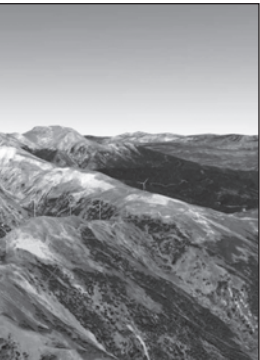
Η μελέτη της εταιρείας είναι «χειρουργικά» δουλεμένη ώστε η εγκατάσταση των ανεμογεννητριών να μην συμπίπτει με περιοχές προστασίας Natura 2000 για να μην απορριφθεί από τις αρμόδιες ελεγκτικές αρχές. Στην περίπτωση του Αυγού μάλιστα το έργο είναι χωροθετημένο σε απόσταση... 13 μέτρων έξω από τον βιότοπο Natura Κερκέτιο Όρος (Κόζιακας), οπότε όλα βαίνουν καλώς. Στις κορυφές του Αυγού, στου Καρατζούνι και στις Κερασούλες δασικοί υπάλληλοι τα τελευταία χρόνια έχουν καταμετρήσει μέχρι και 40 άτομα αγριόγιδων της Πίνδου. Και είναι πολύ λογικό για ένα ζώο που θεωρείται απόλυτος κυρίαρχος των γκρέμων καθώς είναι ο τρόπος προστασίας από τους θηρευτές του. Στη ΜΠΕ αναλύεται το ευρύτερο γεωγραφικό περιβάλλον όπου σχεδιάζονται τα επτά αιολικά εργοστάσια. Μια γενικόλογη αναφορά στην υφιστάμενη κατάσταση, με τα τόσα αιολικά που έχουν αδειοδοτηθεί ή βρίσκονται σε διαδικασία αδειοδότησης τριγύρω, καταλήγει σε μία θρασύ αδιαφορία για τη συνολική επιβάρυνση του περιβάλλοντος με το επιχείρημα ότι η γεινίαση τύσων εργοστασίων σε μία περιοχή θα μειώσει τα συνολικά έργα και το περιβαλλοντικό αποτύπωμά

τους. Να μετατρέψουμε δηλαδή την κεντρική και νότια Πίνδο σε ένα απέραντο βιομηχανικό πεδίο γιατί έτσι βολεύει οικονομικά και επιχειρησιακά το «πράσινο» κεφάλαιο.

Οι φιλάργυροι της Πίνδου

Στην Πίνδο ευδοκίμει ένα νέο υποσχόμενο δένδρο, το λεφτόδενδρο. Στην ευρύτερη περιοχή έχει διαμορφωθεί ένα κλίμα συναίνεσης στο έργο. Τα οικονομικά ανταλλάγματα της εταιρείας γλύκαναν τους ντόπιους. Από τα 200 εκατομμύρια ευρώ της επένδυσης κοντά στις 800 χιλιάδες προβλέπεται να δοθούν, είτε με την μορφή ενοικίου είτε με την υπόσχεση της χρηματοδότησης έργων, στις τοπικές κοινότητες.

Το δάσος της Κατούνας έχει έκταση 7.120 στρέμματα και βρίσκεται στο Ανήθρο της Αργιθέας. Την δεκαετία του 2000 θα δοθεί αγώνας από τους συνδιοκτές – με τη συνδρομή του Ινστιτούτου Δασικών Ερευνών – για να χαρακτηριστεί βιότοπος προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι σωρευτικές αρνητικές επιπτώσεις της ανεξέλεγκτης βόσκησης στην περιοχή. Τελικά 3.000 στρέμματα θα ενταχθούν στο καθεστώς προστασίας. Ο Αναγκαστικός Δασικός Συνεταιρισμός της Κατούνας είναι ο ιδιοκτήτης της περιοχής, αποτελείται από 115 μέλη και έχει πρόεδρο τον Π. Γούλα, πρώην πρόταη του ΤΕΙ Θεσσαλίας. Ο συνεταιρισμός φαίνεται ότι κάποια στιγμή αποφάσισε ότι τα φιλοπεριβαλλοντικά του αισθήματα χωράνε και ένα εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας με επτά ανεμογεννήτριες. Ο πρόεδρος του θα διακρίνει στα μέλη ένα δισέλιδο κείμενο του μηχανολόγου μηχανικού Ν. Γούλα, ο οποίος συστήνεται ως τεχνικός σύμβουλος αιολικών εταιρειών με 15ετή

Μπορεί να μην βοηθάει το ασπρόμαυρο τύπωμα της εφημερίδας αλλά εάν ψάξετε με λίγη προσοχή μάλλον θα δείτε τα σημεία όπου θα μπου οι α/γ. Η φωτογραφία προέρχεται από την μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων της εταιρείας και είναι μια φωτορεαλιστική απεικόνιση του αιολικού στο Αυγό. Εάν πάλι δεν δεν καταφέρετε να διακρίνετε τις α/γ, φανταστείτε πως όποια βουνοκορφή φαίνεται στην φωτογραφία είναι γεμάτη με αυτές.

χρόνο για κάθε μέλος του συνεταιρισμού. Για ένα τέτοιο μερίδιο συναινούν στην καταστροφή.

Τα λόγια που ακούς στην περιοχή δεν ξαφνιάζουν. Τοπικισμός και ωκαδερφισμός: ούτως ή άλλως θα μπου, οπότε αν δεν τα βάλουμε εμείς θα πάνε παραδίπλα, μην είμαστε χαζοί και χάσουμε τα λεφτά. Άφου έχει προηγηθεί η παραίτηση για οποιαδήποτε διεκδίκηση από το κράτος αυτών που αναλογούν στα χωριά – μία αξιοπρεπής οδική σύνδεση, ένα βιώσιμο σύστημα ύδρευσης και οτιδήποτε άλλο – οι αγκάλες είναι ανοιχτές για τις εξαγορές του πρώτου ιδιώτη που θα εμφανιστεί και θα υποσχεθεί χρήματα για έργα. Ακόμα και αν αυτό σημαίνει ότι θα βγάλουμε τα μάτια μας με τα ίδια μας τα χέρια, θα καταστρέψουμε το φυσικό περιβάλλον μέσα στο οποίο ζούμε. Τί είναι πιο πιθανόν, κάποιος ή κάποια να επισκεφθούν το δάσος της Κατούνας (και αναπόφευκτα τα γύρω χωριά) ως προστατευόμενο βιότοπο ή ως αιολικό εργοστάσιο;

Πλειοψηφικά θετικά ήταν και η απόφαση του τοπικού συμβουλίου των Στουρνάρεικων καθώς η ENERCOPLAN υποσχέθηκε να καταβάλει 600 χιλιάδες ευρώ για έργα στην κοινότητα και να δοθεί αποζημίωση στους κτηνοτρόφους της περιοχής για την ζημία που θα υποστούν από τον περιορισμό της δραστηριότητά τους. Τί ακριβώς σημαίνει βέβαια «περιορισμός της δραστηριότητας» δεν φαίνεται να αναρωτήθηκαν πολλοί. Τα βουνά περιφράσσονται και μετατρέπονται σε ιδιωτικές εκτάσεις. Ακόμα και το ψέμα της εταιρείας ότι θα παρέχει δωρεάν ρεύμα σε όλους τους μόνιμους κατοίκους της περιοχής, στην εποχή που η ενέργεια έχει μετατραπεί σε χρηματιστηριακό προϊόν και η τιμή της διαμορφώνεται σε ένα χρηματιστήριο, πιστεύαμε ότι εν έτη 2022 θα είχε ξεπεραστεί και θα ανήκε στο χρονοντούλαπο της μικροπολιτικής. Απ’ ότι φαίνεται όμως στην επαρχία η ελπίδα δεν πεθαίνει τελευταία αλλά ξεγελιέται μέσα στο κομματικό μπλέντερ των ντόπιων δημαγωγών. Όσο για ανταποδοτικά τέλη ο επενδυτής δεσμεύεται ότι θα καταβάλει, ας πεταχτούν οι κάτοικοι της περιοχής να ρωτήσουν για την εμπειρία τους τους κατοίκους στο Αρνύρι, δεν είναι και πολύ μακριά. Και μάλλον δεν θα τους αρέσουν οι απαντήσεις που θα πάρουν.

ΒΟΛΟΣ

Το λόμπυ της “πράσινης ανάπτυξης” έφτασε και στο Πήλιο

Δες αυτό τον πράσινο τόπο στην φωτογραφία. Και δες τον έτσι, για τελευταία φορά. Σύντομα θα είναι ένα βιομηχανικό νταμάρι γεμάτο σκυρόδεμα, ανθρακονήματα, εποξικές ρητίνες και αναχώματα.

«Νομίζω πως αγαπάς αληθινά ένα τόπο, μονάχα όταν σέβεσαι και τον πιο μικρό σβώλο από το χώμα του», έγραφε στο ημερολόγιό του ο Αλφόνς «Ξενοφών» Χοχάουζερ. Αναφερόμενος στο Πήλιο που τον αγάλιασε. Ένα βουνό που τον χαϊδεύουν τις ακτές δύο θάλασσες. Εκεί ανάμεσα, κρύβονται η Πάλτοπη, η Λύρη, η Αργαλαστή, ο Λαύκος, το Χόρτο, το Προμύρι, ο Μορτιάς και πόσα ακόμα χωριουδάκια. Μικρά, μα κουβαλάνε πολιτισμό και μόχθο αιώνων. Τα γέρικα καλντερίμια, ο βαρύς ίσκιος των πλατάνων, οι σμιλεμένες κρήνες, σου ψιθυρίζουν. Σου διηγούνται τα βιώματα των παππούδων μας. Σου λένε ότι αυτή η γη, με τις ελιές της, τα θαλασσινά της, τα χωράφια και τα ζωντανά της, τους έθρεψε. Σου υπενθυμίζουν ότι στα δάση και στα βράχια της, τους προστάτησε και τους οργάνωσε ενάντια σε κάθε κατακτιπή. Σε αυτά τα χωριά γνωρίστηκε... Γελάσαμε, παίξαμε τις μουσικές μας και ερωτευτήκαμε. Σε κάποιο σοκάκι, ένα αυγουσιάτικο δειλί ακουμπήσαμε τα παιδικά μας όνειρα, να δοκιμάσουμε την τύχη μας στην πόλη. Θυμάσαι σε ποιο; Ή τα πρόδωσες; Γιατί σου έχουμε άσχημα μαντάτα.

Το λόμπυ της «πράσινης ανάπτυξης» που κατακρεουργεί βουνά και θάλασσες, έφτασε και στο Πήλιο. Εδώ και λίγους μήνες, παρουσιάστηκαν οι μελέτες εγκατάστασης για δύο αιολικές βιομηχανίες (26 ανεμογεννήτριες) στο νότιο Πήλιο. Στριμωγμένες σε παρθένες εκτάσεις όπου δεν ασκείται έντονη ανθρώπινη δραστηριότητα, περικυκλωμένες από καλλιέργειες και τα γραφικά χωριά του Πηλίου. Σε πλαγιές και ρέματα που αποτελούν τα μοναδικά καταφύγια άγριας ζωής για το νότιο Πήλιο.

Μία αιολική βιομηχανία στην καρδιά του νοτίου Πηλίου, θα υποβαθμίσει το οικοσύστημα και την βιοποικιλότητα. Η αρπαγή της γης από τους σύγχρονους τοιφλικάδες, η λεηλασία της φύσης, θα δυσχεράνει ακόμα περισσότερο τον βιοπορισμό του ντόπιου πληθυσμού. Η εύφορη γη θα ερημώσει και θα βιομηχανοποιηθεί.

ΕΥΒΟΙΑ

Το τελευταίο πράσινο κομμάτι του νησιού βρίσκεται σε κίνδυνο

Άδεια εγκατάστασης 51 ανεμογεννητριών στην κεντρική Εύβοια – στην Δίρφυ, στο Ξηροβούνι, στα Κοτύλια και στον Όλυμπο – έδωσε τον Σεπτέμβριο που μας πέρασε το υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Πρόκειται για την μοναδική πράσινη περιοχή του νησιού που έχει διασωθεί μέχρι σήμερα, εκεί όπου υπάρχει το αιθνητικό δάσος της Στενής και το μοναδικό ελατοδάσος του Αιγαίου που εκτείνεται μέχρι την Κύμη. Το νότιο μέρος της Εύβοιας έχει μετατραπεί εδώ και χρόνια σε ένα απέραντο εργοστάσιο παραγωγής ενέργειας με πάνω από 700 εγκατεστημένες ανεμογεννήτριες. Και το βόρειο καταστράφηκε από τις πυρκαγιές του καλοκαιριού του 2021.

Ότι, λοιπόν, πάλεψε με νύχια και με δόνη για να σώσει ο κόσμος εκείνο το καλοκαίρι, να μην περάσει η φωτιά στα δάση της κεντρικής Εύβοιας, έρχεται τώρα να καταστρέψει η εταιρεία Ελλάκτωρ. Η Εταιρεία Περιβάλλοντος Κύμης, ο Ορειβατικός Σύλ-

Λ Μαγνησία σύντομα θα φαντάζει με απέραντη βιομηχανική ζώνη. Η καρκανοβιομηχανία της ΑΓΕΤ με την καύση σκουπιδιών από την μία, τα ντουμάνια της Χαλυβουργίας από την άλλη, κάπου στη μέση τερματικός σταθμός υγροποιημένου αερίου και εργοστάσιο πακεταρισμένου σκουπιδιών προς καύση, λίγο παραπέρα 60 ανεμογεννήτριες. Και όλα αυτά να ξεπλένονται στο «πράσινο πλυντήριο» των βιομηχανών, με κορηγίες προς εικονικά «μεγάλα μονοπάτια Πηλίου», ασθενοφόρα, αθλητικές διοργανώσεις, πυροσβεστικά οχήματα και άπορες οικογένειες.

Οι επενδυτές διαχειρίζονται τις κυβερνήσεις για να δημιουργήσουν νομοθεσίες στα μέτρα τους, να προχωρούν ανενόχλητοι σε ανεξέλεγκτη εγκατάσταση αιολικών εργοστασίων. Χρησιμοποιούν τα ιδιόκτητα ΜΜΕ ώστε να παρουσιάσουν τις ανεμογεννήτριες ως ενεργειακή λύτρωση, ενώ οι λογαριασμοί ρεύματος φουσκώνουν και φουσκώνουν...

Θαύμασε αυτό τον ευλογημένο βουνό για τελευταία φορά. Σύντομα θα είναι ένα βιομηχανικό νταμάρι γεμάτο σκυρόδεμα, ανθρακονήματα, εποξικές ρητίνες και αναχώματα. Αλλιώς τίμησε τους παπούδες σου, προστάτησέ την γη σου, να την παραδώσεις αγνή και καθαρή στα παιδιά σου. Επιδιώκουμε την προστασία και την ανάπτυξη του φυσικού περιβάλλοντος. Την ανάδειξη και διαφύλαξη του πολιτισμικού περιβάλλοντος. Όστε βουνό και θάλασσα, άνθρωποι και άγρια ζωή, να συμβιώνουν σε αρμονία. Απαιτούμε μια ομαλή ενεργειακή μετάβαση φιλική προσαρμοσμένη στο περιβάλλον και τον άνθρωπο. Να μην είμαστε τα θύματα των ξέφρενων ενεργειακών επενδύσεων για την αισχροκέρδεια των λίγων, πάνω σε ένα κοινωνικό αγαθό που ονομάζεται ενέργεια. Υπερασπίσου το Πήλιο να μείνει γαλαζοπράσινο όπως το γνωρίσαμε, με πολυμορφικό αγώνα.

Πρωτοβουλία υπεράσπισης του Πηλίου από την αιολική βιομηχανία

λογος Χαλκίδας, ο Φυσιολατρικός Ορειβατικός Σύλλογος Στενής «Η Δίρφυς» και άλλες συλλογικότητες, ορειβατικοί σύλλογοι της Αθήνας και τοπικές κινήσεις πολιτών έχουν ξεκινήσει εδώ και έναν χρόνο μια εκστρατεία ενημέρωσης σε χωριά και πόλεις για την καταστροφή που επίκειται, στίνοντας ένα δίκτυο αγώνα που θα είναι έτοιμο να ενεργοποιηθεί όταν το απαιτήσουν οι περιστάσεις. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο τον Οκτώβριο ο Ορειβατικός Σύλλογος Χαλκίδας, η κοινότητα Καμπίων και ο Αναγκαστικός Δασικός Συνεταιρισμός της περιοχής οργάνωσαν ένα διήμερο εκδηλώσεων στο χωριό Καμπιά απ’ όπου είναι το πέρασμα για την καταστροφή του δάσους ψηλότερα. Λίγες ημέρες αργότερα πραγματοποιήθηκε παρέμβαση στο δημοτικό συμβούλιο στα Κριεζά του δήμου Κύμης-Αλιβερίου, ενώ στα μέσα του Νοεμβρίου διοργανώθηκε από μια σειρά ορειβατικών συλλόγων πεζοπορία στο Ξηροβούνι και συγκέντρωση διαμαρτυρίας στην Χαλκίδα.

ΣΤΗ ΦΩΛΙΑ ΤΟΥ ΚΟΥΚΟΥ

του Τάσου Κ.

Η ασθένεια που σκοτώνει τα πλατάνια είναι ίσως η μεγαλύτερη περιβαλλοντική καταστροφή που εξελίσσεται στις μέρες μας. Στην Πελοπόννησο, στην Ήπειρο, στην Θεσσαλία, στην Στερέα και την Εύβοια πολλές χιλιάδες δέντρα έχουν ήδη νεκρωθεί, ενώ τα προσβεβλημένα που περιμένουν τη σειρά τους είναι πολλά περισσότερα. Στην υπόλοιπη Ελλάδα η ασθένεια σταδιακά εξαπλώνεται και το μέλλον προμηνύεται και εκεί δυσοίωνο. Γραφικές τοποθεσίες όπως το Τέροβο στον ποταμό Λούρο, η Πύλη Τρικάλων και εοκάτως τα θεσσαλικά Τέμπη έχουν ήδη χάσει ή κινδυνεύουν να χάσουν τα πλατανοδάση τους. Ακούγεται υπερβολή, όμως το επικρατέστερο ενδεχόμενο, σύμφωνα με την μέχρι τώρα εξέλιξη της ασθένειας, είναι ότι μέσα στα επόμενα 30 χρόνια δεν θα απομείνουν παρά μεμονωμένα πλατάνια και μικρά περιαιστικά ή πολύ απομονωμένα πλατανοδάση εδώ και εκεί. Αν κάτι μπορούσε να γίνει ώστε να σωθούν τα αυτοφυή παραποτάμια πλατανοδάση αυτό έπρεπε να ξεκινήσει 15 τουλάχιστον χρόνια πριν, σήμερα η εξάπλωση της ασθένειας είναι τέτοια, που ο περιορισμός της μοιάζει ανθρωπίνως αδύνατος.

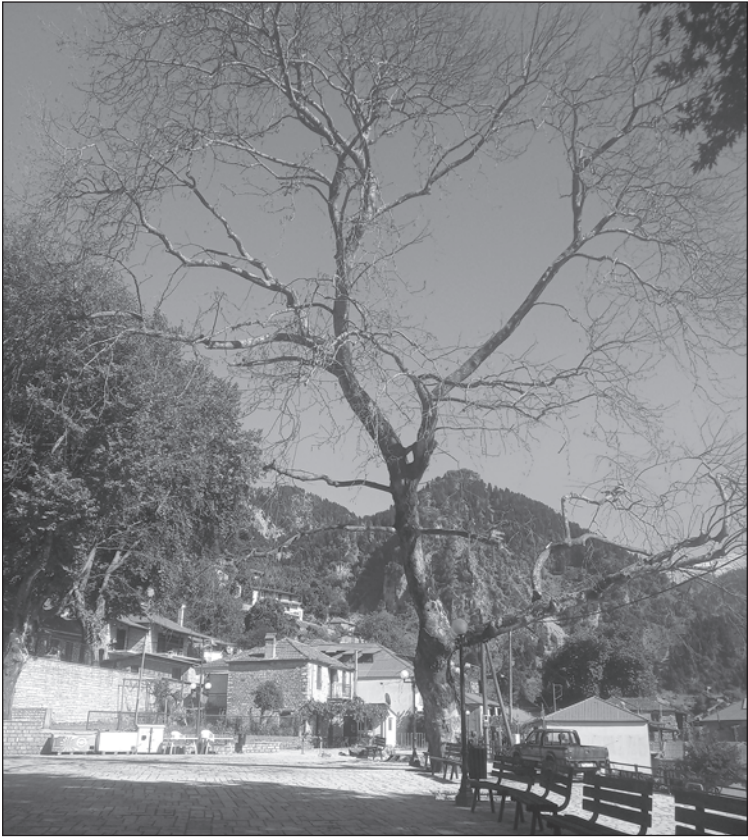
Η ασθένεια ονομάζεται μεταχρωματικό έλκος του πλατάνου, προκαλείται από το μύκητα *Ceratocystis platani*, ο οποίος ζει και αναπαράγεται μέσα στο ξύλο και το φλοιό του φυτού. Άπαξ και προσβάλει τα φυτά, τα νεκρώνει μέσα σε λίγα χρόνια χωρίς να υπάρχει δυνατότητα ίασης. Ο μύκητας *C. platani* είναι ένα ιθαγενές είδος της Βορείου Αμερικής που συμβιώνει με τα εκεί πλατάνια. Στην Ευρώπη εισήχθη κατά τη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου με ξύλο πλατάνου που είχε χρησιμοποιηθεί στην κατασκευή καβωτίων για τη μεταφορά πολεμικού εξοπλισμού. Στην Ιταλία και στην Γαλλία, όπου αρχικά εισήχθη το παθογόνο, η ασθένεια πήρε μεγάλη έκταση νεκρώνοντας χιλιάδες δένδρων πλατάνου. Στην Ευρώπη, η ασθένεια έχει επίσης διαπιστωθεί στην Ισπανία, στην Αλβανία, στην Ελβετία και στην ευρωπαϊκή Τουρκία. Στην Ελλάδα εντοπίστηκε πρώτη φορά το 2003 στην Μεσσηνία, το 2010 και 2011 στην Ήπειρο, το 2016

στην Θεσσαλία και έκτοτε εξαπλώνεται προκαλώντας εκτεταμένες καταστροφές. Δυστυχώς, ο *platanus orientalis*, το μοναδικό είδος πλατανιού που φύεται στην Ελλάδα δεν έχει καμία φυσική άμυνα απέναντι στο μύκητα, έτσι αποδεικνύεται ιδιαίτερα ευπαθής.

Το παθογόνο διαδίδεται φυσικά μέσω των ριζών και των κλάδων τα οποία ακουμπούν μεταξύ τους μέσα στο δάσος. Ωστόσο η κύρια αιτία μετάδοσης σε νέες περιοχές είναι η ανθρώπινη δραστηριότητα. Τα μηχανήματα εκσκαφής που χρησιμοποιούνται σε ποτάμια ή δρόμους με προσβεβλημένα δένδρα, τα εργαλεία κλαδέυσεως και υλοτομίας, μπορούν να μεταφέρουν σπόρια του μύκητα που προσκολλούνται σε αυτά, μολυσμένο χώμα ή τεμάχια προσβεβλημένου ξύλου και έτσι δημιουργούνται νέες εστίες προσβολής. Επίσης, αν ένα ποτάμιο πλατανοδάσος μολυνθεί σε κάποιο σημείο της ροής του ποταμού, η ασθένεια μέσα σε λίγα χρόνια μετακινείται μέσω της ροής των νεκρών κορμών και κλαδιών σε όλο το ποτάμι από εκεί και κάτω μέχρι της εκβολές του.

Ο περιορισμός ή πόσο μάλλον η αντιμετώπιση της ασθένειας από τον άνθρωπο είναι πολύ δύσκολη. Τα μέτρα αντιμετώπισης προϋποθέτουν τον έγκαιρο εντοπισμό της ασθένειας και έπειτα την ξύλευση και τη καύση των προσβεβλημένων δέντρων αλλά και μιας ικανής περιμέτρου γύρω από αυτά ώστε να δημιουργηθεί κάποιο είδος νεκρής ζώνης. Στην πράξη αυτά τα μέτρα μπορούν να εφαρμοστούν – και ήδη εφαρμόζονται με κάποια σχετική επιτυχία – μόνο σε μικρή κλίμακα, σε μικρές συστάδες αστικών ή περιαιστικών δασών αναψυχής, σε επίπεδο παραποτάμιων δασών είναι πρακτικά ανεφάρμοστα.

Όπως είπαμε, αν μπορούσε να γίνει κάτι ουσιαστικό για τον περιορισμό της ασθένειας αυτό θα έπρεπε να είχε γίνει πριν από 10-15 χρόνια, όταν ακόμη η ασθένεια ήταν περιορισμένη στην Πελοπόννησο. Η γνώση πάνω στην ασθένεια, τα χαρακτηριστικά της, τις συνέπειες της και τα μέτρα που έπρεπε να ληφθούν, δεν έλειπε. Οι απαραίτητες γνώσεις υπήρχαν ήδη από την ευρωπαϊκή εμπειρία και από πολύ νωρίς η

Καλοκαίρι 2022, το ένα από τα δύο επιβλητικά πλατάνια της κεντρικής πλατείας των Αγράφων έχει προσβληθεί από τον μύκητα. Φωτό / Εραστές των Αγράφων

δασική υπηρεσία και άλλοι φορείς είχαν εκπονήσει μελέτες προειδοποιώντας για το φαινόμενο και προτείνοντας στρατηγικές αντιμετώπισης. Στην πράξη έγιναν ελάχιστα πράγματα για τον περιορισμό του παθογόνου και πολλά περισσότερα για την εξάπλωσή του. Το ελληνικό κράτος ούτε ήθελε ούτε μπορούσε να κινητοποιήσει τις απαραίτητες δυνάμεις για ένα τέτοιο έργο. Όχι μόνο γιατί οι αρμόδιες υπηρεσίες ήταν σε χρόνια κατάσταση ημιδιάλυσης και υποχρηματοδότησης, αλλά κυρίως επειδή οι περιβαλλοντικές του προτεραιότητες εξαντλούνταν στην εξυπηρέτηση των εταιριών που ήθελαν να εγκαταστήσουν ΑΠΕ σε ευαίσθητες περιοχές. Έτσι, ούτε ουσιαστική ενημέρωση των κατοίκων υπήρξε για τους κινδύνους που φέρουν παραδοσιακές εργασίες που κάνουν στα δάση, ούτε υποχρεώθηκαν οι μεγάλες και μικρές κατασκευαστικές, με τα εκατοντάδες μηχανήματα, να ακολουθούν τα πρωτόκολλα απολύμανσης. Πολύ φυσικά λοιπόν η βασική οδός με-

ταφοράς της μόλυνσης ήταν οι μεγάλοι δρόμοι που κατασκευάστηκαν εκείνη την εποχή, πρώτα στην Πελοπόννησο και έπειτα στην Ήπειρο και στη Θεσσαλία.

Το μέλλον των παραποτάμιων πλατανόδασων φαίνεται δυσοίωνο. Αν δεν εμφανιστούν τυχαία στη φύση γονιδιακές παραλλαγές του πλατάνου ανθεκτικές στο μύκητα ή αν δεν βρεθεί, όπως στην περίπτωση της καστανιάς, ένας φυσικός ανταγωνιστής που με ανθρώπινη παρέμβαση και στοχευμένους εμβολιασμούς θα περιορίσει την εξάπλωση και θα επιτρέψει τη φυσική αναγέννηση, δεν αποκλείεται η εξαφάνισή του *platanus orientalis* στην άγρια του μορφή μέσα στις επόμενες δεκαετίες.

Οι συνέπειες της ασθένειας σε οικολογικό και ανθρώπινο επίπεδο είναι ήδη ανυπολόγιστες. Ο θάνατος των πλατανιών σημαίνει ήδη τρομακτικές πιέσεις και πιθανώς την κατάρρευση για μια σειρά παραποτάμιων οικοσυστημάτων, όπου τα πλατάνια είναι το κυρίαρχο είδος και φιλοξενεί στα

Τα πλατάνια πεθαίνουν όρθια

οικερά δάση που σχημάτιζει σπημαντικούς πληθυσμούς, από πουλιά μέχρι θηλαστικά και ερπετά, τα οποία θα χάσουν το ενδιαίτημά τους. Ένα κρίσιμο ερώτημα για το μέλλον αυτών των οικοσυστημάτων είναι αν τα υπόλοιπα είδη που φύονται σε ανάλογους τόπους, με κύρια τη λεύκα, την ιτιά και το σκλήθρο, θα καταφέρουν να αντικαταστήσουν σε κάποιο βάθμο τα πλατάνια ή αν αυτά τα οικοσυστήματα θα υποβιβαστούν για αρκετό καιρό σε θανινότοπους ή ακόμη χειρότερα σε τόπους απόθεσης μπαζών και αμμοληψιάς όπως παραδοσιακά συμβαίνει σε πολλά ποτάμια της χώρας.

Δεν υπάρχει δέντρο στον ελληνικό χώρο που να έχει συνδεθεί τόσο με την κουλτούρα των ανθρώπων όσο το πλατάνι. Δεν υπάρχει άνθρωπος που να μην έχει έστω για λίγο ξαποστάσει στην παχιά σκιά του. Πόσα παιχνύρια, πόσα καφενεία και ταβέρνες, πόσοι χώροι αναψυχής, πόσα τοπωνύμια. Στα χωριά τα πλατάνια δεν είναι απλά το κόσμημα της πλατείας που στη σκιά του διεξάγεται η κοινωνική ζωή. Συμβολίζουν επίσης τη συνέχεια των γενεών αλλά και την αντοχή στο χρόνο της ίδιας της κοινότητας του χωριού. Οι γενιές αλληλοδιαδέχονται η μία την άλλη και τα ίδια πλατάνια μένουν εκεί, σιμεία αναφοράς να σκιάζουν τους κύκλους της ανθρώπινης ζωής. Η επόμενη γενιά, η οποία ίσως να μην γνωρίσει τα πλατάνια, μάλλον δεν θα καταλάβει τον πλούτο που έχει καθεί. Εμείς, που τα παρακολουθούμε να πεθαίνουν, είμαστε που πρέπει να διαχειριστούμε και αυτήν την απώλεια.

Στην πορεία της εξέλιξης της ζωής στον πλανήτη, η εξαφάνιση ειδών και η εμφάνιση νέων αποτελούσε πάντοτε μέρος της φυσικής διαδικασίας. Φυσικές καταστροφές μικρής ή μεγάλης κλίμακας πάντοτε συνέβαιναν και θα συνεχίσουν να συμβαίνουν, παθογόνα βρίσκουν ευνοϊκές συνθήκες και εξαφανίζουν ολόκληρους πληθυσμούς, εκρηξίες ηφαιστίων, πτώσεις μετεωριτών, κλιματικές αλλαγές καθιστούν ευνοϊκούς τόπους μί βιώσιμους. Σε αυτήν την πορεία είδη, άλλοτε κυρίαρχα, εξαφανίζονται και άλλα ευνοούνται και προοδεύουν. Τα οικοσυστήματα καταρρέουν και

αναγεννώνται, προσαρμόζονται και αλλάζουν διαρκώς μορφές. Ο κύκλος ζωή-θάνατος-αναγέννηση είναι ο βασικός κύκλος της ζωής, η φύση πάντοτε βρίσκει τρόπους να επουλώνει τις πληγές της και νέα οικοσυστήματα αναδύονται στη θέση άλλων που κατέρρευσαν. Ως άνθρωποι, με περιορισμένο χρόνο ύπαρξης, μας είναι πολύ δύσκολο να κατανοήσουμε μια τέτοια διαδικασία καθώς τι εξελίσσεται σε χρόνους που υπερβαίνουν κατά πολύ μια ανθρώπινη ζωή. Για παράδειγμα για να ανακάμψει πλήρως ένα ορεινό δάσος έπεται από μια μεγάλη πυρκαγιά μπορεί να χρειάζεται 50, 100 ή ακόμη 150 και παραπάνω χρόνια. Χρόνοι που ξεπερνούν κατά πολύ την ανθρώπινη εμπειρία. Αν ένα δάσος που αγαπάμε καεί, το πιθανότερο είναι να μην το ξαναδούμε σαν ώριμο δάσος στη ζωή μας. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν μπορεί να ξαναγίνει δάσος, ή ότι το καινούργιο δάσος θα είναι λιγότερο πλούσιο από το προηγούμενο.

Η υπόθεση του πλατάνου ή οι ανάλογες υπόθεσεις της καστανιάς και του φράξου στην Αμερική, όπου πάλι ένα ξενικό παθογόνο εισήλθε μέσω της ανθρώπινης δραστηριότητας σε πληθυσμούς που δεν είχαν αναπτύξει καμία φυσική άμυνα σε αυτό, δεν επιπτώουν ακριβώς στην κατηγορία φυσική καταστροφή, ώστε στωικά να τις αποδεχθούμε. Είναι μάλλον μια ακόμη παράπλευρη απώλεια του σύγχρονου ανθρώπινου πολιτισμού ο οποίος προχωρά αφήνοντας εκτεταμένες περιβαλλοντικές καταστροφές. Για αυτό μαζί με τη θλίψη για τα δέντρα που χάνονται, παραμονεύει η οργή.

Ξεκινήσαμε γράφοντας ότι η ασθένεια του πλατάνου είναι η μεγαλύτερη εν εξελίξει περιβαλλοντική καταστροφή, δεν είναι όμως η μόνη. Και αν για τα πλατάνια μάλλον δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι, δίπλα μας συντελούνται ένα σωρό περιβαλλοντικά εγκλήματα. Οι ορέξεις των μεγάλων κατασκευαστικών μαγαζιών ήδη βουνά και ποτάμια. Σε αυτόν τον αγώνα θα κριθούμε και εμείς, αλλά κυριώς το μέλλον πολλών από τα μοναδικά οικοσυστήματα που φιλοξενεί αυτή η γωνιά του πλανήτη.

Event στα βουνά;

Του Δημήτρη Χαλαστάνη

Τα τελευταία χρόνια αναπτύσσεται ένα έντονο και πολύπλευρο κοινωνικό ενδιαφέρον ως προς τα βουνά και τη φύση. Η άνηση της ορεινής πεζοπορίας είναι μια ενδεικτική περίπτωση την οποία παρουσίασε ο πρόεδρος του Ελληνικού Ορειβατικού Συλλόγου Καρδίτσας (ΕΟΣΚ) στο προηγούμενο φύλλο (5). Στις παρακάτω γραμμές θα ασχοληθούμε με μια άλλη τάση που παρατηρείται, την υλοποίηση εκδηλώσεων διασκέδασης/απόλαυσης (όπως μουσικές συναυλίες) και άθλησης (όπως αγώνες τρεξίματος) σε ορεινά τοπία, θέτοντας ορισμένους προβληματισμούς.

Σε πρώτο επίπεδο οφείλουμε να αναρωτηθούμε το πλαίσιο μέσα στο οποίο αναδύθηκε αυτό το ενδιαφέρον για τη φύση και τα βουνά. Αυτό έχει σε μεγάλο βαθμό να κάνει με την προβληματική σχέση με την πόλη, η οποία έχει δομηθεί τις τελευταίες δεκαετίες. Η αγχωτική και καταπιεστική καθημερινότητα που έχει διαμορφωθεί σε κοινωνικό επίπεδο σε μία ευρύτερη χωρική κλίμακα, ξεδιπλώνεται κατά κύριο λόγο μέσα στα τοιμενένια μπλοκ κατοικιών με τους ελάχιστους ελεύθερους χώρους. Αυτό αναμφίβολα προκαλεί μια διάθεση φυγής από την πόλη. Ως εκ τούτου, τα βουνά συνιστούν το «έξω» από την πόλη, ένα φαντασιακό λάκτισμα και νοσηματοδοτούν μια διαφορετική υλική αλλά και κοινωνικά πραγματικότητα, χαρακτηριζόμενη από την ελευθερία και την χαλάρωση. Εν τούτοις, τα βουνά, ετεροκαθοριζόμενα με βάση την προβληματική σχέση με την πόλη, κινδυνεύουν

από την επέκταση αστικού τύπου εκδηλώσεων σε ορεινά τοπία, αποκτώντας στοιχεία από τα οποία διέφευγαν. Για παράδειγμα, γίνονται το χωνευτήρι αστικών και εγωκεντρικών συμπεριφορών που τα αντιλαμβάνονται ως μια παιδική χαρά όπου το προσωπικό ξεφάντωμα έχει την πρωτοκαθεδρία. Ορεινά και άγρια τοπία μετατρέπονται σε χωματερές όπου συλλέγονται τα απομεινάρια των απολάυσεων από κάθε είδους εκδηλώσεις. Κουτάκια μπίρας και σακουλάκια από αθλητικά τζελάκια αναμένουν τους υπεύθυνους της κάθε διοργάνωσης ώστε να συλλεχθούν, ενώ οι «συμμετέχοντες» των εκδηλώσεων αποτελούν περισσότερο πελάτες σε ένα χώρο εκδηλώσεων στο βουνό, χωρίς να αναπτύσσεται κάποια ιδιαίτερη σχέση φροντίδας με αυτό. Ιδιαίτερα στην περίπτωση των ορεινών αγώνων, σακουλάκια από τζελάκια πετάνονται από τους προπορευόμενους σε υψόμετρα 2.000 μέτρων και άνω, σε εξαιρετικά δύσβατα σημεία. Το γεγονός αυτό γίνεται ακόμη πιο ιδιαίτερο σκεπτόμενες ότι έχουν προμνηυθεί τις ανάλογες τσάντες και ζώνες αποθήκευσης που το μάρκετινγκ, του ορεινού τρεξίματος και της πεζοπορίας, συνιστά. Σε αυτές θα μπορούσαν να συγκεντρώνουν και τα σκουπίδια τους, αλλά κατ’ αυτό τον τρόπο δε θα έμεναν πίσω τα κνάρια του ανταγωνισμού και μίας ενδεχόμενης νίκης τους.

Σε δεύτερο επίπεδο μπορούμε να προβληματιστούμε πάνω στο ρόλο και την εμπλοκή ποικίλων φορέων, όπως η τοπική αυτοδιοίκηση και

οι εμπορικοί σύλλογοι, οι οποίοι αντιλαμβάνονται αυτές τις εκδηλώσεις ως τρόπους ενίσχυσης της τουριστικής τους επισκευσιμότητας. Με τη χρήση ποικίλων στρατηγικών μάρκετινγκ οι εκδηλώσεις μετατρέπονται σε τυράκι στο στόμα του τουριστικού όχλου, ενώ τα βουνά και η φύση παρουσιάζονται ως προϊόν προς κατανάλωση. Παράλληλα, ιδιώτες κορηγοί κινητοποιούνται προκειμένου να εξασφαλιστεί η μετατροπή ειδυλλιακών ορεινών τοπίων σε υβριδικούς χώρους ξεσαλώματος, με αντιάλλαγμα την ικανοποίηση των συμπεφερόντων ή την κοινωνικά νομιμοποίηση των καταστροφικών για το περιβάλλον και την κοινωνία δραστηριοτήτων τους. Αξιοσημείωτη περίπτωση είναι η παρουσίαση ως μεγάλου κορηγού στο μουσικό φεστιβάλ Δάσους Αρβανίτσας για το 2022 του Μυτιληναίου, έναν βασικό παίκτη της αιολικής βιομηχανίας που έχει μετατρέψει την Βιοωτία σε ένα απέραντο εργοστάσιο παραγωγής – αμφιβόλου μεγέθους – ενέργειας και με – αναμφίβολου μεγέθους – περιβαλλοντικό και κοινωνικό κόστος. Αντίστοιχη περίπτωση είναι ο αγώνας ορεινού τρεξίματος Olympus Marathon, στον οποίο βασικό κορηγό αποτελεί η εταιρεία real estate Prodea Investments, η οποία κυριαρχεί στις διαδικασίες ιδιωτικοποίησης ενός ελεύθερου και πράσινου χώρου στο κέντρο της Αθήνας, αυτόν του λόφου του Στρέφπ. Ποιος θα μπορούσε να φανταστεί ότι εκδηλώσεις που προσελκύουν επισκέπτες ακριβώς επειδή γίνονται σε βουνά, θα γίνονταν το

μέσο κοινωνικής νομιμοποίησης των εν δυνάμει καταστροφένων των ίδιων αυτών βουνών.

Στις παραπάνω λίγες γραμμές, προσπαθίσαμε να μοιραστούμε τους προβληματισμούς σχετικά με την υλοποίηση οποιωνδήποτε εκδηλώσεων στα βουνά, από τη στιγμή που επισκιάζονται από την επιτηδευμένη εισροή αστικών συμπεριφορών και επκχειρηματικών συμφερόντων. Η υπεράσπιση των βουνών και της άγριας φύσης προϋποθέτει την επαγρύπνησή μας σε θέματα όπως το είδος, τους εμπλεκόμενους, καθώς και τα προτάγματα (αν αυτά υπάρχουν) αντίστοιχων εκδηλώσεων. Ιδιαίτερα ετούτεη την περίοδο που τα βουνά μας καλούν να τα υπερασπιστούμε απέναντι στα μεταλλικά τέρατα των ανεμογεννητριών και τα συμπεφέροντα των αφεντικών. Τα μονοπάτια που ξεδιπλώνονται μεταξύ ατραπών λόφων και κορυφών μαρτυρούν ένα κόσμο που υπάρχει πολύ πιο πριν από τη δική μας εμπειρία και αποκαλύπτουν την αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου με τη φύση. Ως άνθρωποι που αγαπούν τη φύση μπορούμε να βρούμε τρόπους να αφουγκραστούμε την ομορφιά της πέρα από τα καταναλωτικά πρότυπα που προτάσσει το μάρκετινγκ του αθλητισμού και της διασκέδασης.

***** Ο Δημήτρης Χαλαστάνης είναι ερασιτέχνης αθλητής ορεινού τρεξίματος.